

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

MÜZİSYENLERİN İCRA ETTİKLERİ MÜZİK
TÜRLERİ VE KİŞİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Arzu GÖLBAŞI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul-2021

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI : Arzu GÖLBAŞI
SOYADI

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Müzisyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri ve Kişilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Psikoloji

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 29.07.2021

SAYFA SAYISI : 123

TEZ : Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre Tan

DANIŞMANLARI

DİZİN TERİMLERİ : Kişilik, Müzik, Müzisyen, Büyük Beş Kişilik Özelliği

TÜRKÇE ÖZET : Yaptığımız araştırmanın amacı müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

DAĞITIM LİSTESİ :
1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Arzu GÖLBAŞI

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı

MÜZİSYENLERİN İCRA ETTİKLERİ MÜZİK
TÜRLERİ VE KİŞİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Arzu GÖLBAŞI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul-2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Arzu GÖLBAŞI

.../.../2021

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Arzu Gölbaşı'nın “**Müzyisyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri ve Kişilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

Üye _____

Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..././2021

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek ve eğer bir ilişki varsa müzisyenlerin icra ettikleri dört Müzik türü arasındaki farklılığı ortaya koymaktır. Bahsi geçen dört Müzik türü: Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği, Türk Halk Müziği ve Popüler Müziktir. Araştırma, İstanbul İlinde Bostancı, Beyoğlu, Kadıköy ve Bakırköy ilçelerinde bulunan dört kayıt stüdyosundaki 201'i kadın (%52,8) ve 177'si (46,5) erkek 3'ü diğer olmak üzere toplam 381 müzisyen ile yapılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Formu ve demografik bilgilerin yer aldığı Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Veriler istatistiki inceleme öncesinde uç değerlerden arındırılmış ve madde analizleri yapılmıştır. Elde edilen veriler, ortalama farklılığının analiz edildiği Bağımsız Örneklem t Testi'ne ve tek yönlü varyans analizine; ayrıca ilişki analizi için ise Pearson Korelasyon Analizi'ne başvurulmuştur.

Çalışma sonucunda Klasik Türk Müziği icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden müzisyenlerden daha yumuşak başlı olduğu, Halk Müziği icra eden müzisyenlerin duygusal dengesizliklerinin Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği icra eden müzisyenlerden yüksek olduğu, Popüler Müzik icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden müzisyenlere göre daha gelişime açık oldukları, Klasik Türk Müziği icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği icra eden müzisyenlere göre düşmanlıklarının yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, kişiliğin bazı alt boyutları ile yaş, cinsiyet, eğitim, algılanan ekonomik durum, Müzik icra etme şekli, enstrümanı kendi isteği ile seçmiş olma, çaldığı enstrümanı değiştirmek isteme ve icra ettiği Müzik alanında kendisini profesyonel olarak görme değişkenleri arasında istatistisel anlamda anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzisyen, Kişilik, Büyük Beş Kişilik Özelliği

SUMMARY

The purpose of this study is to determine whether there is a relationship between the music genres and the personalities of the musicians who perform these music genres and if there is any relation, to reveal the difference between the four types of music genres performed by these musicians. These music genres are: Classical Turkish Music, Classical Western Music Turkish Folk Music, and Popular Music. The study was conducted in 4 recording studios in Bostanci, Beyoglu, Kadıköy, Bakirkoy in Istanbul with 381 musicians; 201 females (%52.8) and 177 males (%46.5). In this study, the International Personality Inventory (IPI) Short Form and Demographic Information Form which includes demographic information were used as a data collection tool. Prior to statistical analysis, the data were cleared of extreme values and item analyses were performed. The obtained data were analyzed by Independent Sample t-Test and one-way analysis of variance, and Pearson Correlation Analysis was used for relationship analysis.

As a result of the study, it is concluded that musicians who perform classical Turkish music are more soft-headed than musicians performing classical western music and folk music; the musicians performing folk music have more emotional imbalance compared to the musicians performing classical Turkish music and classical western music, the musicians performing Popular music are more open to development compared to the musicians performing classical western music and folk music; the musicians performing classical Turkish music have higher hostility compared to the musicians performing classical western music. In addition, significant relationships were found between the variables of some sub-dimensions of personality, age, gender, education, perceived economic situation, the way of performing music, choosing the instrument with his/her own will, wanting to change the instrument and the musicians' perception of their own professionalism.

Key Words: Musician, Personality, Big Five Factor Personality

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	4
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KİŞİLİK	5
2.1.1. Kişilik Kavramı ve Tanımı.....	5

2.1.2. Kişilik Tanımı Üzerine Farklı Görüşler	6
2.1.2.1. Biyolojik Faktörler	7
2.1.2.2. Genetik ve Kişilik	8
2.1.2.3. Nörolojik Faktörler.....	8
2.1.2.4. İkiz Çalışmaları	9
2.1.2.5. Çevresel Faktörler	9
2.1.2.6. Kültür	10
2.1.2.7. Aile	10
2.1.2.8. Dil.....	11
2.1.2.9. Sosyal Roller	11
2.1.2.10. Kişilerarası İlişkiler.....	12
2.1.3. KİŞİLİK TEORİLERİ.....	12
2.1.3.1. Psikanalitik Yaklaşım	12
2.1.3.2. Davranışçı Yaklaşım.....	16
2.1.3.3. Hümanistik (İnsancıl) Yaklaşım	17
2.1.3.4. Bilişsel Yaklaşım	19
2.1.3.5. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı	20
2.1.3.6. Ayrıcı Özellik Yaklaşımı.....	21
2.1.3.7. Beş Faktörlü Kişilik Kuramı.....	23
2.1.4. FAKTÖRLER	23
2.1.4.1. Deneyime açıklık/ Gelişime Açıklık.....	23
2.1.4.2. Öz-Denetim / Sorumluluk.....	24
2.1.4.3. Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik	24
2.1.4.4. Duygusal Tutarsızlık/ Nörotisizm	24
2.1.4.5. Dışadönüklük	25
2.1.4.6. Kalıtım	25
2.1.4.7. Cinsiyet Farklılıkları	26
2.2.MÜZİK.....	26
2.2.1. Bazı Müzik Türleri	27
2.2.1.1. Klasik Batı Müziği	27
2.2.1.2. Türk Sanat Müziği.....	28
2.2.1.3. Türk Halk Müziği.....	29
2.2.1.4. Pop Müzik	29

2.2.2. Müzik ve Kişilik İlişkisi	30
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	35
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	35
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	35
3.3.1.DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	36
3.3.2.ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ (IPI) KISA FORMU.....	36
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	37

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	89
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	106

KISALTMALAR

- APA:** AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION
- ANOVA:** ANALAYSIS OF VARIANCE
- NEO-FFI:** NEUROTICISM-EXTRAVERSION-OPENNESS FIVE-FACTOR
INVERTION
- NEO-PI-R:** NEUROTICISM-EXTRAVERSION-OPENNESS PERSONALITY
INVENTORY- REVISED
- IPI:** ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ KISA FORMU

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Örneklemın Sosyodemografik Değişkenler Açısından Dağılımı.....	39
Tablo 4.2. Örneklemın Sosyodemografik Değişkenler Açısından Dağılımı 2.....	41
Tablo 4.3. Değişkenler İçin Betimleyici İstatistikler	42
Tablo 4.4. Araştırma Bağımlı Değişkenleri İçin Betimleyici İstatistikler.....	54
Tablo 4.5. IPI İçin Geçerlik Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 4.6. Dışadönüklük Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 4.7. İçedönüklük Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları	56
Tablo 4.8. Yumuşak Başlılık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları	56
Tablo 4.9. Düşmanlık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 4.10. Sorumluluk Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.11. Dağınlık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.12. Duygusal Dengesizlik Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 4.13. Gelişime Açıklık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 4.14. Sosyodemografik Veriler ve Ölçek Alt Boyutları için Korelasyon Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 4.15. Cinsiyet Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi	62
Tablo 4.16. Çaldığı Enstrümanı Kendi İsteğiyle Seçip Seçmediği Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	64
Tablo 4.17. Çaldığı Enstrümanı Değiştirmek İstemesi Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	65
Tablo 4.18. Enstrümanı çalıp almadığı Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	66
Tablo 4.19. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması.....	67

Tablo 4.20. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Algılanan Maddi Durum Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması ..	69
Tablo 4.22. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Edilen Müzik Türü Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması.....	71
Tablo 4.23. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Edilen Müzik Türü Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması.....	73
Tablo 4.24. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Müzik İcra Etme Şekli Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması.....	75
Tablo 4.25. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Müzik İcra Etme Şekli Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması.....	76
Tablo 4.26. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Ettiği Müzik Türünde Kendisini Profesyonel Olarak Görme Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması	79
Tablo 4.27. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Kendisini Profesyonel Görme Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması	80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Freud'un Psikoseksüel Aşamaları 14

EKLER LİSTESİ

EK-A SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

EK-B ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ (IPI) KISA FORMU

EK-C BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

EK-D ETİK KURUL ONAY FORMU

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında tecrübeleri ile bana destek olan danışmanım Sayın Dr Öğr.Üyesi Recep Emre TAN hocama teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca yardımını hiç esirgemeyen değerli dostlarım Ayşegül Ordu'ya , Serpil Kılıç'a ve Rafi Balıkçı' ya sonsuz teşekkürler. İyi ki varsınız...

GİRİŞ

İnsan davranışlarının sistematik bir şekilde incelenmeye başlamasıyla ortaya çıkan psikoloji bilimi, davranışların temelinde yatan nedenleri sıkça konu almıştır. İnsanın doğasında olan ve benliğini oluşturan temel yapı taşlarının öneminin anlaşılması ile beraber, benliğin her insanda nasıl farklılaştığı ve bir insanı diğerinden ayıran temel özelliklere odaklanılmıştır. Bu bağlamda en çok incelenen konulardan birisi de kişilik olmuştur.

Kişilik kişiyi diğer bireylerden ayıran doğuştan gelen ve daha sonradan kazanılan tutarlı bir biçimde sergilenen davranış bütünü olarak tanımlanmaktadır (Taymur & Türkçapar, 2012). Kişilik kişinin duygusal, sosyal, zihinsel ve fiziksel özelliklerinin sürekli olan yönlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda kişiliğin, göreceli olarak kalıcı eğilim, ilişki biçimleri, tutum ve tepkileri ortaya çıkan en temel faktör olduğu söylenebilmektedir. Başka bir ifade ile kişilik; bireyin kendine has düşüncelerini ve tutumlarını oluşturan sistem bütünü olarak tanımlanmaktadır (Taymur & Türkçapar, 2012; Dal , 2009).

Müzik ve müziği dinleme süreci ses üreten nesneden ses dalgalarının belirli bir ahenkle ve kurallı olarak çıkması ve dinleyici bireylere sunulabilir şekle bürünmesi ile dinleyicilerin ses dalgalarını estetik açıdan değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Uçan (1977) müziği düşünce, duygu ve tasarımı belli bir amaç ile estetik anlayışına göre birleştirdiği seslendirme olarak ifade etmektedir. Müzik işitme ile algılanan uyumlu ve düzenli seslerden meydana gelen estetik bütünü ya da ürünü olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2018). İnsan hayatında pek çok işlevi olan müziğin daha çok sosyal anlamda işlev gösterdiği bilinmektedir. Müzik aynı zamanda bir iletişim aracı olarak görülmektedir. Bireyler müziği diğer insanlar ile iletişime geçmek için kullanabilmektedirler. Müzik derin duyguları ortaya çıkaran bir ürün olmakla birlikte farklı kültür yapısında olan insanlar ile de paylaşılabilir. Fiziksel anlamda Müzik ise belirli şiddette, tonda ve frekanstaki seslerin bütün kazanmış hali olarak ifade edilmektedir. Seslerin Müzik bütününe çevrilmesi ise bireylerin sosyal ve kültürel olarak seslere anlam yüklemesi ile gerçekleşmektedir (Hargreaves & North, 1997).

Bireyler geliştikçe ve değiştikçe bu değişim ile birlikte Müzikte de farklılaşmalar olmaktadır. Her toplumun kendine ait bir Müzik kültürü ve türü ortaya çıkmakta veya yakın olanları tercih etmektedirler. Müzik türleri birçok çeşitten meydana gelse de

kültür ve coğrafyayı kapsayan Geleneksel Müzik, Avrupa kıtası kökenli Klasik Batı Müziği ve sıklıkla ticari olarak kullanılan Popüler Müzik olmak üzere üç Müzik türünden bahsetmek mümkündür. Müzik türleri pek çok dala ayrılmaktadır. Bu Müzik dalları kendi içinde bir kültürü temsil etmektedir. Her Müzik türünün kendine ait kitlesi ve dinleyecisi bulunmakla beraber bu Müzikler birçok faktörden etkilenecek değişim ve gelişim göstermektedir. Bireysel özelliklerin, yaşantıların, ekonomik durumun ve çevrenin Müzik türünü etkileyen faktörler arasında yer aldığı bilinmektedir. Bu değişkenler bireylerin Müzik zevk ve seçimlerini etkilemektedir. İnsan, çevre ve kültür müziğin sürekli olarak gelişimine ve değişimine katkı sağlamaktadır (Ercan, 2014). Türkiye’de yer alan başlıca Müzik türleri şu şekildedir; Türk Halk Müziği, Özgün Müzik, Türk Sanat Müziği, Caz Müziği, Batı Müziği, Popüler Müzik, Eğitim Müziği, Klasik Müzik. Pek çok gereksinim, gelenek, görenek ve kültür sonucunda farklı Müzik türleri ortaya çıkmaya devam etmektedir. Toplum yapısı homojen olmadığından bir ülkenin müziği pek çok Müzik türünden oluşmaktadır. Müzikal tercih ya da beğeni bireylerin birçok özelliğinden etkilendiği gibi, bireylerin bir topluluğa, geniş bir kitleye ait hissetme duygusu ile de doğrudan bağlantılı görülmektedir (Uslu, 2010).

Müzik ve kişilik ilişkisini inceleyen araştırmalar incelendiğinde; Sivola ve Obert’in (1996) 262 kişi ile yapmış oldukları çalışmada Müzik beğeni testinden yararlanmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgu sonuçlarına göre liseli öğrenciler ile ortaokul öğrencilerin Müzik zevklerinin birbirinden farklı olduğu saptanmıştır. Lise öğrencilerinin Müzik zevkleri incelendiğinde daha sabit ve ısrarcı oldukları görülürken, ortaokul öğrencilerinin Müzik zevklerinin esnek ve değişken olduğu sonucu elde edilmiştir. Geringer’in (1982) yapmış olduğu çalışma bulgularına göre ise yetişkin bireylerin Müzik zevklerinin tutarlı ve net oldukları görülürken, genç bireylerin daha değişken Müzik zevklerinin olduğu saptanmıştır. Bu bilgiler kapsamında bu araştırmada müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Müzisyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri ve Kişilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ana Problemler

1. Farklı türde Müzik icra eden müzisyenlerin kişilikleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Alt Problemler

2. Müzik icra eden kişilerin yaşları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Müzik icra eden kişilerin cinsiyetleri ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Müzik icra eden kişilerin gelir durumları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Müzik icra eden kişilerin yaşları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Ana hipotezler

1. Farklı türde Müzik icra eden müzisyenlerin kişilikleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Alt hipotezler

2. Müzik icra eden kişilerin yaşları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
3. Müzik icra eden kişilerin cinsiyetleri ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
4. Müzik icra eden kişilerin gelir durumları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

5. Müzik icra eden kişilerin yaşları ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
6. Müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ile kişilik özellikleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI ve ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasındaki bir ilişki olup olmadığını tespit etmek ve eğer bir ilişki varsa müzisyenlerin icra ettikleri dört Müzik türü arasındaki farklılığı ortaya koymaktır. Bahsi geçen dört Müzik türü: Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği, Türk Halk Müziği ve Popüler Müziktir. Literatürde yer almayan farklı demografik bilgilerin değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi ve örneklemin geniş olması bu çalışmayı önemli kılan faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca Türkiye literatüründe müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmanın bulunmaması da bu çalışmayı önemli kılan faktörler arasındadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırmamızın varsayımları;

1. Araştırmaya katılacak kişilerin soruları içtenlikle cevaplayacakları varsayılmaktadır.
2. Araştırmamızda kullanılan ölçeklerin ilgili değişkenleri geçerli ve güvenilir olarak ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Bu araştırmanın evreni İstanbul ilinde bulunan Bostancı, Beyoğlu, Kadıköy ve Bakırköy ilçelerindeki dört kayıt stüdyosu ile sınırlıdır.
2. Araştırmada toplanan veriler, Demografik Bilgi Formu ve Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Formu ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kişilik

Bu bölümde kişiliğin tanımı ve kişilik ile alakalı olan mizaç ve huy kavramları açıklanacak, bu kavramların psikolojik açıdan ne anlama geldiği incelenecektir. Tanıma ve kavramlara ek olarak kişiliğin oluşumunda etkili olan temel faktörler açıklanacaktır. Son olarak, tarih boyunca kişilik üzerine araştırmalar ve incelemeler yapmış olan önemli kişilik teorisyenlerinin, kişilik kavramını temel aldıkları teorileri ve teorilerini dayandırdıkları kavramlar tanıtılacaktır.

2.1.1. Kişilik Kavramı ve Tanımı

Türk Dil Kurumu'na (2018) göre “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet” olarak tanımlanan kişilik kavramının kökeni Latince “persona” kelimesine dayanmaktadır. Eski Yunan tiyatrolarında Romalı aktörler tarafından farklı rol ve yanlış görünüşleri yansıtmak amacıyla giyilen maskeye “persona” adı verilmiştir. Bu maskeler sayesinde kişilik (personae) değiştiren aktörler, izleyenlerin oyuna farklı karakterlerin girdiğini anlamalarını sağlamışlardır (Engler, 2013). Fakat kişilik kavramını yalnızca insanların oynadıkları roller olarak tanımlamak yeterli değildir. Günlük dilde “kişilik” kelimesi kişinin sosyal becerilerine, Popülerliğine, karizmatik özelliklerine atıfta bulunurken bilim insanları ise kişilik kavramını, kişinin davranışlarına tutarlılık veren kalıcı özelliklerin bir bütünü olarak tanımlamaktadır. (Taymur & Türkçapar, 2012).

Kişilik, bir insanın kendine özgün bir biçimde, farklı durumlarda ve zamanlarda nasıl davranacağını, nasıl bir düşünme yolu izleyeceğini ve duygulanımlarını etkileyen faktörlerin bütünüdür. Bireyi diğerlerinden ayırt eden, fiziksel ve sosyal etkileşim kurdukları sırada düşünce kalıplarının oluşması sırasında, duygulanımlarının ve davranış biçimlerindeki karakteristik özellikler bir kişinin kişiliğini yansıtmaktadır. Kişinin yaşamının başlangıcı itibarıyla sahip olduğu biyolojik ve sosyal faktörler sayesinde edinmiş olduğu deneyimler ve bu deneyimler sonucunda elde edilen veriler, kişide ileride karar alırken kullanabileceği bir sistem oluşturmaya yardımcı olur. Bu sistem, yani kişilik, zaman içinde sürekliliğini koruyan

belirli davranış biçimleri ve düşünce şekillerini kapsamaktadır (Atkinson, Atkinson & Hilgard, 1999; Baymur, 1999; Corr & Matthews, 2009; Eroğlu, 2017; Morris, Ayvaşık & Sayıl, 2002).

Bir kişinin davranışlarına hem tutarlılık hem de bireysellik veren kişiliğin nispeten kalıcı ve benzersiz özelliklerin bir örüntüsü olduğu kabul edilmesine rağmen, kişilik kuramcıları tarafından kabul edilen tek bir tanım bulunmamaktadır (Sadock, Sadock & Ruiz, 2017). Özellikler, davranışlardaki bireysel farklılıklara, zaman içindeki davranış tutarlılığına ve farklı durumlar karşısındaki davranış istikrarına katkıda bulunur. Bu özellikler benzersiz olabilirken, bazı gruplar ve hatta tüm toplum içerisinde benzerlik de gösterebilirler fakat her birey için özelliklerin örüntüsü farklıdır. Böylece her insan bazı yönlerden de olsa, başkaları gibi eşsiz bir kişiliğe sahiptir. Karakteristik kişilik özellikleri her bireyin tutumlarını, mizaçlarını, huylarını ve zekâlarını kapsamaktadır (Feist, Feist, & Roberts 2017).

Amerikan Psikoloji Birliği (American Psychological Association (APA)) (2019) kişiliği, karakteristik düşünme, hissetme ve davranma modellerindeki bireysel farklılıklar olarak ifade eder. APA'ya (2019) göre kişiliğin araştırılması iki geniş alana odaklanır. Bu alanlardan biri, sosyalleşme veya sinirlilik gibi belirli kişilik özelliklerinde bireysel farklılıkları anlamaya odaklanırken diğeri, bir kişinin çeşitli bölümlerinin bir bütün olarak nasıl bir araya geldiğini anlamaya odaklanmıştır (American Psychological Association, 2019).

2.1.2. Kişilik Tanımı Üzerine Farklı Görüşler

Kişilik kavramını araştıran psikoloji bilimi alt dalı kişilik psikolojisidir. Bu alan kişiler arasındaki farklı yatkınlıklar ve davranış farklılıklarına odaklanmıştır. Kişilik psikolojisi, psikoloji biliminin diğer bilimler arasında yer etmeye başlamasından bu yana her aşamada ilgi çekmiş ve farklı görüşlerdeki psikologların odağında olmuştur. Kişiliğin doğasını açıklamaya çalışan yaklaşımlar arasında biyolojik perspektiften yaklaşanlar, bilişsel, öğrenme ve özellik tabanlı yaklaşımların yanısıra psikodinamik ve humanistik yaklaşımlar da bulunmaktadır. Sigmund Freud, Alfred Adler, Gordon Allport, Hans Eysenck, Raymond Cattell ve Carl Rogers gibi ünlü bilim insanları da kişilik konusuna ışık tutmak için araştırmalar yapmışlardır (Sadock, Sadock & Ruiz, 2017). Kişilik konusunda araştırma yapan bazı araştırmacıların kişilik tanımları şu şekildedir:

• Cattell (1950): Kişilik, bir kişinin belirli bir durumda ne yapacağını tahmin etmesine izin veren özelliktir.

• Sullivan (1953): Kişilik, insan yaşamını karakterize eden tekrarlanan kişilerarası durumların nispeten kalıcı bir şeklidir.

• Guilford (1959): Kişilik bir kişinin benzersiz özellik örüntüsüdür.

• Eysenck (1970): Kişilik, bireyin karakterini, mizacını, aklını ve bedenini, çevreye olan eşsiz uyumunu belirleyen az çok istikrarlı ve kalıcı bir organizasyondur.

• Burger (1990): Kişilik genellikle, bireyin kendine özgü ve nispeten istikrarlı davranış kalıpları, düşünceleri ve duyguları olarak tanımlanır.

• Felman (1994): Kişilik, insanların davranışlarında hem farklı durumlarda hem de uzun süreler boyunca düzgün bir şekilde hareket etmelerine yol açan istikrardır.

Gordon Allport, elli farklı kişilik tanımlaması ve sınıflandırması yapmıştır. Allport için kişilik, karakteristik davranışa ve düşünceye yol açan bir kişinin içinde bulunan gerçek bir şeydir. Carl Rogers'a göre ise, kişilik ya da "benlik", bir bireyin kalbinde yer alan "Ben" in algılanışının tutarlı ve devamlı bir örüntüsüdür. Operant (edimsel) koşullanma ile tanınan B. F. Skinner için kişilik sözcüğü gereksizdir. Skinner, insan davranışını anlamak için kendi ya da kişilik gibi kavramların kullanılmasının gerekli olduğuna inanmamıştır. Psikanalizin babası olan Sigmund Freud için kişilik, büyük ölçüde bilinçsiz, gizli ve bilinmezdir (Feist, Feist & Roberts, 2017; Pervin, 1985; McLeod, 2017).

2.1.2.1. Biyolojik Faktörler

Kişiliğe ilişkin biyolojik bakış açısı kişiliği etkileyen içsel fizyolojik ve genetik faktörlerin bulunduğunu vurgulamaktadır. Kişiliğin özelliklerinin neden ve nasıl biyolojiyle ortaya çıktığına odaklanan bu alan; kişilik, DNA ve beyindeki süreçler arasındaki bağları araştırır. Kişilik araştırmaları, beyin görüntüleme sistemleri ve moleküler genetiğin olanakları ile deneysel yöntemlerden elde edilen bilimsel verilerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilir. Anatomik, kimyasal veya genetik etkilerin araştırılmasını içeren bu çalışmalar kişilik farklılıklarını biyolojik açıdan ele almaktadırlar (Mulder, 1992).

Kişiliğin biyolojik açıdan ele alınmasında önemli bir rolü olan kalıtım, yani bir kuşaktan diğerine genetik olarak fiziksel veya zihinsel özelliklerin geçişi, kişinin mizacını belirlemede, değerleri ve idealleri belirlemekten daha önemli bir rol oynar

(Mulder, 1992). Örneğin, bir kişinin kısa ya da uzun, şişman ya da sıska, iyi ya da kötü görünmesi, başkalarını etkileyecektir ve bu da kişinin kendisini etkileyecektir (Jayawickreme, Zachry & Fleeson, 2019). Biyolojik yaklaşımı destekleyen psikologlar, kalıtsal yatkınlıkların yanı sıra fizyolojik süreçlerin kişiliklerimizdeki farklılıkları açıklamak için kullanılabileceğine inanmaktadır (Burger, 1990).

2.1.2.2.Genetik ve Kişilik

Davranışsal genetik alanı, genler ve davranış arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bu çalışmalar psikologlara genetik ve kişilik arasındaki bağlantıyı görebilme şansı ve yeni bir bakış açısı vermiştir. Genetiği ve çevreyi kişiliğe bağlayan kanıtların büyük bir kısmı, genetik olarak özdeş ikizler arasındaki kişilik benzerlikleri düzeylerini karşılaştıran ikiz çalışmalarından gelmektedir.

Araştırmacılar, genetik etkinin aile ve ikiz çalışmalarının kullanımı yoluyla etkisini bilimsel olarak araştırmaktadır. Yakın zamanda geliştirilen nörobilim teknolojileri ile birleştirilen bu çalışmalar, birçok kişilik özelliklerinin (yani, durumlar ve zaman boyunca belirli şekillerde davranma eğilimlerinin) kalıtsal ve biyolojik olarak belirlendiğine dair son derece somut verilere ulaşmıştır (Zuckerman & Cloninger, 1996). Elde edilen bu veriler, davranışların ortak bir genetik kaynağı paylaştığını göstermektedir (Coccaro & Siever, 2005).

2.1.2.3.Nörolojik Faktörler

Nörolojik çalışmalar, aynı zamanda, dürtüsel saldırganlık açısından genetiğin rolüne ilişkin kanıtlar sağlamıştır. Coccaro ve Siever (2005), dürtüsel saldırganlık ile serotonerjik sistem olarak adlandırılan nöro-kimyasal sistem arasında bir ilişki tespit ettiklerini bildirmiştir. Bu bulgu, Küme B kişilik bozukluklarının (Antisosyal, Histrionik, Narsisistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları) karakteristiği olan dürtüsel saldırganlık semptomları için biyolojik, nörolojik etiyoloji olduğunu düşündürmektedir.

2017 yılında, yaşları 22 ile 36 arasındaki 500 sağlıklı kişi ile yapılan bir çalışmada Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri ve beyin arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, anksiyete bozuklukları gibi ruhsal hastalıkların altında yatan bir kişilik özelliği olan nörotisizmin, daha kalın bir korteks (beynin nöral dokusunun dış tabakası) ve bazı beyin bölgelerinde katlanma ile bağlantılı olduğu

tespit edilmiştir. Öte yandan, deneyime açıklık kişilik özelliğinin, daha ince korteks ve farklı beyin bölgelerinde katlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer kişilik özelliklerinin (yumuşakbaşlılık, sorumluluk, dışadönüklük) daha küçük bir prefrontal korteks ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Passamonti, 2017).

2.1.2.4. İkiz Çalışmaları

Davranışsal genetik alanında, Minnesota İkiz Çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmalar dâhilinde, 1979'dan 1999'a kadar toplamda 350 çift ve tek yumurta ikiziyle araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Birlikte ve ayrı yetiştirilmiş, çift ve tek yumurta ikizlerinin de yer aldığı çalışmanın sonuçlarına göre tek yumurta ikizlerinin farklı ailelerde büyüseler dahi benzer kişilik özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bouchard, 1994; Bouchard, Tellegen, Lykken, McGue & Segal, 1990; Segal, 2012).

Çoklu ikiz çalışmaları, tek yumurta ikizlerinin, kişilik özelliklerinde, çift yumurta ikizlerinden daha yüksek korelasyonlara sahip olduğunu bulmuştur. Tek yumurta ikizleri benzer kişilik özelliklerine sahip olsa da yine de kişilikleri belirlemede tek faktör olan genetik değildir. Beş farklı ülkede ikizler üzerindeki genetik etkiyi ölçen bir çalışmada, tek yumurta ikizleri arasındaki kişilik özellikleri benzerlikleri korelasyonunun 0,50 olduğu, çift yumurta ikizleri için korelasyonun 0,20 olduğu bulunmuştur. Bu bulgular kalıtımın ve çevrenin bir bireyin kişiliğini belirlemek için etkileşimde bulunduğunu göstermektedir (Segal, 2012).

2.1.2.5. Çevresel Faktörler

Sosyologlar, bireyin kişiliğinin büyük bir kısmının sosyal bir ortamda geliştiğini vurgulamaktadır. Sosyal çevrede gelişen kişi; farklı ahlaki fikirler, toplumsal tutumlar ve ilgi alanları sayesinde bir diğer kişiden farklı bir karaktere yani kişiliğe sahip olur. Kişiler sosyal çevrelerinde karşılaştıkları farklı durumlar karşısında farklı nedenler dolayısı ile farklı tepkiler vermektedir, verilen bu farklı tepkiler zamanla kişiliklerinde de farklılaşmaya neden olmaktadır. Bir kişinin kişiliğini etkileyen çevresel faktörler arasında kültür, aile etkileşimi, dil, sosyal roller, kimlik, benlik kavramı ve kurulan ikili ilişkiler sayılabilir (Schuett, Dall & Wilson, 2013).

2.1.2.6. Kültür

Bütün insanlar, toplum olarak adlandırılan etkileşimli bir grup içerisinde yaşar. Her toplum kendine özgü bir kültüre, saklı bir bilgi birikimine, karakteristik düşünce tarzına, tutumlara, hedeflere, ideallere ve değer sistemine sahiptir (Macionis & Gerber, 2011). Kültür, yaşamımızı düzenler ve kişiliğinin gelişmesi için gerekli olan şeyleri reçetelemek ve sınırlamak suretiyle her fırsatta kişiliğin gelişimini etkiler. Böyle bir kültür, üyelerini grup için kabul edilebilir şekillerde davranmaya teşvik eder ve eğitir. Her kültürün kendine özgü kavramları, ihtiyaçları ve çocuk yetiştirme ile ilgili özel teknikleri ve onaylanmış davranış kalıpları ile ilgili birtakım beklentileri vardır (Greenberg, Koole & Tom, 2013; Macionis & Gerber, 2011).

Grubun ve dayanışmanın sürdürülmesi ya da üyelerinin temel ihtiyaçlarının karşılanması gibi hedeflere ulaşıma yöntemlerinde kültürel farklılıklar vardır. Ayrıca, kültürler de kendi içinde farklı şekillerde bölünebilmektedir. Bu duruma örnek olarak sosyal sınıf farklılıkları gösterilebilir. Farklı sosyo-ekonomik kökenden çocuklar kişilik yapısında, davranış ve tutumlarında farklılık gösterir (O'Neil, 2006; Wallerstein, 2004).

2.1.2.7. Aile

Kişilik gelişiminin nihai amacı, sosyal davranışın gelişmesidir. Sosyalleşme, kişinin davranışsal potansiyellerini ortaya çıkartma; nihayetinde ailesinin ve sosyal grubun standartlarına göre alışılmış ve kabul edilebilir davranış kalıplarını edinme sürecidir. Kişi bu sosyal davranış kalıplarını yakın çevreden ve giderek genişleyen sosyal ortamlardan aşamalı olarak almaya başlar. Bireyin sosyalleşmeye başladığı ilk yer olan ailesi, onu çevresiyle nasıl bir ilişki kurması gerektiği ile ilgili bilgilendirir, bu sırada çocuk büyükleriyle ve onu destekleyen diğer aile bireyleri ile köprüler kurmaya başlar. Ailesinin vermiş olduğu destek ile çocuk dünyayı deneyimleme süreci içerisine girer, bu sırada ailenin öğretileri, yaşanılan diğer deneyimler ve ailenin koruyucu yapısı çocuğun mizacını şekillendirir (Nakao ve diğerleri, 2000; Heaven, Mak, Barry & Ciarrochi, 2002; Zuckerman & Cloninger, 1996).

Yaşamın her aşamasında aile, bireylerin kişiliğini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Bir çocuğun kişiliğini şekillendirmek için kullanılan farklı çocuk eğitim yöntemleri ve üyelerin ilgi, tutum ve değerlerini nasıl ilettikleri doğrudan kişiliği etkilemektedir (Wilce, 2019). Ebeveynler katı tutumları,

çocukları dış kontrollere bağımlı hale getirebilmektedir ve hatta çocuklar ebeveynlerin etkisinden uzak olduklarında bile dürtüsel hale gelebilmektedirler (Chang, Schwartz, Dodge & McBride-Chang, 2003).

Çocuklar ebeveynlerini takip eder ve kişilik özellikleri taklit yoluyla ebeveynlerine benzer hale gelir. Örneğin, gergin, endişeli ve ciddi ebeveynler çocuklarını da tedirgin ederlerken sıcak, sevgi dolu ve entelektüel ebeveynlerle yaşayan çocuklar sosyal ve sağlıklı kişiliklere dönüşürler. Bu çocuklar, ev dışındaki insanlar için de sevgi ve iyi niyet duyguları geliştirir (Bandura, 1977; Akers, 2009).

Nakao ve arkadaşlarının (2000) ailenin kişilik özellikleri üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak için yapmış oldukları çalışmada elde ettikleri sonuçlara göre dışadönüklüğün, aşırı koruma/müdahale ve çocuk yetiştirmede anne katılımı ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, olgunluğun, yüksek sosyoekonomik statü, uygun çocuk yetiştirme stili ve çocuk yetiştirmede baba katılımı ile ilişkili olduğu; zekânın ise yüksek sosyoekonomik statü ve çocuk yetiştirmede anne katılımı ile ilgili olduğu sonuçlarına varılmıştır. Elde ettikleri tüm veriler incelendiğinde, aile ortamının etkisinin kişinin dışadönük olmasında %8, olgunlukta %14 ve zekâ puanı bakımından %10 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Nakao ve diğerleri, 2000).

2.1.2.8.Dil

İnsanlar dil aracılığı ile iletişim kurmaktadır. Toplum kavramının oluşmasında çok önemli bir yere sahip olan dil, kültürün ve toplum kimliğinin gelişmesine olanak sağlar. Dil, bilgi birikiminin ve deneyimlerin nesilden nesile aktarılmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum topluma ait olan bireylerin yaşayış biçimlerine de yansımaktadır. Yaşamlarını biçimlendirirken kurmuş oldukları sosyal ilişkiler dil sayesinde mümkün olmaktadır. Bu açıdan dil; bir insanın kimliğinin oluşmasında ve hayatı algılayış biçiminde büyük rol oynamaktadır. Dil aracılığı ile kurulan sosyal ilişkiler kişilik oluşumunda önemli bir role sahiptir (Veltkamp, Recio, Jacobs & Conrad, 2013).

2.1.2.9.Sosyal Roller

Toplumsal roller, toplum üyeleri arasındaki işbirlikçi davranış ve iletişimin kolaylaştırıldığı bir süreç olarak tanımlanabilir (McLeod, 2008). Bir kişi hayatı boyunca farklı sosyal rollere bürünmektedir. İnsanların üstlenmiş oldukları eş, kardeş,

anne, baba veya öğretmen olmak gibi roller karakterlerinin oluşmasına ve farklılaşmasına neden olmaktadır (Stark, 2007).

2.1.2.10. Kişilerarası İlişkiler

Bir toplumun üyeleri arasındaki kişilerarası ilişkiler, başkalarına karşı çekim, arkadaşlık, sevgi, sempati, düşmanlık ve izolasyon gibi belirli toplumsal kişilik özelliklerinin gelişimine yardımcı olan önemli araçlardır (Sandal, 1988).

2.1.3. Kişilik Teorileri

Kişilik ile ilgili çalışmalar, psikoloji biliminin diğer bilim dalları arasında yer etmeye başladığı zamandan beri önemli ilgi alanlarından biridir. Kişilik kavramının tam bir tanımı olmadığı için, psikoloji alanından farklı teorisyenlerin yanı sıra insan davranışlarıyla uğraşan diğer alanlar da bazı soruların cevaplarını bulmak için araştırmalar yapmışlardır. Yapılan çalışmalar temel bazı soruların cevaplanması gerekliliğini doğurmuştur. Kişilik nedir? Kişiliği ne oluşturur? Kişinin davranışları nasıl yönetilir?

Kişilik ve benlik ile ilgili sorulara verilen cevaplar farklı yaklaşımların kişiliği ele alış biçimlerine göre farklılaşmaktadır. Bu nedenden ötürü ortak ve tek bir kişilik yaklaşımı ve tanımı bulunmamaktadır. Kişiliğe ilişkin bu perspektiflerin her biri, bu kalıpların nasıl şekillendiği ve insanların bireysel düzeyde nasıl farklılaştığı da dâhil olmak üzere kişilikteki farklı kalıpları tanımlamaya çalışır (Kahn, 2002). Psikanalitik Kuram, Davranışçı Kuram, Bilişsel ve Sosyal Bilişsel Kuram, İnsancıl ve Varoluşçu Kuram, Ayırıcı Özellik Kuramı ve Biyolojik Kuram kişilik kavramına farklı açılardan yaklaşmıştır (Carver & Scheier, 2004).

2.1.3.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik kuram, bireyin bilinçli ve rasyonel düşünce tarafından kontrol edilen görünmeyen güçler tarafından daha fazla motive olduğu fikrine dayanan kişilik kuramıdır. İnsan davranışlarını kişiliğin çeşitli bileşenlerinin etkileşimi açısından açıklayan bu kuram Sigmund Freud tarafından geliştirilmiştir (Reeve, 2009).

Erken çocukluk olaylarının önemini, bilinçsiz ve cinsel içgüdünün kişilik gelişimine ve oluşumuna olan etkisini vurgulayan Freud, insan kişiliğini üç önemli bileşene ayırır: “id, ego ve süper-ego”. İd, zihnin biyolojik (temel fiziksel ihtiyaçlar)

ya da içgüdüsel ihtiyaçların (açlık, susuzluk, cinsellik vb.) derhal tatmin edilmesini isteyen ilkel kısımdır. İd zihnin bilinçdışı kısmıdır ve dış çevreye bakılmaksızın ihtiyaçlarının anında tatmin edilmesini talep eden zevk ilkesine göre hareket eder; bu durumda, egonun dış dünyaya uygun olarak isteklerini gerçekçi bir şekilde karşılamak için gerçeklik ilkesine bağlı kalarak ortaya çıkması gerekir. Ego, gerçeklik ilkesi ile ilişkili olan aklın mantıklı ve bilinçli kısmıdır. İd ve süper-ego'nun dengelenmesinden sorumludur. Ego bilinçlidir ve istemli ve uyumlu davranışın eyleme geçirilmesini sağlayan düzenleyici bir yapıdadır. Bu sayede harici dünya ile uyum içerisinde yaşamayı sağlar. Süper-ego, gelişmekte olan kişiliğin son işlevidir ve çocukluk döneminde kurulan sosyal ideallerin somutlaşmış halidir. Birey büyüdükçe, toplumun kültürel değerlerini ve normlarını doğru ve yanlış olarak ayırt etmesine yardımcı olan normları öğrenir. Bu öğrenme süreci Süper-ego'nun gelişmesini sağlar. Süper-ego, bireyin olgunlaştığı zaman kullandığı sosyal veya ahlaki değerlerle ilgilidir. Davranışın etik açıdan uygunluğunu irdeler ve bu buna uygun şekilde bireyin vicdanını geliştirmesine yardımcı olur. Ego üzerine ahlaki yargı ve toplumsal kuralları kabul eder, böylece id'in taleplerini yalnızca gerçekçi değil, ahlaki olarak karşılamaya zorlar. Freud'a göre kişilik, bu üç bileşenin dinamik etkileşimlerine dayanmaktadır ve bu üçü arasında her zaman bir çatışma vardır. Bunlar arasındaki dengeyi sağlama çabaları, dış çevrede davranış tarzımızı tanımlar (Carver & Scheier, 2004; Berk, 2010; Reeve, 2009; Alper, Bayraktar & Karaçam, 1997).

Freud, kişilik oluşumunda kişinin çocukluk yıllarının önemini vurgulayan ilk kuramcıdır. Freud'a göre kişilik gelişimi, yaşamın ilk beş yılında içgüdü'nün ve çevrenin karşılıklı etkileşimine dayanır. Bu bağlamda ebeveyn davranışı normal ve anormal gelişim için çok önemlidir. Freud için, çocukluk deneyimleri kişiliklerimizi ve davranışlarımızı yetişkin olma sürecinde şekillendirir. Çocukların zevk arayan istekleri (id tarafından yönetilen), gelişimin beş aşamasının her birinde, erojen bir bölge olarak adlandırılan vücudun farklı bir alanına odaklanır. Bu beş aşama oral, anal, fallik, gizli ve genital dönem olarak adlandırılır (Carver & Scheier, 2004; McLeod, 2017).

Psikoseksüel aşamalar olarak adlandırılan her bir aşama, vücudun farklı bir bölgesinde libido fiksasyonunu (sabitlenme) temsil eder. Psikoseksüel olarak insan kişiliği gelişimini açıklarken Freud, hayattaki tüm gerginliğin sebebinin libido (cinsel enerji) birikimine ve tüm zevklerin deşarjına dayandığını ileri sürmüştür. Ego ve süper-ego, bu kontrolü uygulamak ve haz alma ihtiyacını toplumsal olarak kabul

edilebilir kanallara yönlendirmek için gelişir. Vücudun farklı bölgelerinde büyüme merkezleri farklı gelişim aşamalarında psikoseksüel çatışmayı yaratır (McLeod, 2017). Kişilik gelişiminde etkisi olan beş psikoseksüel aşama şu şekildedir (Şekil 1).

Yaş	Evre	Açıklama
0-1	Oral Dönem	Kişiliğin gelişiminin ilk aşamasında, ağız gelişim için zevk merkezidir. Bebeklerin emici bir refleksle doğması ve annelerinin göğsünü arzu etmesi durumu söz konusudur. Bebeklik döneminde çocuğun ağızdan ihtiyaçları karşılanmazsa, bu temel ihtiyacı karşılamak için tırnak ısırma veya başparmak emme gibi olumsuz alışkanlıklar gelişebilir.
1-3	Anal Dönem	Bu aşamada, küçük çocuklar ve okul öncesi çocuklar idrar ve dışkı ile deney yapmaya başlar. Bedensel işlevlerini kontrol edip edemedikleri, tuvalet eğitiminde kendini gösterir. Bu aşamadaki uygunsuz bir çözüm, örneğin ebeveynlerinin çok erken tuvalet eğitimi vermesi, kişinin düzensiz ve aşırı derecede saplantılı biri olması ile sonuçlanabilir.
3-6	Fallik Dönem	Bu yaş dönemindeki çocuklar genital uyarılmadan keyif aldıkça, Çocuklarda Freud'un Oedipus (oğlan çocuğunda) ve Electra (kız çocuğunda) kompleksi olarak adlandırdığı çatışma ortaya çıkmaktadır. Bu çatışmanın sebebi çocuğun karşı cins ebeveyni ile cinsel ilişkiye girme arzusu ve aynı cinsiyetten olan ebeveynle rekabet duygusudur. Cezalandırılmaktan kaçınmak için bu arzularından vazgeçerler ve kendi cinsiyetlerindeki ebeveynlerinin karakterlerini ve değerlerini benimserler. Bunun sonucunda süper-ego oluşur. Süper-ego'nun standartlarının ihlal edildiği durumlarda ise kişi kendini suçlu hisseder.
6-11	Gizli Dönem	Cinsel içgüdüler azalır ve çocuk yetişkinlerden ve aynı cinsiyetteki akranlarından yeni sosyal değerler edindikçe süper-ego güçlenir.
Ergenlik	Genital Dönem	Ergenlik ile cinsel dürtüler tekrar ortaya çıkmaya başlar. Erken evrelerde başarılı bir gelişme, evlilik, olgun cinsellik ve çocuk yetiştirmeye yol açar.

Şekil 1. Freud'un Psikoseksüel Aşamaları (Berk, 2010'dan uyarlanmıştır).

Sigmund Freud, çocuk herhangi bir psikoseksüel gelişim evresinde cinsel hayal kırıklığı yaşıdıysa, bu durumun yetişkinlikte bir fonksiyonel ruhsal bozukluk olan bir nevroz olarak devam edeceğini öne sürmüştür (Freud, Strachey & Zilboorg, 1975).

Sigmund Freud ile çalışmış olan Alfred Adler, erken çocukluk deneyimlerinin gelişim için önemli olduğu konusunda Freud'a katılmıştır ve doğum sırasının kişilik gelişimini etkileyebileceğini düşünmüştür. Adler büyük çocukların küçük kardeşler doğdukça kaybolan ilgiyi kendi üzerine çekmek için yüksek başarı hedefleri belirlediklerine, ortanca çocukların ise rekabetçi ve iddialı olduklarına inanmıştır. Bu davranışın ilk çocuğun başarılarını aşma motivasyonu ile ortaya çıktığını savunmuştur. Bununla birlikte, ortanca çocukların genellikle davranışlarına atfedilen görkemden endişe duymadıklarını belirtirken, en küçük çocukların daha bağımlı ve sosyal olduklarını iddia etmiştir (Rodgers, Cleveland, Van Den & Rowe, 2000; Isaacson & Radish, 2002). Adler tek çocukların ilgi odağı olmayı sevdiğini ve çabuk ergenleştiklerini fakat bağımsız olmayı başaramadıklarını da eklemiştir (Bradshaw, 1996)

Heinz Kohut, Freud'un aktarım fikrine benzer şekilde düşünerek narsisizmi, insanların kendi benlik algılarını geliştirdikleri bir model olarak kullanmıştır. Narsisizm, kişinin kendi benlik saygısını ve değersizlik duygusunu korumak için var olduğuna inandığı tek bir benliğin abartılı hissidir. Kohut, Freud'un narsisizm teorisinden yola çıkarak yansılama ve idealleştirmenin “öz-nesne aktarımları” adını verdiği teorisi üzerinde durmuştur (Flanagan, 1996). Bir başka deyişle, çocukların anne-baba ya da büyük kardeşler gibi hayranlık duyulan figürleri idealize ederek duygusal bağ kurmaları gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, idealize ettikleri bu kişilerde kendi değerlerini bulabilmelerinin de önemini vurgulamıştır. Kohut'a göre bu deneyimler, sağlıklı bir benlik duygusunun gelişimi için gerekli olan becerileri ve kendi kendini rahatlatmayı öğrenmelerini sağlamaktadır (Strozier, 2001).

Kişilik teorisinin bir başka önemli figürü ise Karen Horney'dir. Horney, “gerçek benliğin” ve “ideal benliğin” gelişmesinde bulunduğu katkılarla tanınmıştır. Tüm insanların kendilerine ait bu iki görüşe sahip olduklarını savunmuştur. Horney'e göre “Gerçek benlik”, insanların kişilik, değerler ve ahlak konularında nasıl davrandıklarını; fakat “ideal benlik”, bireylerin sosyal ve kişisel normlara uymak için uyguladıkları bir yapıdır (Horney, 1942; Paris, 1994).

Freud'un psikoseksüel teorisi tartışmalara yol açmış ve oldukça eleştirilmiştir (Plaut, 2005; Whitebook, 1999; Surprenant, 2007; Rycroft, 1995). Freud'un

psikoseksüel aşamaları çocuklarla ilgili olsa da teorisinin çoğunu, sorunlu yetişkinlerle yaptığı çalışmalara dayandırmıştır, ayrıca, birçok insan Freud'un çalışmalarının fazlasıyla cinsellik üzerine, özellikle de Oedipus kompleksine ve çocukların ebeveynlere yönelik cinsel isteklerine odaklandığına inanıyordu. Bazı eleştirmenler çocukluktaki baştan çıkarma anıları ve fantezilerin Freud'un hastaları üzerinde yarattığı ve zorladığı yapılar olduğuna inanmaktadır (Childers & Hentzi, 1995; Rycroft, 1995). Son olarak, feminist kuramın destekçileri Freud'un teorisinin cinsiyetçi ve aşırı derecede erkek bakış açısına göre şekillendiğini savunmaktadırlar (Laplanche, 1973; Shenkman, 2015).

2.1.3.2. Davranışçı Yaklaşım

Davranışçı yaklaşımın temel savı “insan davranışları öğrenir, böylece bütün davranışlar istenilirse unutulabilir ve yerine yeni davranışlar öğrenilebilir” şeklindedir (Watson, 1919). Davranışçı teori öncelikle insan davranışının gözlenebilir ve ölçülebilir yönleriyle ilgilenir. Davranışçılık gelişmeyi çocukların nispeten pasif bir rol oynadığı sürekli bir süreç olarak görür. Bu yaklaşım hem klinik ve eğitim gibi çeşitli alanlarda kullanılan genel bir yaklaşımdır.

Davranışçılar yalnızca görebildiğimiz ve gözlemleyebildiğimiz şeylerin gerçek olduğunu ve araştırmaya değer olduğunu savunmuşlardır. Akıl, id, bilinçaltı gözlemlenemez fakat insanların nasıl davrandığı ve tepki verdiği gözlemlenebilir. Davranıştan akıl ve beyin hakkında çıkarımlar yapılabilir, ancak bunlar araştırmanın odak noktası değildir. Benzer şekilde, davranışçı teori, anormal davranışların nedenlerini anlamak için akla veya beyine bakmaz. Bunun yerine davranışların öğrenilmiş belirli alışkanlıklar olduğunu varsayar ve bu davranışların nasıl öğrenildiğini anlamaya çalışır. Bu yaklaşımın savunucuları B. F. Skinner, Bandura, Julian Rotter, Ivan Pavlov ve Aaron Beck olmuştur (Hergenhahn & Olson, 2003; Staats, 2003).

1910'larda John B. Watson öncülüğünde ortaya çıkan psikolojide davranışçılık akımı psikodinamik kuramcılarının aksine sadece gözlemlenebilir davranışları incelemektedir. Kişilik ile ilgili açıklamaları öğrenme odaklıdır. Davranışçı akımın öncülerinden olan Skinner, öğrenme deneyimlerimizdeki farklılıklarımızın, davranışlarımızdaki bireysel farklılıklarımızın arkasındaki temel neden olduğunu öne sürmüştür (Schacter & Gilbert, 2011). Skinner bu davranış kalıplarının ya doğrudan

(iyi davranışların olumlu bir şekilde pekiştirilmesi için ödül ya da kötü davranışların olumsuz bir şekilde pekiştirilmesi için cezalandırılma olarak) ya da dolaylı olarak (gözlemsel öğrenme ya da modelleme yoluyla) öğrenildiğini öne sürmüştür. Bu görüşe göre: insanların belirli davranış eğilimleri olduğu için tutarlı davranış kalıpları vardır. Bu, zaman içinde insanların belirli şekillerde davranmayı öğrenmesi anlamına gelir. Olumlu sonuçlara sahip davranışlar artma eğilimi gösterirken, olumsuz sonuçları olan davranışlar azalmaya meyillidir (Schacter & Gilbert, 2011; Skinner, 1938). Skinner, çocukluğun kişiliği şekillendirmede özellikle önemli bir rol oynadığını düşünmemiştir. Bunun yerine, kişiliğin tüm yaşam boyunca geliştiğini ve insanların tepkilerinin yeni durumlarla karşılaştıkça değiştiğini savunmuştur.

Davranışçılar kişiliği davranışların nedeni olarak değil, bir davranış olarak görmüşlerdir (Skinner, 1953). Skinner'a (1953) göre kişilikler "davranışın topografik alt bölümleri" ve kişilik "belirli bir olay türüne bağlı ayırıcı bir uyarıcıdır". Rotter insan davranışlarının dış uyaranlar ve pekiştireçler arasındaki ilişkisini incelemiştir. Rotter, fizyolojik içgüdülere ya da güdüleyici bir güce sahip olan güdülere dayanmaksızın davranışları ve kişilik çalışmalarını bir araya getirmiştir. Julian Rotter'in sosyal öğrenme teorisindeki ana fikir, kişiliğin, çevresiyle bireyin etkileşimini temsil etmesidir (Demir, 2018). Öte yandan Beck kişiliği sosyotropi ve otonomi olarak iki başlık altında incelemiştir. Sosyotropi "insanlarla ilişkiye önem veren ama aynı zamanda depresyonla ilişkili olduğu düşünülen bir yapı" iken otonomi "başarıya, bağımsızlığa ve özgürlüğe önem veren kişiliktir" (Öktem, Turgut & Tokmak, 2013).

2.1.3.3. Hümanistik (İnsancıl) Yaklaşım

Hümanistik psikoloji, 20. yüzyılın ortalarında, Sigmund Freud'un psikanalitik kuramının ve B. F. Skinner'in davranışsal kuramının sınırlamalarına cevap olarak öne çıkan psikolojik bir bakış açısıdır. Socrates'ten Rönesans'a uzanan kökleri ile bu yaklaşım, bireylerin kendi yeteneklerini ve yaratıcılığını gerçekleştirme ve ifade etme sürecini, kendi kendini gerçekleştirme yönünde içsel bir şekilde harekete geçirmelerini vurgular (Aanstoos & Greening, 2000; Colman, 2010).

1930'ların sonlarına doğru bazı psikologlar insanı insan yapan özel durumları irdelemeye başlamışlardır. Abraham Maslow ve Carl Rogers gibi psikologlar; özlük kavramı, kendini gerçekleştirme, sağlık, umut, sevgi, yaratıcılık, doğa, varoluş ve

bireysellik gibi konuları tartışmış ve insan varoluşunun temelini anlaşılmasına yönelik çalışmalar yapmışlardır (Krippner, 2001; Giorgi, 2005).

Hümanistik yaklaşıma göre insan bir bütündür ve bileşenlere indirgenemez. İnsanlık, varoluşçuluğunun yanı sıra kozmik bir ekolojide de benzersiz bir insan bağlamında var olur. Ayrıca, insan farkındalığı tecrübe etmektedir ve farkındalığının farkındadır yani insan bilinçlidir. İnsan, seçimler yapma ve dolayısıyla sorumluluk sahibi olma yeteneğine sahiptir. İnsanın amacı kasıtlıdır, amaçlara yöneliktir, gelecekteki olaylara neden olduklarının farkındadır ve anlam, değer ve yaratıcılık ararlar (Friedman, 2008; Taylor, 1999).

Hümanistik yaklaşımın öncülerinden olan Carl Rogers'a göre organizmanın tek bir temel amacı vardı, "kendini gerçekleştirmek". Rogers'a (1965) göre, "tam işlevde bulunan birey" kendi kendini gerçekleştirme konusunda aktif olarak adımlar atan bir kişidir. Kişiliğe ilişkin olarak, bu birey açık fikirlidir ve kendi hislerine ve çevrelerine güvenir. Rogers'ın teorisi, kendini gerçekleştirmeye ulaşacağımızın baş göstergesinin, çocukluk çağındaki deneyimlerimiz olduğunu vurgulamıştır (Moss, 2001). Her çocuğun, onun için önemli diğerlerinden koşulsuz sevgi ve kabul görmesi gerekir. Ancak günümüz toplumu, bir çocuğun sadece önemli olanların (örneğin sessiz, iyi huylu, itaatkâr) beklentilerini karşılaması durumunda sevilip iyi bakıldığını dikte eder. Bu nedenle, Rogers bu dış koşulların kişinin davranışlarına artan bir etkide bulunduğunu öne sürmüştür. Davranışı ve eylemleri sürekli olarak bu koşullar ile güçlendirildiğinde, birey davranışlarını bu yönde düzenler ve buna uygun yönde kişiliği gelişir (Rogers, 1953).

Humanistik yaklaşımın bir diğer savunucusu olan Abraham Maslow ise "İhtiyaçlar Hiyerarşisi" adını verdiği bir piramidin, hayvan ve insanların temel motivasyonlarını kapsadığını ileri sürmüştür (Maslow, 1954). Piramidin en alt bölümünde fizyolojik ihtiyaçlar (hava, yiyecek, su vb.) vardır. Bu bölümün üzerinde, güvenlik ve güvenlik ihtiyaçları (barınak, koruma vb.) bulunmaktadır. Üçüncü katmanda, aşk ve aidiyet ihtiyaçları (kabul, sevgi, arkadaşlık, vb.), dördüncü katmanda ise, benlik saygısı ihtiyaçları (ustalık, güç, takdir, vb.) bulunmaktadır. En tepede ise kendini gerçekleştirme, ya da en iyisi olma eğilimi bulunmaktadır (Maslow, 1943). Maslow (1943) kendini gerçekleştirmiş bireylerin özelliklerini tanımlarken bu kişilerin özerk, bağımsız, demokratik, takdir edici ve gerçekliğin doğru algılarına sahip bireyler olduğundan bahseder. Kişi ancak kendini gerçekleştirdiyse kendini, başkalarını ve toplumu kabul edebilir ve kendini çoğu zaman doğa ile bir hisseder.

Humanistik ve bilişsel yaklaşımın öncüleri arasında bulunan bir diğer isim ise George Kelly' dir. Kelly'e (Mischel, Shoda, & Ayduk, 2008) göre insan, koşulları yorumlamanın ve tahmin etmenin çeşitli yollarına sahiptir ve bu da bireysel farklılıklara yol açmaktadır. Kelly'nin "Kişisel Yapılar" olarak adlandırdığı bu farklılıklar, insanların dış dünyadan bilgi edinme ve bunları akıllarında işlemede kullandığı araçlardır. Kişilik ise insanın çevre ve kendiyle etkileşimde bulunması halidir (Ryckman, 2013). Kelly, bir kişinin eylemlerinin, olası olayların beklentisine ve geçmişteki koşullardan yorumlanmaya dayandığını belirtmektedir. Örneğin, bir birey başkalarını açık fikirli ve arkadaş canlısı olarak görüyorsa, daha sosyal ve insana açık olma eğilimi daha fazla olacaktır. Ancak, başkalarını kaba ve benmerkezci olarak görürse, sadece kendine güvenme eğiliminde olur ve kayıtsız olur (Ryckman, 2013; Mischel, Shoda & Ayduk, 2008).

2.1.3.4.Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel kişilik kuramları, bilgi şifreleme ve geri çağırma süreçlerine ve istikrarlı kişilik özelliklerinin gelişimindeki beklentilerin, motiflerin, amaçların ve inançların rolüne odaklanır. Bu yaklaşım, kişiliğin geliştiği koşulları vurgulayan (ör. davranış teorileri) veya çeşitli koşullarda ortaya çıkan özellik yapılarını (ör. Ayırıcı özellik teorileri) vurgulayan kişilik teorilerinden farklıdır. Bu nedenle, bilişsel kişilik kuramları psikolojik danışma için özellikle önemlidir; çünkü psikolojik danışmanlık kalıcı kişilik değişiminin rasyonel analiz ve içgörü sonucunda ortaya çıkabileceği varsayımını desteklemektedir (Beck, Freeman & Davis, 2004; Anderson, 2010).

George A. Kelly'nin Kişisel Yapılar Kuramı ilk modern bilişsel kişilik kuramı olarak en çok kullanılan teorilerdendir. Kelly "bilim insanı olarak kişi" metaforunu önermiş ve detaylandırmıştır (Winter, 2013). Kelly, Heider ve ilişkilendirme araştırmacılarının kuramlarına dayanarak, insanların kendileri ve dünyaları hakkındaki inançları geliştirmek için gözlemleri kullandıklarını öne sürmüştür (Kelly; 1955). Bu gözlemler Kelly tarafından şu anki bilişsel şema kavramına çok benzer bir şekilde tarif edilen kişisel yapılar olarak düzenlenmiştir. Bilişsel şemalar, ilgili bilgi parçalarının anlamlı organizasyonlarıdır. Kelly, insanların kişisel yapıları (veya şemaları) çerçevesinde deneyimleriyle ilgili tahminler ve yorumlar yaptıklarını ve kişisel yapıları ile tutarlı bir şekilde davranmaya gayret ettiklerini savunmuştur (Kelly, 1955; 1963)

Bilişsel kuramların çoğu, kişisel bilginin ve yargının geliştirildiği yollara odaklanır. Çoğunlukla bu gelişme çarpık bir biçimde gerçekleşir; çünkü insanların çevrelerine uyum sağlamaları için bu bir gerekliliktir. İnsanlar, inanç ve davranışlarında tutarlı olmayı arzu ederler, böylece eylemlerinin sonucunu tahmin edebilirler; ayrıca başkalarından sosyal onay almak ve kendilerine olan algılarını geliştirmek için de motive olurlar. Bu, kişinin benliğini başkalarınıninkiyle karşılaştırmanın bir sürecinden ya da kişinin hayalindeki ideal benlikle kişinin olduğuna inandığı gerçek benliğinin karşılaştırılma sürecinden kaynaklanabilir (Kelly, 1963). Bilişsel kişilik kuramcıları, dünyayı ve bireyin onun içindeki benlik kavramını açıklayan bilişlerin gelişimini tanımlamaya odaklanmışlardır. Ayrıca, bireysel farklılıkları öngören bilişsel stillerdeki varyasyonların bazı anlayışlarını da geliştirmişlerdir (Maher, 1969).

2.1.3.5.Sosyal Öğrenme Yaklaşımı

Sosyal öğrenme ile ilgili ilk araştırmalar arasında bulunan Julian B. Rotter; bilişin, beklentiler biçiminde, sosyal öğrenmede çok önemli bir faktör olduğunu ileri sürmüştür. 1954 yılında yayınlanan “Social Learning and Clinical Psychology” kitabında Rotterin, davranışın iki ana tip “beklenti” ile belirlendiğini iddia etmiştir: bir davranışın beklenen sonucu ve bir kişinin bu sonuca atfettiği değer (Rotter, 1954). Rotter, Phares ve Chance (1972) farklı bireylerin deneyimleri hakkında sürekli olarak düşünmelerinin yollarını temel alan değişkenlere sahip genel bir kişilik teorisini tanımlamışlardır. Kontrol odağı kavramını ortaya atmış ve bazı insanların davranışlarını “içsel” veya “dışsal” nedenlere bağladıkları genel bir kişilik teorisi ortaya atmışlardır.

Sosyal öğrenme üzerine araştırma yapan bir başka bilim insanı ise Albert Bandura’dır. Albert Bandura’nın 1963’te ve daha sonra 1972’de öne sürdüğü üzere, Sosyal Öğrenme Teorisi öğrenme işlemi yalnızca davranışlara dayalı değildir, aynı zamanda bilişsel süreçlerin de öğrenmede etkisi büyüktür (Bandura, 1963), (Bandura, 1977). Öğrenme işlemi davranışı gözlemlenebilirlik yolu ile olabileceği gibi sonuçlarını gözlemleyerek de olabilmektedir. Bu bağlamda öğrenme işlemi davranışı gözlemlenebilirlikten elde edilen verilerin çıkarımı ve bu çıkarımlar hakkında karar verilmesi süreçlerini kapsamaktadır. Bandura’ya göre (1963) Pozitif ve negatif pekiştiriciler öğrenme sürecinde etkilidir; fakat davranışın gerçekleştirilmesinden tek başına

sorumlu değildir. Öğrenen kişi öğrenme işlemi sırasında pasif bir konumda değildir. Bilişsel süreçler, çevre ve davranışlar birbirlerini etkilerler, bu yaklaşıma ise “Karşılıklı Belirlemecilik” denmektedir. Bandura yapmış olduğu “Bobo doll” (Hacıyatmaz) deneylerinde davranışın sosyal öğrenme yoluyla nasıl edinildiğini gözler önüne sermiştir (Bandura, Ross & Ross, 1961).

Sosyal öğrenme kuramı, yeni davranışların başkalarını gözlemleyerek ve taklit ederek elde edilebileceğini öneren bir öğrenme ve sosyal davranış teorisidir. Bu teoriye göre öğrenme işlemi sosyal kontekste bağlı olarak gözlem ve direkt yönerge/talimat ile gerçekleşir. Gözlemi yapan kişi öğrenen kişi, gözlenen kişi ise modeldir. Modelin davranışları sırasında elde ettiği ödüller ve cezalar da öğrenen kişi tarafından gözlemlenir (Bandura, 1969). Öğrenen kişinin, modelin davranışları sırasında elde ettiği ödül ve cezalarını gözlemlemesi bu bağlamda olası davranışların sonucunu öğrenmesi işlemi ise “dolaylı öğrenme” olarak adlandırılır (Johnson, 2014). Belirli bir davranış düzenli olarak ödüllendirildiğinde, büyük olasılıkla devam edecektir; tersine, eğer belirli bir davranış sürekli cezalandırılırsa, büyük olasılıkla bırakılacaktır. Bu teori, davranışın sadece pekiştireçler tarafından yönetildiği geleneksel davranış kuramlarını genişletir ve öğrenme sürecindeki çeşitli içsel süreçlerin önemli rollerine vurgu yapar, ayrıca Sosyal Öğrenme Teorisi bu anlamda bilişsel ve davranışçı yaklaşımları bütüncül olarak ele almaktadır (Johnson, 2014; Tadayon, 2011).

2.1.3.6. Ayırıcı Özellik Yaklaşımı

Ayırıcı özellikler, bir kişinin herhangi bir duruma belirli şekillerde yanıt vermesini sağlayan sabit bir özellik olarak tanımlanabilir. Ayırıcı özellik teorileri, durumlardan bağımsız olarak özelliklerin sürekli olduğunu savunmuşlardır. Ayırıcı özellik teorisyenleri öncelikle davranışların, düşüncelerin ve duyguların alışkanlık kalıpları olarak tanımlanabilecek özelliklerin ölçümü ile ilgilenir (Kassin, 2003). Bu bakış açısına göre, özellikler zaman içinde nispeten sabit olan kişilik yönleridir. Özellikler, daha geçici eğilimler olan durumların aksine daha kalıcı eğilimlerdir.

1884 Yılında Sir Francis Galton'un ortaya attığı “sözel hipotez” ile beraber kişilik özelliklerinin kapsamlı bir taksonomisini türetmenin mümkün olduğu düşünülmeye başlanmıştır (Shrout & Fiske, 1995). 1936'da Gordon Allport ve S. Odbert, Sir Francis Galton'un hipotezini, o zamandaki sözlüklerden gözlemlenebilir ve nispeten kalıcı özelliklerin tanımlayıcı olduğuna inandıkları 4,504 sıfatı çıkararak

uygulamaya koydular (Allport & Odbert, 1936). Yapmış olduğu çalışmalarla Allport, ayırıcı özellikler konusunda öncü bir rol oynamıştır. Bu erken çalışma, modern psikolojik kişilik çalışmalarının başlangıcı olarak görülmüştür (Lewis, 1952). Genel olarak üç seviye özellik olduğunu iddia etmiş ve bu seviyeleri “Asal (Cardinal)”, “Merkezi (Central)” ve “İkincil (Secondary)” olarak tanımlamıştır. Asal özellikler, kişinin davranışını domine eden ve şekillendiren özelliklerdir. Bu özellikler, kişinin davranışlarına hükmeden tutkular ve takıntılardır. Merkezi özellikler, herkeste belirli bir derecede bulunan genel özelliklerdir. Temel yapı taşları niteliğinde olan bu özellikler, insanların çoğu davranışına, asal özellikler kadar olmasa da şekil vermektedir. İkincil özellikler ise, yalnızca belirli durumlarda gözlemlenebilen karakteristiklerden oluşmaktadır. Allport bu üç özelliğin birlikte incelenmesi durumunun, kişiliğin kompleks yapısını anlamak için bir gereklilik olduğunu öne sürmüştür (Hall & Lindzey, 1957; Baumeister & Tice, 1996; Pervin, 1985).

1947’de ve daha sonra 1967’de, Eysenck farklı kişilik özelliklerinin genetik faktörlerin sonucu olan özelliklerinden kaynaklandığını ileri sürmüştür. “Üç Faktörlü Model” ismini verdiği çalışmasındaki üç faktörü, Psikotisizm, Dışadönüklük ve Nevrotisizm olarak belirlemiştir. Üç Faktörlü Modeli, beyindeki retiküler sistemi ve limbik sistemi, sırasıyla kortikal uyarılma ve duygusal tepkilere aracılık eden kilit bileşenler olarak tanımlamıştır. Eysenck, dışadönük kişilerin, düşük seviyelerde kortikal uyarılmaya sahip olduğunu ve içe dönük kişilerin ise yüksek seviyelere sahip olduğunu savunmuş, bu da sosyalleşmeden ve girişimsel olmaktan daha fazla uyarım arayışına yol açmaktadır görüşünü ileri sürmüştür (Eysenck, 1990, 1991, 1994).

1940 yılında, Raymond Cattell sıfatları Allport’un çalışmasındaki eş anlamlı kelimeleri elimine edip ve sıfatları tutarak özellik sayısını 171’e düşürdü. Bu maddeleri kullanarak, “Onaltı Kişilik Faktörü Anketi” adını verdiği bir öz-bildirim aracı oluşturdu (Bagby, Marshall & Georgiades, 2005). Daha sonraları, Ernest Tupes ve Raymond Christal, Cattell’in faktörlerini daha kapsayıcı beş faktörde toplamış ve bu faktörleri “kabarma”, “uyumluluk”, “güvenilirlik”, “duygusal istikrar” ve “kültür” olarak adlandırmışlardır (Tupes & Christal, 1961). Warren Norman daha sonra "güvenilirlik" başlığını "sorumluluk" olarak yeniden adlandırmıştır (Norman, 1963).

1980 yılında dört önde gelen araştırmacı, Lewis Goldberg, Naomi Takemoto-Chock, Andrew Comrey ve John M. Digman, mevcut kişilik araçlarını gözden geçirmiş ve ayırıcı özellik alanına dikkat çekmişlerdir (Goldberg, 1980). Bu olay sonrasında, 1980’lerde kişilik araştırmacıları arasında beş faktörlü model daha fazla

ilgi görmüş ve araştırılmıştır. Ayırıcı özellik ölçeklerinin yaygın olarak kabulü ise yine bu yıllarda gerçekleşmiştir (Saville & Holdsworth, 1984). Peter Saville ve ekibi, 1984 yılında beş faktörlü "Pentagon" modelini oluşturmuş daha sonra Pentagon, 1985'te Costa ve McCrae tarafından yayınlanan NEO Beş Faktörlü Kişilik Envanteri'nin de dayanak noktası olmuştur (Rothmann & Coetzer, 2003).

2.1.3.7. Beş Faktörlü Kişilik Kuramı

Bir ayırıcı özellik yaklaşımı olan, Beş Büyük Kişilik özellikleri, kişilik özellikleri için bir taksonomidir (Rothmann & Coetzer, 2003). Bu teori, nöropsikolojik deneylere değil, kelimeler arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Beş Büyük Kişilik Teorisi, dilin tanımlayıcılarını kullanır ve bu nedenle insan kişiliği ve ruhsallığını tanımlamak için yaygın olarak kullanılan beş geniş boyut olduğunu öne sürer: Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Duygusal Denge, Deneyime Açıklık (Costa & McCrae, 1992; McCrae & Costa, 1997; Goldberg, 2001).

Büyük Beş kişilik özelliklerinin her biri, iki ayrı fakat birbiriyle ilişkili olan, geniş etki alanlarının altında bir kişilik düzeyini yansıtan ve aynı zamanda Büyük Beş'in parçası olan pek çok faset skalasını yansıtan yönler içerir (DeYoung, Quilty & Peterson, 2007). Bu yönler şu şekildedir; Deneyime Açıklık, Sorumluluk, Dışadönüklük, Uyumluluk ve Nevrotisizm.

2.1.4. Faktörler

2.1.4.1. Deneyime açıklık/ Gelişime Açıklık

Açıklık, entelektüel merakın, yaratıcılığın ve bir kişinin sahip olduğu yenilik ve çeşitliliğin derecesini yansıtır. Aynı zamanda, bir kişinin ne kadar yaratıcı veya bağımsız olduğu ve sıkı bir rutin yerine kişisel bir tercih olarak çeşitli aktivitelerin tercih edildiğini de belirtmektedir. Yüksek derecede deneyime açık kişilerin, öngörülemez davranışlar sergileme ihtimalleri yüksektir. Ayrıca, riskli davranış sergileme veya ilaç alma eğiliminde oldukları düşünülebilir (Ambridge, 2014). Ayrıca, yüksek açıklığa sahip bireyler, genellikle yaratıcı oldukları, entelektüel ve sanatsal uğraşların önemini farkında oldukları için hem meslek olarak hem de hobi olarak sanata yönelme eğilimindedirler (Friedman & Schustack, 2016). Yüksek açıklığa sahip bireylerin, özellikle yoğun, sevinçli deneyimler peşinde koşarak öz gerçekleştirme

peşinde oldukları, bağımsız düşünebilen ve gelenekleri sorgular yapıda oldukları görülmektedir (Tatlılıoğlu, 2014; McCrae, 1987).

2.1.4.2. Öz-Denetim / Sorumluluk

Sorumluluk alt faktörü; sorumlu, düzenli, dakik ve kurallara bağlı olma ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca Öz-Denetim/Sorumluluk faktöründe yüksek puanlar alan kişilerin azimli, vicdanlı, başarı kazanma güdüsü olan ve öz disiplini yüksek kişiler olduğu görülmektedir. Bu kişilik özelliklerine ek olarak; planlı ve programlı şekilde çalışma eğiliminde olan, sabırlı ve dikkatli kişiler oldukları görülmektedir. Bu faktörde yüksek puan alanların belirtilen kişilik özelliklerine ek olarak; temiz, tutumlu, titiz, tedbirli ve çalışkan olma gibi özelliklerle belirginleştiği bildirilmiştir. Bu faktörde düşük puanlar alan kişilerin tembel ve işleri erteleme eğilimi bulunan kişiler oldukları görülmektedir (Johnson & Ostendorf, 1993; McCrae & Costa, 1997).

2.1.4.3.Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik

Yumuşakbaşlılık veya Geçimlilik olarak anılan faktör başkalarına karşı düşmanca ya da şüpheli olmak yerine şefkatli ve işbirlikçi olma eğilimini göstermektedir (York & John, 1992; Johnson & Ostendorf, 1993). Bu faktör, dürüstlük, başkalarını önemseme, kibar ve hoşgörülü olma, alçakgönüllülük ve fedakârlık ile de ilişkilendirilmektedir (Tatar, Bildik, Saltukoğlu & Güler, 2014). Ayrıca, kişinin güvenilir ve yardımsever doğasının ölçüsü ve genel olarak iyi huylu olup olmadığıdır. Yüksek uyumluluk genellikle saflık veya itaatkârlık olarak görülür. Yumuşakbaşlılık faktöründe düşük puan alan kişilerin ise, genellikle tartışmacı veya güvenilmez olarak görülebilen rekabetçi veya zorlu insanlar olduğu görülmektedir (Toegel & Barsoux, 2012).

2.1.4.4.Duygusal Tutarsızlık/ Nörotisizm

Nörotisizm; öfke, endişe, depresyon ve kırılabilirlik gibi hoş olmayan duyguları kolaylıkla yaşama eğilimini ifade etmektedir. Nörotisizm ayrıca duygusal kararlılık ve dürtü kontrolünün derecesine de işaret eder ve düşük kutup, "duygusal istikrar" veya "duygusal tutarlılık" ile ifade edilir (Tatar, Bildik, Saltukoğlu & Güler , 2014;

Friedman & Schustack, 2016; Toegel & Barsoux, 2012; Dwan & Ownsworth, 2017). Nevrotik eğilimler, kendisini olduğu gibi kabul edememe düşüncelerine ek olarak mükemmeliyetçi bir yapıya sahip olma ve eleştirileri hoş karşılamama yani eleştirilere kapalı olma gibi davranışları da içermektedir (Tatlılıoğlu, 2014; Yazgan & Yerlikaya, 2012). McCrae ve Costa'ya göre (1989, 1991) bu faktör öfkeli olmanın yanı sıra kaygılı olmak, dürtüsellik, sıkılganlık ve sinirli olmak ile de ilişkilidir.

2.1.4.5.Dışadönüklük

Dışadönüklük faktörü daha çok enerjik olma hali, kabarma, atılganlık, sosyallik ve başkalarının eşliğinde uyarım arama eğilimi ve konuşkanlık ile ilişkilendirilmektedir (McCrae, 1987). Dışadönüklük faktöründe yüksek puan alan kişilerin sosyal, konuşkan, girişimci ruhuna sahip, iddialı ve dış dünya ile iletişimi kuvvetli kişiler oldukları görülmektedir (McCrae & Costa, 1997; 1987; Goldberg, 1990). Ayrıca bu kişilerin, aktif, hırslı ve baskın olduğunu iddia eden çalışmalar bulunmaktadır (York & John, 1992; Digman, 1990). Yüksek dışadönüklük genellikle dikkat çekme eğilimi ve otorite ile de ilişkilendirilmektedir. Düşük dışadönüklük, soğuk ve bencil olarak da algılanabilen, içine kapanık ve dalgın bir kişilik olarak görülmektedir (Toegel & Barsoux, 2012; Tatar, Bildik, Saltukoğlu & Güler, 2014). Ayrıca dışadönüklük faktöründe düşük puan alan kişilerin dikkatsiz ve düşüncesiz olarak tanımlandıkları da görülmektedir. Dışadönük insanlar, sosyal ortamlarda içe dönük insanlara kıyasla daha baskın görünebilmektedirler (Friedman & Schustack, 2016).

2.1.4.6. Kalıtım

İkiz çalışmaları da dâhil olmak üzere genetik olarak bilgilendirici araştırmalar, kalıtımın ve çevresel faktörlerin beş faktörü de etkilediğini göstermektedir (Jang, Livesley & Vernon, 1996). Yapılan bir ikiz çalışmasında, her bir kişilik için kalıtım derecesinin ortalama yüzdesi hesaplanmış ve kalıtımın beş faktörden de geniş ölçüde etkilendiği sonucuna varılmıştır. Genetik etkinin; Deneyime Açıklık faktörünü %57 etkilediği, Dışadönüklük faktörünü %54, Sorumluluk faktörünü %49, Nörotisizm faktörünü %48 ve Yumuşakbaşlılık faktörünü %42 etkilediği tespit edilmiştir (Bouchard & McGue, 2003).

2.1.4.7. Cinsiyet Farklılıkları

Kültürler arası araştırmalar, NEO-PI-R ve Büyük Beş Kişilik Faktörü Envanteri'ne verilen yanıtlar üzerinde bazı cinsiyet farklılıkları olduğunu göstermiştir (Cavallera, Passerini & Pepe, 2013). Örneğin, kadınlar daha sık olarak daha yüksek Nörotisizm, Yumuşakbaşlılık, sıcaklık (bir Dışadönüklük faseti) ve duygulara açıklık bildirirken, erkekler Deneyime Açıklık ve daha yüksek atılganlık (bir Dışadönüklük faseti) bildirmektedirler (Costa, Terracciano & McCrae, 2001).

Büyük Beş Kişilik Faktörü Envanteri kullanılarak, 55 ülkede cinsiyet farklılıkları üzerine yapılan bir araştırma, kadınların nörotisizme, dışadönük, uyumlu ve vicdan sahibi olmaya erkeklerden daha eğilimli olduğunu ortaya koymuştur. Ankete katılan 55 ülkenin 49'unda Nörotisizm'deki farklılıkların en belirgin ve tutarlı olduğu görülmüştür. Kişilik özelliklerinde cinsiyet farklılıkları refah seviyesi yüksek, sağlıklı ve daha çok cinsiyet-eşitlikçi kültürlerde daha fazla görülmektedir (Costa, Terracciano & McCrae, 2001). Yapılan bir başka çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; gelişmiş dünya bölgelerindeki erkeklerin gelişmekte olan dünya bölgelerindeki erkeklere kıyasla daha az nevroitik, dışadönük, geçimli ve sorumluluk sahibi oldukları görülmüştür. Kadınlar ise kişilik özelliklerinde gelişmişlik seviyesi açasından bölgeler kıyaslandığında bir farklılık göstermemiştir (Schmitt, Realo, Voracek & Allik, 2008).

2.2.MÜZİK

Müzik; vokal veya enstrümantal seslerin (veya her ikisinin) biçim güzelliği, uyum ve duygu ifadesi üretecek şekilde birleştirilmesidir. Zaman içinde düzenlenmiş bir sanat biçimi ve kültürel etkinliktir. Genel olarak Müzik tanımları; perde (melodiyi ve uyumu yöneten bir sesin, tüm ses yelpazesi üzerindeki konumu), ritim (çeşitli aletlere vurarak çıkarılan, düzenli ve akıcı sesler), tını ve dokunun sonik nitelikleri gibi ortak unsurları içerir. Farklı Müzik tarzları veya türleri bu unsurların bazılarını vurgulayabilir veya ihmal edebilir (Nidel, 2004). Müzik, şarkı söylemekten "rap"e kadar çok çeşitli enstrümanlar ve vokal tekniklerle gerçeleştirilir; yalnızca enstrümantal parçalar bulunduğu gibi, yalnızca vokal parçalar (enstrümantal eşlik etmeyen şarkılar gibi) ve şarkı ile enstrümanları birleştiren parçalar vardır (Bradley, 2009). Kelime Yunanca Fransızca "musique" kelimesinden Türkçeye aktarılmıştır; Fransızcaya ise Yunanca "mousikē" sözcüğünden alıntıdır (Say, 1995).

Eski zamanlardan bu yana kendisine her toplumda farklı bir yer bulmuş olan Müzik, bir duygu ifade etme biçimidir. Her ne kadar duyguyu ifade ediş biçimi kişiden kişiye değişse de toplumların kendilerine has ve özelleşmiş duygu ifade ediş kalıpları bulunmaktadır. Müzik türleri ise bu kalıpların belli kurallar içerisinde form bulmuş halleridir (Graci, 2010). “Dünyada ve Türkiye’de belli bir kategori altında toparlanmayacak kadar fazla Müzik türü bulunmaktadır. Bazı Müzik türleri şu şekilde sıralanmaktadır: Arabesk/Fantezi Müziği, Blues, Caz, Country, Elektronik Müzik, Etnik Müzik (Arap Müziği, Azeri Müziği, Balkan Müziği, Ege Müziği, Hint Müziği, Karadeniz Müziği, Roman Müziği, Rumeli Müziği, Yunan Müziği vb. Müzikler), Flamenko, Grunge, Hiphop, Kelt Müziği (İskoçya, İrlanda, Galler vb.), Klasik Müzik, Latin Müzik, New Age, New Wave, Rock Müzik, R&B, Rap Müzik, Pop Müzik, Punk, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Tasavvuf Müzik” (Angı, 2013).

2.2.1. Bazı Müzik Türleri

2.2.1.1. Klasik Batı Müziği

Klasik Müzik, “Rönesans Dönemi”, “Barok Dönem”, “Klasik Dönem” “Romantik Dönem” ve “Çağdaş Dönem” olmak üzere beş döneme ayrılmıştır (Angı, 2013).

2.2.1.1.1. Rönesans Dönemi

Rönesans Müziği, Rönesans döneminde Avrupa’da yazılmış ve çalınan vokal ve enstrümantal bir Müziktir. Rönesans Müziği 1400’li yıllara tekabül eden Orta Çağın sonuyla başlayan, Barok Dönemi’nin başlangıcıyla, yani 1600’lü yıllarda son bulan bir dönemdir. Hümanist düşüncenin yükselişi, Eski Yunanistan ve Eski Roma’nın edebi ve sanatsal mirasının yeniden kazanılması, artan yenilik ve keşif, ticari işletmelerin büyümesi, burjuva sınıfının yükselişi ve Protestan Reformu bu dönemin müziğinde etkili olmuştur (Erol, 2001).

2.2.1.1.2. Barok Dönem

Portekizce “baroko” yani “garip şekilli incilerden” türetilen “barok” terimi, 19. yüzyıldan beri Batı Avrupa sanat müziğindeki yaklaşık 1600-1750 arasındaki dönemi tanımlamak için yaygın olarak kullanılmıştır (Kutluk, 1997). Bu dönemde Barok

Müzikte ezgiyi zenginleştirmeye ve armoniye önem verilmiştir. Çalgı müziği önem kazanmış ve telli çalgılar grubuna keman eklenmiştir (Erol, 2001; Kutluk, 1997).

2.2.1.1.3. Klasik Dönem

Klasik Dönem 1730 ve 1820 yılları arasındaki Klasik Müzik dönemidir. Bu dönemde; Klasik, eski Yunan ve Roma sanatındaki Klasikleşmiş geleneği tekrar ortaya çıkartmak ve Klasikleşmiş değerleri temel alarak benzer bir kusursuzlukla uzun süreler değerini koruyacak ve güncelliğini yitirmeyecek eserler ortaya çıkartmak anlamına gelmektedir (Erol, 2001). Klasik Müzik, Barok Müzikten daha hafif, daha net bir dokuya sahiptir ve daha az karmaşıktır (Blume, 1970).

2.2.1.1.4. Romantik Dönem

1820 ve 1901 yılları arasındaki Klasik Müzik dönemidir. Milliyetçiliğin ve kişiselliğin beraber önem kazandığı ve aynı zamanda duygusallığın da ön planda olduğu bu dönemde melodi ve ritim büyük önem kazanmıştır. Müziğin kilise-saray hegemonyasından çıkıp Halkla buluştuğu ve kalıpların yıkıldığı daha özgür bir dönem olarak görülmektedir (Politoske & Werner, 1988; Angı, 2013).

2.2.1.1.5. Çağdaş Dönem

1901 yılında başlayan ve günümüzü kapsayan Klasik Müzik dönemidir. Çağdaş Dönem, bestecilere eski fikirleri (tartım ve geleneksel formlar gibi) reddetme ve teknikleri yeniden şekillendirme hakkı vermiştir. Geleneksel biçim ve uyum kurallarının zorunluluk olarak görülmemesi ile beraber sanatçılar bu dönemde kendilerine özgü biçimler geliştirmişlerdir. Kuralların bir zorunluluk olmaması durumu, yaratıcılıklarının sınırlanmaması ve bir yapıtın başarılı sayılmasındaki ölçütlerin kalkması farklı türlerin ve tarzların doğmasına olanak sağlamıştır (Kuhar & Di, 2013; Morgan, 1984; Ashby, 2004).

2.2.1.2. Türk Sanat Müziği

Osmanlı İmparatorluğu sarayları aracılığıyla İstanbul ve diğer büyük Osmanlı kentleri ve kasabalarında geliştirilen Osmanlı Klasik müziği; tüm vokal müziğin ötesinde, geleneksel olarak küçük bir çalgı topluluğu ile solo bir şarkıcının eşliği şeklinde icra edilir. Kullanılan enstrümanlar arasında tambur, ney, kemençe, keman (Batı kemani), kanun önemli bir yerdedir. Bazen tek sesli Müzik olarak tanımlansa da

topluluktaki süslemelerin çeşitliliği heterophonik teriminin daha uygun olduğunu göstermektedir (Barsoumian, 2011).

Osmanlı müziğinin, makamlar ve diğer kompozisyon kuralları olarak bilinen geniş ve çeşitli bir mod veya ölçek sistemi vardır. Şimdiye kadar kullanılmış 600'den fazla makam vardır. Bunlardan en az 119 makam resmen tanımlanmıştır, ancak bugün yalnızca 20 makam yaygın olarak kullanılmaktadır. Tasavvuf öğretiminde her makam belirli bir psikolojik ve manevi durumu temsil etmektedir. Osmanlı Klasik müziği, çok sayıda vokal ve enstrümantal form içermektedir. Bir fasıl tipik olarak; taksim, peşrev, şarkı, beste ve kar gibi birçok enstrümantal ve vokal bölümler içerir (Barsoumian, 2011; Tanrıkorur, 2018).

2.2.1.3. Türk Halk Müziği

Türk Halk Müziği; Türküler (Halk şarkıları), koşmalar (aşk veya doğa ile ilgili serbest Türküler), oyun havaları, deyişler (konuşma formunda), maniler, tekerlemeler, ağıtlar, ninniler, semailer (semai şiirsel formunda Türküler), seyirlik ve tören Müzikleri gibi Halkın günlük yaşamını anlatan kimi zaman sadece Müzikli, kimi zaman ise söz ve Müzikli şarkıları kapsar (Akkaş, 1996).

Müziği yaratan kişiler genel olarak belli olmadığı için eserlerin büyük bir kısmı anonimdir ve notalaştırılmadığı için nesillerce kulaktan kulağa aktarılarak varlığını sürdürmüştür. Türk Halk Müziğinde yöresel ve bölgesel anlatım biçimleri, dil ve kültür özellikleri belirgindir. Genellikle yaşanan zamana uygun, ezgileri ve ritimleri kolay bir yapıdadır. Bu Müzik türünde Halkın yaşamlarında karşılaştıkları veya karşılaşabilecekleri durumlar konu alınmaktadır (Kaygısız, 2000; Akkaş, 1996).

2.2.1.4. Popüler Müzik

Pop sözcüğü Popüler kelimesinden gelmektedir. Pop Müzik, 1950'lerin ortalarında Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta modern haliyle ortaya çıkan Popüler bir Müzik türüdür. "Popüler Müzik" ve "Pop Müzik" terimleri çoğu zaman birbirinin yerine kullanılır, ancak Popüler olan ve birçok farklı stil içeren tüm müziği tanımlar (Frith, Straw, & Street, 2001).

Her ne kadar kayıt listelerinde ortaya çıkan müziğin çoğu Pop Müzik olarak görülse de tür grafik Müzikten ayırt edilir. Pop Müzik eklektiktir ve genellikle müziğin

icra edildiği ülkenin özellikleri bu Müzik türünde etkilidir. Bu Müzik türü kent, dans, “rock” ve diğer stillerden öğeler ödünç alır. Bununla birlikte, Pop müziği tanımlayan temel unsurlar vardır. Faktörlerin tanımlanması genellikle temel formatta yazılan kısa ve orta uzunlukta şarkıları, ayrıca tekrarlanan koroların, melodik ezgilerin ve kancaların (öne çıkan ve kolayca hatırlanabilen Müzikal veya lirik bir cümle) ortak kullanımını içerir (Monaco & Riordan, 1980; Middleton & Manuel, 2001; Arnold, 1983).

2.2.2. Müzik ve Kişilik İlişkisi

Türkiye’de yapılan Müzik ve kişilik literatürü kısıtlıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda Müzik icra eden kişiler ve kişilikleri ile bizzat ilgili çalışma bulunmamaktadır. Bu bölümde Müzik tercihleri ve kişilik ile ilgili yapılmış olan çalışmalara yer verilecektir.

İzmir ilinde, yaşları 17 ile 30 arasında değişen 89 erkek ve 91 kadının katıldığı toplamda 180 kişi ile yürütülen Müzik tercihi ve kişilik ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada üç farklı Müzik türünü dinlemeyi tercih eden katılımcılar karşılaştırılmıştır. Rock Müzik dinlemeyi seven kişiler, Klasik Müzik dinlemeyi seven ve Türk Müziği dinlemeyi seven kişiler 5 Faktörlü Kişilik özellikleri bakımından karşılaştırılmışlardır. Elde edilen verilere göre Rock Müzik dinleyicilerinin yumuşak başlılık ve sorumluluk toplam puan ortalamaları diğer gruplara kıyasla düşük çıkmıştır. Kadın Rock dinleyicilerinin özdenetim (sorumluluk) toplam puan ortalaması, erkek Rock dinleyicilerinin sorumluluk toplam puan ortalamasından düşük çıkmıştır. Klasik Müzik ve Türk Müziği dinlemeyi seven kişilerin sorumluluk ve sakinlik (yumuşak başlılık alt boyutu) alt ölçek toplam puan ortalamalarının, Rock Müzik dinlemeyi seven kişilerden yüksek olduğu; ayrıca, Rock Müzik dinlemeyi seven kişilerin hoşgörü, uzlaşma, yumuşak kalplilik (yumuşak başlılık alt boyutları) puanları diğer gruplardan istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Rock Müzik dinlemeyi tercih eden erkeklerin yumuşak başlılık ve sorumluluk toplam puan ortalaması, Rock Müzik dinlemeyi tercih eden kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, Türk Müziği dinlemeyi tercih eden erkeklerin sorumluluk toplam puan ortalaması, Türk Müziği tercih eden kadınlardan yüksek bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre Türk Müziği ve Klasik Müzik tercih eden katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir kişilik özelliği farkı bulunmamaktadır (Erdal, 2009).

Chapman, Duberstein, Sørensen ve Lyness (2008), NEO-FFI ile kişilik verileri topladıkları, 486 katılımcı ile yaptıkları araştırmada kadın katılımcıların, erkek katılımcılardan daha yumuşak başlı ve duygusal olarak dengesiz oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, kadın ve erkek katılımcılar arasında dışadönüklük, sorumluluk ve gelişime açıklık arasında istatistiksel olarak bir fark bulmamışlardır.

Rahmani ve Lavasani'nin (2012) İran'da bulunan Tahran Üniversitesindeki 108 kadın ve 69 erkek katılımcı ile NEO-FFI kişilik ölçeği kullanılarak yapmış oldukları kişilik ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya göre; kadınların erkeklere göre daha gelişime açık ve yumuşak başlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Costa, Terracciano ve McCrae (2001) 26 farklı kültürden toplamda 23,031 kişiden elde edilen kişilik özellikleri verilerini incelemiş ve kadınların kendilerini erkeklere göre daha fazla duygusal olarak dengesiz, yumuşak başlı, sıcak kanlı ve duygulara daha açık şekilde tanımladıklarını; erkeklerin ise kendine güvenlerinin ve yeni fikirlere açıklıklarının kadınlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Jonassaint, Siegler, Barefoot, Edwards ve Williams (2011) Amerika Birleşik Devletleri'nde 233 kişi ile yaptıkları sosyo-ekonomik durum ve kişilik arasındaki ilişkiyi bulmayı amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada kişilerin çocukluk çağı sosyo-ekonomik durumları ve anne-baba eğitim durumları ile kişilik arasındaki ilişki incelenmiştir. Annesinin eğitim durumu ve sosyo-ekonomik durumu yüksek olan kişilerin dışadönüklük ve gelişime açıklık puanlarının yüksek olduğu; babasının eğitim durumu ve sosyo-ekonomik durumu düşük olanların ise duygusal dengesizlik puanlarının yüksek olduğu ve sorumluluk puanlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Benedek ve diğerleri'nin (2014) yılında Avusturya Graz Müzik ve Sanat Üniversitesi'nde enstrümantal pedagoji çalışmasına kayıtlı Caz Müziği, Klasik Müzik, Halk Müziği icra eden 120 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada Halk müziği icra eden müzisyenlerin Klasik ve Caz Müziği icra eden müzisyenlere göre daha dışa dönük olduğu görülmüştür.

Rawlings ve Ciancarelli (1997) 150 üniversite öğrencisinin katılımı ile Müzik tercihleri ve kişilik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmaya katılan kişiler dinlemeyi en çok sevdikleri Müzik türlerine göre üç farklı gruba (Rock Müzik, Pop Müzik ve Genel Müzik dinleyicisi) ayrıldıktan sonra dinlemeyi tercih ettikleri Müzik türü ve kişilikleri arasındaki ilişkiyi incelemek için istatistiksel analiz yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre Popüler Müzik tercih eden kişilerin diğer gruplardaki kişilere kıyasla daha dışadönük oldukları; birden fazla Müzik türünü dinlemeyi seven

kişilerin daha gelişime açık oldukları ve kadınların erkeklere göre daha çok Popüler Müzik dinlemeyi tercih ettikleri bulunmuştur.

Rauf ve Rasheed'in (2017) Pakistan'da yaşları 18 ile 35 arasında değişen 70 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada dışadönüklük kişilik özelliği ve Pop Müzik veya "rock" Müzik gibi hareketli Müzikler arasında pozitif ve orta derecede bir korelasyon bulunmuştur. Yumuşak başlılık ve yoğun/isyankâr Müzikler arasında negatif ve düşük derecede bir korelasyon; sorumluluk ve NEŞELİ/GELENEKSEL Müzik arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon; duygusal dengesizlik ve derin/düşündüren/kompleks şarkılar arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon; gelişime açıklık ve NEŞELİ/GELENEKSEL/Klasik Müzik arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon olduğunu bildirmektedirler.

Rentfrow ve Gosling (2003) Müzik tercihleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri, 3500 katılımcı ile Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas eyaletinde yaptıkları çalışmada Müzik türleri ve Müzik türü tercih grupları arasındaki ilişkiyi göstermişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre Blues, Caz, Klasik ve Halk Müziğinin reflektif/kompleks Müzik tercihi grubunda; Rock , Alternatif ve Metal Müziğin yoğun/isyankâr Müzik tercihi grubunda; Country, Dini ve Pop Müziğin NEŞELİ/GELENEKSEL Müzik tercihi grubunda; "Rap/Hip-Hop, Soul-Funk, Elektronik/Dans Müziklerinin ise Enerjik/Ritmik Müzik tercihi grubunda yer almaktadır.

Çalışmadan elde edilen veriler ışığında, gelişime açıklık ve Reflektif/Kompleks Müzik arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon olduğu; duygusal dengesizlik ve Reflektif/Kompleks Müzik arasında negatif ve düşük dereceli bir korelasyon olduğu; dışadönüklük ve Yoğun/İsyankar Müzik arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon olduğu, gelişime açıklık ve Yoğun/İsyankar Müzik arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon olduğu; Neşeli/Geleneksel Müzik ile dışadönüklük ve yumuşak başlılık arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon olduğu; Neşeli/Geleneksel Müzik ile sorumluluk arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon; Neşeli/Geleneksel Müzik ile gelişime açıklık arasında negatif ve düşük dereceli bir korelasyon; Enerjik/Ritmik Müzik ile dışadönüklük arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon olduğu; Enerjik/Ritmik Müzik ile sorumluluk arasında pozitif ve düşük dereceli bir korelasyon olduğu görülmüştür.

Bitlisli, Dinç, Çetinceli ve Kaygısız'ın (2013) Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile akademik güdülenme ilişkisi arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmaya Isparta ilinde

yükseköğretimine devam eden 188 öğrenci katılmıştır. Toplanan veriler ile yapılan analizler sonucunda; yaş ve dışadönüklük arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon; yaş ile yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk arasında negatif ve orta dereceli bir korelasyon; duygusal istikrar ile gelir arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon; gelir ile dışadönüklük arasında negatif ve orta dereceli bir korelasyon; gelir ile yumuşak başlılık arasında pozitif ve yüksek dereceli bir korelasyon bulunmuştur. Gelir ile sorumluluk arasında ise bir korelasyon bulunmamıştır.

Tatlılıoğlu (2014) 468'i kadın ve 249'u erkek toplam 717 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin cinsiyet, aile geliri, aile yapısı gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda kadın katılımcıların erkeklerden daha duygusal dengesiz olduğu sonucu elde edilmiştir. Geliri 0 ile 1000 TL arasında olan öğrencilerin sorumluluk toplam puanı, geliri 2001 TL ve üzeri olan öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

2008 yılında Almanya'da 422 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin Müzik tercihleri ve kişilikleri arasındaki ilişki incelenmiş; deneyime açık kişilerin reflektif/kompleks ve yoğun/isyankâr Müzikler tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca Pop Müzik gibi hareketli Müzikleri tercih etmedikleri belirtilmiştir. Dışadönük kişilerin hareketli, enerjik ve ritmik Müzikler tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Langmeyer, Guglhör-Rudan & Tarnai, 2012).

Torrance ve Bugos (2017) 68'i enstrüman çalan ve 69'u vokal olan toplamda 137 orkestra sanatçısı ile orkestrada yer alan kişiler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda vokal olan kişilerin enstrüman çalan kişilerden daha dışadönük olduğu, vurmalı çalgılar çalan kişilerin diğer enstrüman çalan kişilerden daha dışadönük olduğu bulunmuştur.

Yapılan korelasyon analizleri sonucunda ise yaş ile Müzik icra etme süresi arasında pozitif ve orta dereceli bir korelasyon; yaş ile sorumluluk arasında negatif ve düşük dereceli bir korelasyon bulunmuştur. Müzik icra etme süresi ve kişilik özellikleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır.

Witherow (2003) Amerika Birleşik Devletleri'nin Florida eyaletinde yapmış olduğu çalışmada farklı türlerde Müzik aleti çalan kişilerin kişilikleri arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Elde edilen veriler neticesinde farklı Müzik aleti çalan

kişilerin kişilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı; vokal olarak Müzik icra eden kişilerin enstrüman çalan kişilerden daha dışadönük oldukları sonuçlarına ulaşmıştır.

Yöndem, Yöndem ve Per'in (2017) 120'si Müzik, 125'i resim eğitimi alan toplamda 245 üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada kişilerin kişilik özellikleri ve psikolojik semptomlarını Beş Faktörlü Kişilik Ölçeğine yardımı incelemiştir. Verilerin analizi sonucunda her iki bölümde eğitim alan kişilerin kişilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Müzik eğitimi alan kişilerin duygusal dengesizlik toplam puanlarının ve resim eğitim alan öğrencilerin sorumluluk toplam puanlarının yüksek olduğu; Müzik öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha kaygılı ve negatif oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kişilik özellikleri ve iş performansının incelendiği Türkiye'de bir firmada çalışan 177 katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmamın korelasyon analizi sonuçlarına göre; yaş ile dışadönüklük ve gelişime açıklık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yaş ve yumuşak başlılık arasında negatif ve düşük bir korelasyon bulunurken; yaş ve sorumluluk arasında pozitif ve düşük bir korelasyon bulunmaktadır (Yelboğa, 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yapacağımız araştırma karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli temel alınarak uygulanmıştır. Karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli; iki veya daha fazla sayıdaki değişkenin arasında birlikte bir değişim olup olmadığını, varsa bu değişimin derecesini ve yönünü (negatif veya pozitif) belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2009).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örnekleme belirlenirken kolay ulaşılabilirliğe önem verilmiştir. Bu nedenle bu araştırmanın örnekleme seçimi “amaçlı örnekleme” yöntemi olan “tipik durum örnekleme” türüne göre yapılmıştır. Tipik durum örnekleme, örneklemin araştırmanın problemine uygun olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumlardan tipik olan biriyle veya birkaçıyla oluşturulmasıdır (Baltacı, 2018). Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki müzik kayıt stüdyoları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme grubunu ise İstanbul ilinde Bostancı, Beyoğlu, Kadıköy ve Bakırköy ilçelerindeki dört kayıt stüdyosunda bulunan 381 birey oluşturmaktadır. Araştırma, kişilere bireysel olarak iletilen anketler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Qualtrics Anket Oluşturma sisteminin sağlamış olduğu internet adresleri üzerinden çalışmaya katılım sağlanmıştır. Katılımcılara, anket ile ilgili bilgilerin ve katılım haklarının açıklandığı Onam Formunun ardından Demografik Bilgi Formu yönlendirilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplamak amacıyla Qualtrics programı sistemine aktarılan Demografik Bilgi Formu ve Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan demografik bilgi formu katılımcılara dair yaş, cinsiyet, kendilerine göre gelir düzeyleri, eğitim seviyeleri, enstrüman çalıp çalmadıkları ve icra ettikleri müzik türleri gibi bilgilerden oluşmaktadır.

3.3.2. Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Formu

Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) Kısa Formu; 1985 yılında McCrea tarafından geliştirilen Beş Faktörlü Kişilik Modeli'nin, 1992 yılında Costa ve McCrea tarafından revize edilmesinden sonra Goldberg'in Uluslararası Kişilik Envanter Havuzu (International Personality Item Pool-IPIP) projesi kapsamında geliştirilen bir ölçektir. Bahsi edilen beş faktör ise "duygusal denge", "dışadönüklük", "açıklık", "uyumluluk" ve "sorumluluk sahibi olma"dır (Yöyen, 2016; McCrae & Costa, 1997; 1987; Goldberg, 1990). Ölçeğin İngilizce formunun güvenilirlik analizi sonucunda, tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .89, olarak tespit edilmiştir. Alt ölçeklerde gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucunda sorumluluk boyutunun Cronbach alfa katsayısı .81, dışadönüklük boyutunun .79, uyumluluk boyutunun .79, duygusal denge boyutunun .79 ve açıklık boyutunun Cronbach alfa katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Yöneyen (2016) ölçeği Türkçe diline ölçek çeviri tekrar çeviri yöntemi ile uyarlamış, güvenilirlik ve geçerlilik sınamalarını 539 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Kapsam geçerliliği için Davis tekniği kullanılmış ve kapsam geçerliliği puanı 0,80 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliliği ve güvenilirliği açısından yapılan madde analizi sonucunda 10 madde ölçekten çıkarıldıktan sonra ölçeğin genel güvenilirliği için Cronbach Alpha .81, dışadönüklük için .747, uyumluluk için .644, sorumluluk için .706, duygusal denge için .758, açıklık için .684 olarak saptanmıştır (Yöyen, 2016).

Kişinin kendi kendisini değerlendirdiği orijinal dilinde 50 sorudan oluşan envantere her bir kişilik özelliği ile ilgili 10 soru yer almaktadır. Sorulara verilecek olan cevaplar 5'li likert ölçeği (1=Katılmıyorum, 2=Kısmen Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Kısmen Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) ile toplanmıştır. Ölçek toplam puan vermemektedir. Yüksek puanlar kişilerin yüksek seviyede dışadönük, duygusal olarak dengeli, deneyime açık ve sorumluluk sahibi olduğunu göstermektedir. Türkçe diline uyarlanan halinde 40 sorunun cevabı yine aynı şekilde 5'li likert ölçeği ile toplanmıştır. Toplamda 5 farklı alt ölçekte kişilik özellikleri incelenmiştir. Bu düzenlemeden sonra ölçeğin Türkçe formunda Dışadönüklük alt

ölçeği kapsamında 8 soru, Uyumluluk alt ölçeği kapsamında 8 soru, sorumluluk alt ölçeği kapsamında 9 soru, Duygusal Denge alt ölçeği kapsamında 8 soru ve Deneyime Açıklık alt ölçeği kapsamında 7 soru bulunmaktadır. Yöneyen (2016) ölçeğin Türkçe forumunun güvenilirliğini test-tekrar test yöntemi ile test etmiş ve yüksek derecede pozitif korelasyon elde etmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmaya katılan 61 katılımcıdan elde edilen bilgiler çeşitli sebepler dolayısı ile geçersiz sayılmıştır. 23 katılımcı çalışmanın başında kendilerine yöneltilen onam formunu okuduktan sonra çalışmaya katılmak istemedikleri için, 16 katılımcı eksik bilgiler verdikleri için, 12 katılımcı çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çıkmak istediklerini belirttikleri için bu katılımcılardan elde edilen bilgiler çalışmadan çıkartılmıştır. İstatistiksel analizlere başlamadan önce elde edilen veriler içerisindeki uç değerleri tespit etmek adına ölçek alt boyutları toplam puanlarının Mahalanobis Uzaklıkları inceleniş ve kritik değer olarak kabul edilen ± 2 değerinden büyük olduğu görülen 6 kişinin alt ölçek toplam puanları uç nokta olarak saptanmıştır. Bu kişilerin verileri çalışmadan çıkartılmıştır.

Verilerin analizi aşamasına geçildiğinde ilk olarak örneklemin sosyodemografik değişkenler açısından dağılımı ve IPI ölçeğinin alt boyut toplam puanları bulunmuştur. Elde edilen verilerin demografik değişkenlere göre istatistiksel olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirleyebilmek için istatistiksel analizler uygulanmıştır. İstatistiksel analizler öncesinde ölçek alt boyut toplam puanlarının normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Ölçek alt boyut toplam puanlarının normallik değerleri incelendiğinde tüm alt boyutların basıklık ve çarpıklık değerlerinin, standart hata değerlerine bölüldüğünde değerlerin ± 1.96 değeri aralığında kalması, gözlem sayısının yeterli olması ve Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda tüm alt ölçek toplam puanlarının örneklemin normal dağılımdan istatistiksel olarak anlamsız bir farkının oluşu sonucunda dağılımların normal dağılımlı olduğu varsayılmıştır. Ölçek alt boyut toplam puanlarının normal dağılımlı varsayılması sonucunda parametrik hipotez testleri ile çalışma sürdürülmüştür. Elde edilen puanların, normal dağılım göstermek koşuluyla, iki kategorili bir değişkene göre aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığını ölçmek için Bağımsız Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Elde edilen puanların, normal dağılım göstermek koşuluyla, ikiden fazla kategorili bir değişkene

göre aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığını ölçmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), aritmetik ortalamalar arasında farklılık elde edildiğinde ise farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için Tukey (Post Hoc) testi çoklu karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen puanların, normal dağılım göstermek koşulu ve örneklem varyanslarının eşit olmaması durumunda, ikiden fazla kategorili bir değişkene göre aritmetik ortalamaları arasındaki farkın manidarlığını ölçmek için Welch Testi kullanılmıştır, istatistiksel olarak farklılık elde edilen durumlarda ise farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için Tamhane'nin T2 testi (Post Hoc) çoklu karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, puanlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesinde Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler boyunca anlamlılık seviyesi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizleri sonucundaki istatistiklere yer verilecektir. Bu sonuçlar; araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerinin frekans dağılımları ve yüzdeleri, demografik değişkenlerin müzisyenlerin icra ettikleri türler ve kişilik alt ölçek toplam puanlarında değişime sebep olup olmadığı, müzisyenlerin icra ettikleri müzik türleri ve demografik veriler arasında ilişki olup olmadığı, müzisyenlerin kişilikleri ve müzik icra etme biçimleri arasında ilişki olup olmadığını gösteren sonuçlar sunulmuştur. Tablo 1.'de örneklemin sosyodemografik değişkenler bakımından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Örneklemin Sosyodemografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	201	52,8
	Erkek	177	46,5
	Diğer	3	0,8
Eğitim Durumu	Hiç Okula Gitmedim	0	0
	İlkokul Mezunu	3	0,8
	Ortaokul Mezunu	0	0
	Lise Mezunu	57	15
	Üniversite Mezunu	228	59,8
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	24,4
Algılanan Ekonomik Durum	Düşük	30	7,9
	Orta	309	81,1
	Yüksek	42	11

İcra Ettiği Müzik Türü	Klasik Batı Müziği	75	19,7
	Klasik Türk Müziği	69	18,1
	Pop	66	17,3
	Halk Müziği	129	33,9
	DİĞER	42	11
Enstrüman Çalma Durumu	Evet	321	84,3
	Hayır	60	15,7
Enstrümanı Kendi İsteği ile Seçip Seçmediği	Evet	294	77,2
	Hayır	27	7,1
Çaldığı Enstrümanı Değiştirmek İsteyip İstemediği	Evet	48	12,6
	Hayır	273	71,7
Hangi Şekilde Müzik İcra Ettiği	Enstrüman Çalıyorum	126	33,1
	Vokalim	81	21,3
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	126	33,1
	DİĞER	48	12,6
Kendisini Müzik Alanında Profesyonel Olarak Tanımlayıp Tanımlamadığı	Evet	243	63,8
	Hayır	99	26
	Fikrim Yok	39	10,2

Çalışmaya 201’i (%52,8) kadın, 177’si (%46,5) erkek, 3’ü (%0,8) diğer olmak üzere toplam 381 kişi katılmıştır. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında; okula gitmemiş kimsenin olmadığı, ilkokul mezunu olan 3 (%0,8) kişinin olduğu, ortaokul mezunu kimsenin olmadığı, lise mezunu 57 (%15) kişinin olduğu, üniversite mezunu 228 (%59,8) kişinin olduğu, yüksek lisans ve üzeri eğitim almış 93 (%24,4) kişinin olduğu görülmüştür.

Katılımcıların algılanan ekonomik durumlarına bakıldığında; 30’ unun (%7,9) kendi ekonomik durumlarını “Düşük”, 309’ unun (%81,1) kendi ekonomik durumlarını “Orta”, 42’ sinin (%11) kendi ekonomik durumlarını “Yüksek” olarak tanımladıkları görülmüştür.

Katılımcıların icra ettikleri müzik türüne bakıldığında; “Klasik Batı Müziği” icra eden 75 (%19,7) kişinin olduğu, “Klasik Türk Müziği” icra eden 69 (%18,1) kişinin olduğu, “Pop” icra eden 66 (%17,3) kişi olduğu, “Halk Müziği” icra eden 129 (%33,9) kişinin olduğu, “Diğer” türleri icra eden 42 (%11) kişinin olduğu görülmüştür.

Katılımcıların enstrüman çalma durumuna bakıldığında; 321 (%84,3) kişinin “Evet”, 60 (%15,7) kişinin “Hayır” dediği görülmüştür.

Enstrüman çalan katılımcıların çaldığı enstrümanı kendi isteğiyle seçip seçmediğine bakıldığında; 294 (%77,2) kişinin “Evet”, 27 (%7,1) kişinin “Hayır” dediği görülmüştür.

Enstrüman çalan katılımcıların çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyip istememesine bakıldığında; 48 (%12,6) kişinin “Evet”, 273 (%71,7) kişinin “Hayır” dediği görülmüştür.

Katılımcıların hangi şekilde müzik icra ettiğine bakıldığında; 126 (%33,1) kişinin “Enstrüman çalıyorum”, 81 (%21,3) kişinin “Vokalim”, 126 (%33,1) kişinin “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim”, 48 (%12,6) kişinin “Diğer” dediği görülmüştür.

Katılımcıların kendisini müzik alanında profesyonel olarak tanımlayıp tanımlamadığına bakıldığında; 243 (63,8) kişinin “Evet”, 99 (%26) kişinin “Hayır”, 39 (%10,2) kişinin “Fikrim Yok” dediği görülmüştür.

Tablo 4.2. Örneklemin Sosyodemografik Değişkenler Açısından Dağılımı 2

Değişkenler	N	En Küçük	En Büyük	$\bar{x}$	ss
Yaş	381	18,00	65,00	36,60	8,33
Müzik İcra Etme Süresi (Yıl)	381	1,00	45,00	18,80	8,97
Enstrüman Çalma Süresi (Yıl)	381	1,00	48,00	19,70	9,42

Araştırmada yer alan yaş ve bazı demografik veriler için en küçük, en büyük değerleri, ortalama ve standart sapmalarının belirlenmesi için betimleyici istatistik tablosu yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda yaş 18-65 yaş aralığında ($\bar{x} = 36,60 \pm 8,33$ yıl) bulunmuştur. Müzik icra etme süresi 1-45 yıl aralığında ($\bar{x} = 18,80 \pm 8,97$ yıl), enstrüman çalma süresi 1-48 yıl aralığında ($\bar{x} = 19,70 \pm 9,42$ yıl) bulunmuştur.

Tablo 4.3. Değişkenler İçin Betimleyici İstatistikler

		DIŞADÖNÜKLÜK			İÇEDÖNÜKLÜK			YUMUŞAK BAŞLILIK			DÜŞMANLIK			SORUMLULUK			DAĞINIKLIK			DUYGUSAL DENGESİZLİK			GELİŞİME AÇIKLIK			GELİŞİME KAPALILIK		
		$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	Ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N	$\bar{x}$	ss	N
Cinsiyet	Kadın	16,22	2,72	201	14,64	3,84	201	22,75	1,84	201	11,78	2,83	201	21,43	2,70	201	17,33	3,16	201	23,58	7,60	201	23,63	2,93	201	4,34	1,14	201
	Erkek	15,07	3,86	177	14,03	3,98	177	20,92	3,38	177	11,24	2,83	177	20,83	3,30	177	16,66	3,22	177	24,90	7,72	177	24,08	3,64	177	4,54	1,03	177
	Diğer	11,00	0,00	3	15,00	0,00	3	19,00	0,00	3	12,00	0,00	3	19,00	0,00	3	15,00	0,00	3	34,00	0,00	3	24,00	0,00	3	5,00	0,00	3
Eğitim Durumu	Hiç Okula Gitmedim			0			0			0			0			0			0			0			0			0
	İlkokul Mezunuyum	8,00	0,00	3	15,00	0,00	3	23,00	0,00	3	9,00	0,00	3	19,00	0,00	3	16,00	0,00	3	26,00	0,00	3	24,00	0,00	3	5,00	0,00	3
	Ortaokul Mezunuyum			0			0			0			0			0			0			0			0			0
	Lise Mezunuyum	15,05	2,95	57	14,11	3,76	57	21,47	2,75	57	10,84	3,28	57	20,95	3,81	57	16,47	3,53	57	25,58	7,90	57	24,21	2,28	57	4,58	,89	57
	Üniversite Mezunuyum	16,01	3,17	228	14,22	3,86	228	22,13	2,76	228	11,80	2,66	228	21,59	2,59	228	17,25	3,03	228	24,11	7,77	228	23,75	2,90	228	4,28	1,23	228
	Yüksek Lisans ve Üzeri	15,35	3,73	93	14,84	4,13	93	21,42	3,00	93	11,35	2,88	93	20,19	3,20	93	16,74	3,39	93	23,84	7,48	93	23,84	4,49	93	4,74	,72	93
Algılanan Maddi Durum	Düşük	17,20	1,92	30	14,80	2,27	30	22,50	2,00	30	12,00	2,36	30	22,60	2,33	30	17,50	2,33	30	27,70	5,19	30	25,90	2,34	30	4,90	,31	30
	Orta	15,43	3,55	309	14,18	4,03	309	21,83	2,93	309	11,55	2,83	309	21,16	3,01	309	17,10	3,25	309	23,80	7,62	309	23,54	3,30	309	4,42	1,10	309
	Yüksek	16,14	2,16	42	15,36	3,66	42	21,71	2,52	42	11,00	3,08	42	19,93	2,97	42	15,93	3,17	42	25,36	9,05	42	24,57	3,03	42	4,29	1,29	42
İcra Edilen Müzik Türü	Klasik Batı Müziği	15,80	3,45	75	14,60	3,83	75	21,04	2,72	75	11,12	2,94	75	21,68	2,59	75	16,08	3,37	75	22,40	5,87	75	23,48	3,31	75	4,48	1,03	75
	Klasik Türk Müziği	16,48	2,77	69	14,52	4,36	69	22,91	1,95	69	12,48	2,34	69	21,30	2,79	69	18,04	2,68	69	21,43	8,16	69	23,13	3,87	69	4,35	1,14	69
	Diğer	15,93	2,80	42	13,71	3,74	42	21,79	3,63	42	10,86	3,10	42	20,71	3,89	42	17,57	3,01	42	24,79	7,24	42	24,50	2,98	42	4,29	1,29	42
	Pop	16,18	2,89	66	15,09	4,26	66	21,91	2,70	66	11,27	2,93	66	21,00	2,47	66	16,18	3,15	66	24,45	6,32	66	25,18	2,61	66	4,55	,95	66
	Halk Müziği	14,74	3,79	129	13,98	3,49	129	21,79	2,90	129	11,60	2,77	129	20,93	3,24	129	17,21	3,22	129	26,63	8,44	129	23,53	3,11	129	4,47	1,11	129
Enstrüman Çalma Durumu	Evet	15,64	3,43	321	14,38	3,93	321	21,65	2,88	321	11,66	2,78	321	21,17	3,03	321	16,93	3,17	321	23,65	7,51	321	23,92	3,44	321	4,46	1,07	321
	Hayır	15,65	2,96	60	14,25	3,72	60	23,00	2,19	60	10,80	3,00	60	20,95	2,86	60	17,35	3,32	60	27,60	7,86	60	23,45	2,13	60	4,35	1,20	60
	Evet	15,71	3,35	294	14,60	3,81	294	21,69	2,68	294	11,80	2,70	294	21,26	3,10	294	16,97	3,11	294	23,53	7,60	294	24,15	3,01	294	4,48	1,06	294

Enstrümanın Kendi İsteğiyle Seçilmiş Olması	Hayır	14,89	4,25	27	12,00	4,51	27	21,22	4,58	27	10,22	3,25	27	20,22	2,03	27	16,56	3,79	27	25,00	6,35	27	21,33	5,98	27	4,22	1,15	27
Çaldığı Enstrümanı Değiştirmek İstemesi	Evet	15,25	3,49	48	12,31	4,15	48	21,06	3,22	48	11,31	3,64	48	21,69	3,07	48	16,81	3,66	48	23,75	6,84	48	23,19	3,66	48	4,44	1,24	48
	Hayır	15,71	3,42	273	14,75	3,79	273	21,76	2,81	273	11,73	2,60	273	21,08	3,02	273	16,96	3,08	273	23,64	7,63	273	24,04	3,39	273	4,46	1,04	273
Müzik İcra Etme Şekli	Enstrüman Çalıyorum	15,07	3,81	126	13,55	4,36	126	20,52	3,18	126	11,50	2,94	126	21,55	3,08	126	16,76	3,61	126	22,60	6,33	126	23,26	3,59	126	4,48	,94	126
	Vokalim	16,31	2,45	87	15,07	3,67	87	22,79	2,20	87	11,10	2,96	87	21,21	2,71	87	17,45	3,34	87	27,79	7,00	87	23,97	2,25	87	4,28	1,24	87
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	15,98	3,31	132	15,16	3,40	132	22,41	2,53	132	11,66	2,60	132	20,64	3,20	132	16,70	2,83	132	24,02	8,42	132	24,70	2,91	132	4,55	1,10	132
	Diğer	14,83	3,38	36	12,58	3,35	36	22,33	2,16	36	12,17	2,86	36	21,33	2,50	36	17,83	2,26	36	22,58	8,29	36	22,42	4,45	36	4,33	1,20	36
Kendisini Profesyonel Olarak Görmesi	Evet	15,85	3,48	243	14,84	3,83	243	21,89	2,83	243	11,26	3,01	243	21,30	2,90	243	17,05	3,26	243	24,20	7,91	243	24,05	3,23	243	4,43	1,13	243
	Hayır	15,09	3,25	99	13,15	4,03	99	22,09	2,99	99	12,24	2,60	99	20,36	3,40	99	16,33	3,06	99	24,64	7,38	99	23,33	3,67	99	4,33	1,15	99
	Fikrim Yok	15,77	2,76	39	14,46	3,34	39	21,15	2,24	39	11,38	1,80	39	22,08	2,08	39	18,38	2,62	39	23,85	7,22	39	23,85	2,24	39	4,77	,43	39

Çalışmaya katılan 201 kadının dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,72 \pm 2,72$), 177 erkeğin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,07 \pm 3,86$), kayıp veri olan 3 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 11,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 8,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,05 \pm 2,95$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,01 \pm 3,17$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,35 \pm 3,73$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından dışadönüklük ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 17,20 \pm 1,92$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,43 \pm 3,55$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,14 \pm 2,16$) olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,80 \pm 3,45$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,48 \pm 2,77$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,18 \pm 2,89$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,74 \pm 3,79$), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,93 \pm 2,80$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,64 \pm 3,43$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,65 \pm 2,96$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,71 \pm 3,35$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,89 \pm 4,25$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,25 \pm 3,49$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 17,71 \pm 3,42$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,07 \pm 3,81$), Müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 16,31 \pm 2,45$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,98 \pm 3,31$), Müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,83 \pm 3,38$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,85 \pm 3,48$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,09 \pm 3,25$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin dışadönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,77 \pm 2,76$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,64 \pm 3,84$), 177 erkeğin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,03 \pm 3,98$), diğer cevabını veren 3 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,11 \pm 3,76$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,22 \pm 3,86$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,84 \pm 4,13$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından içedönüklük ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,80 \pm 2,27$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,18 \pm 4,03$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,36 \pm 3,66$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,60 \pm 3,83$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,52 \pm 4,36$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,09 \pm 4,26$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 13,98 \pm 3,49$), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 13,71 \pm 3,74$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,38 \pm 4,93$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,25 \pm 3,72$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,60 \pm 3,81$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 12,00 \pm 4,51$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 12,31 \pm 4,15$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,75 \pm 3,79$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman

Çalıyorum” olan 126 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 13,55 \pm 4,36$), Müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,07 \pm 3,67$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 15,16 \pm 3,40$), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 12,58 \pm 3,35$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,84 \pm 3,83$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 13,15 \pm 4,03$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin içedönüklük ortalama puanı ($\bar{x} = 14,46 \pm 3,34$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 22,75 \pm 1,84$), 177 erkeğin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 20,92 \pm 3,38$), diğer cevabını veren 3 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 19,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,47 \pm 2,75$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 22,13 \pm 2,76$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,43 \pm 3,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından yumuşak başlılık ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 22,50 \pm 2,00$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,83 \pm 2,93$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,71 \pm 2,52$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,04 \pm 2,72$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 22,91 \pm 1,95$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,91 \pm 2,70$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,79 \pm 2,90$), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,79 \pm 3,63$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,65 \pm 2,88$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,00 \pm 2,19$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan “Çaldığı

Enstrümanı Kendi Seçmiş” olan 294 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,69±2,68), “Çaldığı Enstrümanı Kendi Seçmemiş” olan 27 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,22±4,58) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,06±3,22), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,76±2,81) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =20,52±3,18), müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,79±2,20), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,41±2,53), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,33±2,16) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,89±2,83), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,09±2,99), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin yumuşak başlılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,15±2,24) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,78±2,83), 177 erkeğin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,24±2,83), diğer cevabını veren 3 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =12,00±0,00) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =9,00±0,00), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =10,84±3,28), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,80±2,66), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,35±2,88) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından düşmanlık puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =12,00±2,36), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,55±2,83), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,00±3,08) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,12±2,94), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =12,48±2,34), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,27±2,93), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}$ =11,60±2,77), icra ettiği müzik

türü “Diğer” olan 42 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=10,86\pm3,10$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,66\pm2,78$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=10,80\pm3,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan “Çaldığı Enstrümanı Kendi Seçmiş” olan 294 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,80\pm2,70$), “Çaldığı Enstrümanı Kendi Seçmemiş” olan 27 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=10,22\pm3,25$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,31\pm3,64$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,73\pm2,60$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,50\pm2,94$), müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,10\pm2,96$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,66\pm2,60$), Müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=12,17\pm2,86$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,26\pm3,01$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=12,24\pm2,60$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin düşmanlık ortalama puanı ($\bar{x}=11,38\pm1,80$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=21,43\pm2,70$), 177 erkeğin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=20,83\pm3,30$), diğer cevabını veren 3 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=19,00\pm0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=19,00\pm0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=20,95\pm3,81$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=21,59\pm2,59$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=20,19\pm3,20$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından sorumluluk ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=22,60\pm2,33$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=21,16\pm3,01$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x}=19,93\pm2,97$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin

sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,68 \pm 2,59$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,30 \pm 2,79$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,00 \pm 2,47$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,93 \pm 3,24$), icra ettiği Müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,71 \pm 3,89$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,17 \pm 3,03$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,95 \pm 2,86$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,26 \pm 3,10$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,22 \pm 2,03$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,69 \pm 3,07$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,08 \pm 3,02$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalışıyorum” olan 126 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,55 \pm 3,08$), müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,21 \pm 2,71$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalışıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,64 \pm 3,20$), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,33 \pm 2,60$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 21,30 \pm 2,90$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 20,36 \pm 3,40$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 22,08 \pm 2,08$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,33 \pm 3,16$), 177 erkeğin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,66 \pm 3,22$), diğer cevabını veren 3 kişinin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 15,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,47 \pm 3,53$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,25 \pm 3,03$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin dağılıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,74 \pm 3,39$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından dağılıklık ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30

kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,50 \pm 2,33$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,10 \pm 3,25$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin sorumluluk ortalama puanı ($\bar{x} = 15,93 \pm 3,17$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,08 \pm 3,37$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 18,04 \pm 2,68$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,18 \pm 3,15$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,21 \pm 3,22$), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,57 \pm 3,01$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,93 \pm 3,17$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,35 \pm 3,32$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,97 \pm 3,11$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,56 \pm 3,79$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,81 \pm 3,66$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,96 \pm 3,08$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan Müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,76 \pm 3,61$), müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,45 \pm 3,34$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,70 \pm 2,83$), Müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,83 \pm 2,26$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 17,05 \pm 3,26$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 16,33 \pm 3,06$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin dağımlık ortalama puanı ($\bar{x} = 18,38 \pm 2,62$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 23,58 \pm 7,60$), 177 erkeğin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 24,90 \pm 7,72$), diğer cevabını veren 3 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 34,08 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 26,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 25,58 \pm 7,90$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$

=24,11±7,77), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,84±7,48) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından duygusal dengesizlik ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =27,70±5,19), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,80±7,62), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =25,36±9,05) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,40±5,87), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =21,43±8,16), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,45±5,32), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =26,63±8,44), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,79±7,24) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,65±7,51), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =27,60±7,86) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,53±7,60), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =25,00±6,35) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,75±6,84), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =23,64±7,63) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,60±6,33), müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =27,79±7,00), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,02±8,42), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =22,58±8,29) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,20±7,91), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,64±7,38), kendini profesyonel olarak

görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin duygusal dengesizlik ortalama puanı ($\bar{x} = 23,85 \pm 7,22$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,63 \pm 2,93$), 177 erkeğin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,08 \pm 3,64$), diğer cevabını veren 3 kişinin duygusal gelişime açıklık puanı ($\bar{x} = 24,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,21 \pm 2,28$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,75 \pm 2,90$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,84 \pm 4,49$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından gelişime açıklık ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 25,90 \pm 2,34$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,54 \pm 3,30$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,57 \pm 3,03$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,48 \pm 3,31$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,13 \pm 3,87$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 25,18 \pm 2,61$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,53 \pm 3,11$), icra ettiği müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,50 \pm 2,98$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,92 \pm 3,44$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,45 \pm 2,13$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,15 \pm 3,01$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 21,33 \pm 5,98$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,19 \pm 3,66$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,04 \pm 3,39$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,26 \pm 3,59$), Müzik icra etme şekli “Vokalim” olan 87 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,97 \pm 2,25$), müzik icra etme şekli

“Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim” olan 132 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,70 \pm 2,91$), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 22,42 \pm 4,45$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 24,05 \pm 3,23$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,33 \pm 3,67$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin gelişime açıklık ortalama puanı ($\bar{x} = 23,85 \pm 2,24$) bulunmuştur.

Çalışmaya katılan 201 kadının gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,34 \pm 1,14$), 177 erkeğin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,54 \pm 1,03$), diğer cevabını veren 3 kişinin duygusal gelişime kapalılık puanı ($\bar{x} = 5,00 \pm 0,00$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan eğitim durumu “İlkokul Mezunu” olan 3 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 5,00 \pm 0,00$), eğitim durumu “Lise Mezunu” olan 57 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,58 \pm 0,89$), eğitim durumu “Üniversite Mezunu” olan 228 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,28 \pm 1,23$), eğitim durumu “Yüksek Lisans ve Üzeri” olan 93 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,74 \pm 0,72$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar arasında okula gitmeyen ve ortaokul mezunu bulunmadığından gelişime kapalılık ortalama puanları mevcut değildir. Çalışmaya katılan algıladığı maddi durumu “Düşük” olan 30 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,90 \pm 0,31$), algıladığı maddi durumu “Orta” olan 309 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,42 \pm 1,10$), algıladığı maddi durumu “Yüksek” olan 42 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,29 \pm 1,29$) bulunmuştur. Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,48 \pm 1,03$), icra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,35 \pm 1,14$), icra ettiği müzik türü “Pop” olan 66 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,55 \pm 0,95$), icra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,47 \pm 1,11$), icra ettiği Müzik türü “Diğer” olan 42 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,29 \pm 1,29$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan enstrüman çalma durumuna “Evet” diyen 321 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,46 \pm 1,07$), enstrüman çalma durumuna “Hayır” diyen 60 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,35 \pm 1,20$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı kendi seçmiş olan 294 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,48 \pm 1,06$), çaldığı enstrümanı kendi seçmemiş olan 27 kişinin gelişime kapalılık

ortalama puanı ($\bar{x} = 4,22 \pm 1,15$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen 48 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,44 \pm 1,24$), çaldığı enstrümanı değiştirmek istemeyen 273 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,46 \pm 1,04$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum” olan 126 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,48 \pm 0,94$), müzik icra etme şekli “Vokalizasyon” olan 87 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,28 \pm 1,24$), müzik icra etme şekli “Enstrüman Çalıyorum ve Vokalizasyon” olan 132 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,55 \pm 1,10$), müzik icra etme şekli “Diğer” olan 36 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,33 \pm 1,20$) bulunmuştur. Çalışmaya katılan kendini profesyonel olarak görmesine “Evet” diyen 243 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,43 \pm 1,13$), kendini profesyonel olarak görmesine “Hayır” diyen 99 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,33 \pm 1,15$), kendini profesyonel olarak görmesine “Fikrim Yok” diyen 39 kişinin gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x} = 4,77 \pm 0,43$) bulunmuştur.

Tablo 4.3. Araştırma Bağımlı Değişkenleri İçin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	$\bar{x}$	ss
Dışadönüklük	381	4,00	20,00	15,6457	3,35887
İçedönüklük	381	4,00	20,00	14,3622	3,89670
Yumuşak Başlılık	381	13,00	25,00	21,8661	2,82199
Düşmanlık	381	4,00	15,00	11,5276	2,82887
Sorumluluk	381	11,00	25,00	21,1339	3,00358
Düşmanlık	381	7,00	20,00	17,0000	3,19374
Duygusal Dengesizlik	381	8,00	40,00	24,2756	7,69040
Gelişime Açıklık	381	10,00	30,00	23,8425	3,27050
Gelişime Kapalılık	381	1,00	5,00	4,4409	1,09295

Araştırmada yer alan IPI alt boyutlarının, katılımcı sayıları, en küçük, en büyük değerleri, ortalama ve standart sapmalarının belirlenmesi için betimleyici istatistik tablosu yapılmıştır.

IPI alt boyutu olan dışadönüklük boyutu toplam puanı 4-20 aralığında ($\bar{x} = 15,65 \pm 3,36$ puan), içedönüklük boyutu toplam puanı 4-20 aralığında ($\bar{x} = 14,36 \pm 3,90$ puan), yumuşak başlılık boyutu toplam puanı 13-25 aralığında ($\bar{x} = 21,87 \pm 2,82$ puan), düşmanlık boyutu toplam puanı 4-15 aralığında ($\bar{x} = 11,53 \pm 2,83$ puan), sorumluluk

boyutu toplam puanı 11-25 aralığında ($\bar{x} = 21,13 \pm 3,00$ puan), duygusal dengesizlik boyutu toplam puanı 8-40 aralığında ($\bar{x} = 24,28 \pm 7,69$ puan), gelişime açıklık boyutu toplam puanı 10-30 aralığında ($\bar{x} = 23,84 \pm 3,27$ puan), gelişime kapalılık boyutu toplam puanı 1-5 aralığında ($\bar{x} = 4,44 \pm 1,09$ puan) bulunmuştur.

Tablo 4.4. IPI İçin Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
1	149,89	147,888	,352	,621
2	150,58	159,528	-,092	,642
3	150,08	153,641	,141	,635
4	150,91	155,732	,012	,641
5	149,92	151,399	,277	,628
6	150,69	149,064	,187	,632
7	149,65	147,764	,393	,619
8	150,09	156,458	-,010	,639
9	150,22	150,078	,249	,628
10	149,54	152,113	,278	,629
11	150,33	160,627	-,124	,638
12	149,69	151,022	,229	,629
13	150,22	149,209	,217	,629
14	149,57	150,499	,356	,625
15	149,47	158,555	-,049	,639
16	149,87	145,395	,437	,614
17	149,91	151,927	,189	,632
18	151,21	154,999	,032	,646
19	150,33	149,038	,333	,623
20	149,85	145,975	,413	,616
21	149,46	152,934	,225	,631
22	150,30	152,200	,095	,641
23	151,13	149,769	,169	,634
24	149,65	151,111	,221	,630
25	150,76	148,006	,226	,628
26	150,26	148,961	,230	,628
27	149,76	156,832	,017	,643
28	151,05	147,598	,235	,627
29	149,46	156,218	,089	,638
30	150,31	149,582	,231	,628
31	149,52	155,966	,069	,639
32	151,34	146,735	,231	,628
33	151,58	149,817	,174	,633
34	150,48	155,271	,035	,637

35	151,42	148,839	,188	,632
36	151,26	153,098	,077	,642
37	149,61	151,264	,303	,627
38	149,49	152,366	,290	,629
39	151,09	156,442	-,014	,639
40	149,74	149,103	,350	,623

Yapılan geçerlik analizi sonucunda IPI için 0,64 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 5).

Tablo 4.5. Dışadönüklük Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
1	11,44	7,747	,397	,597
9	11,77	7,140	,474	,545
16	11,42	7,144	,495	,533
25	12,31	6,355	,372	,637

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Dışadönüklük alt ölçeği için 0,65 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 6).

Tablo 4.7. İçedönüklük Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
6	10,95	9,045	,425	,611
13	10,49	9,472	,462	,583
20	10,12	10,873	,422	,615
36	11,53	8,618	,482	,568

Yapılan geçerlik analizi sonucunda İçedönüklük alt ölçeği için 0,63 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 7).

Tablo 4.8. Yumuşak Başlılık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
7	17,43	5,550	,304	,461
14	17,34	6,161	,283	,476
21	17,24	6,576	,163	,517
30	18,08	4,320	,397	,392
37	17,39	5,906	,330	,450

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Yumuşak Başlılık alt ölçeği için 0,52 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 8).

Tablo 4.9. Düşmanlık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
2	8,02	4,294	,302	,564
17	7,35	5,153	,329	,550
26	7,69	3,498	,546	,192

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Düşmanlık alt ölçeği için 0,58 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. (Bkz. Tablo 9)

Tablo 4.10. Sorumluluk Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
3	17,12	6,215	,347	,476
10	16,57	7,240	,264	,524
27	16,80	6,526	,293	,508
34	17,52	4,924	,386	,457
38	16,53	7,197	,317	,503

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Sorumluluk alt ölçeği için 0,55 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 10).

Tablo 4.11. Dağınıklık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
8	12,99	4,934	,481	,282
15	12,38	8,857	,097	,527
22	13,20	4,774	,442	,329
31	12,43	7,982	,294	,489

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Dağınıklık alt ölçeği için 0,53 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 11).

Tablo 4.12. Duygusal Dengesizlik Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
4	21,09	48,354	,432	,792
11	20,51	52,419	,269	,793
18	21,39	47,292	,488	,794
23	21,31	46,101	,527	,778
28	21,23	44,482	,631	,762
32	21,52	43,608	,615	,764
35	21,60	43,378	,661	,756
39	21,27	46,839	,473	,787

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Duygusal Dengesizlik alt ölçeği için 0,80 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur (Bkz. Tablo 12).

Tablo 4.13. Gelişime Açıklık Alt Ölçeği için Geçerlik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Korelasyonu	Madde Çıkartıldığında Ölçek Alpha'sı
5	19,67	8,732	,223	,427
12	19,43	8,062	,242	,416
19	20,08	7,715	,350	,356
29	19,21	9,910	,068	,466
33	21,33	7,438	,137	,468
40	19,49	7,466	,439	,310

Yapılan geçerlik analizi sonucunda Gelişime Açıklık alt ölçeği için 0,47 değerinde Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. (Bkz. Tablo 13)

Tablo 4.14. Sosyodemografik Veriler ve Ölçek Alt Boyutları için Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Yaş	1											
2.Müzik İcra Etme Süresi	,652**	1										
3.Enstrüman Çalma Süresi	,623**	,829**	1									
4.Dışadönüklük	,145**	,066	,078	1								
5.İçedönüklük	,099	,020	-,019	-,472**	1							
6.Yumuşak Başlılık	,025	-,101*	-,124*	,465**	,160**	1						
7.Düşmanlık	,202**	,005	,034	,139**	,165**	-,211**	1					
8.Sorumluluk	,161**	,138**	,082	,153**	-,044	,155**	,003	1				
9.Dağımlılık	,112*	,051	-,071	-,071	,041	,074	,103*	-,365**	1			
10.Duygusal Dengesizlik	-,257**	-,139**	-,149**	-,204**	-,287**	,037	-,146**	-,178**	-,279**	1		
11.Gelişime Açıklık	-,061	-,074	-,066	,399**	,315**	,366**	-,120*	,216**	-,029	,006	1	
12.Gelişime Kapalılık	-,124*	-,190**	-,275**	,170**	,300**	-,014	,047	,040	,027	-,077	-,391**	1

*p<0,05; **p<0,01

Gelişime kapalılık ile; yaş arasında ($r=-0,12$; $p<0,05$) negatif ve düşük düzeyde, gelişime kapalılık ile; Müzik icra etme süresi arasında ($r=-0,19$; $p<0,01$) negatif ve düşük düzeyde, gelişime kapalılık ile; enstrüman çalma süresi arasında ($r=-0,28$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde, gelişime kapalılık ile; dışadönüklük arasında ($r=0,17$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, gelişime kapalılık ile; içedönüklük arasında ($r=0,30$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde, gelişime kapalılık ile; gelişime açıklık arasında ($r=-0,39$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Gelişime kapalılık ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Gelişime açıklık ile; dışadönüklük arasında ($r=0,40$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde, gelişime açıklık ile; içedönüklük arasında ($r=0,32$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde, gelişime açıklık ile; yumuşak başlılık arasında ($r=0,37$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde, gelişime açıklık ile; düşmanlık arasında ($r=-0,12$; $p<0,05$) negatif ve düşük düzeyde, gelişime açıklık ile; sorumluluk arasında ($r=0,27$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Gelişime açıklık ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Duygusal dengesizlik ile; yaş arasında ($r=-0,26$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde, duygusal dengesizlik ile; müzik icra etme süresi arasında ($r=-0,14$; $p<0,01$) negatif ve düşük düzeyde, duygusal dengesizlik ile; enstrüman çalma süresi arasında ($r=-0,15$; $p<0,01$) negatif ve düşük düzeyde, duygusal dengesizlik ile; dışadönüklük arasında ($r=-0,20$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde, duygusal dengesizlik ile; içedönüklük arasında ($r=-0,29$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde, duygusal dengesizlik ile; düşmanlık arasında ($r=-0,15$; $p<0,01$) negatif ve düşük düzeyde, duygusal dengesizlik ile; sorumluluk arasında ($r=-0,19$; $p<0,01$) negatif ve düşük düzeyde, duygusal dengesizlik ile; dağınıklık arasında ($r=-0,28$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Duygusal dengesizlik ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Dağınıklık ile; yaş arasında ($r=0,11$; $p<0,05$) pozitif ve düşük düzeyde, dağınıklık ile; düşmanlık arasında ($r=0,10$; $p<0,05$) pozitif ve düşük düzeyde, dağınıklık ile; sorumluluk arasında ($r=-0,37$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Dağınıklık ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Sorumluluk ile; yaş arasında ($r=0,16$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, sorumluluk ile; Müzik icra etme süresi arasında ($r=0,14$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, sorumluluk ile; dışadönüklük arasında ($r=0,15$; $p<0,01$) pozitif ve düşük

düzeyde, sorumluluk ile; yumuşak başlılık arasında ($r=0,16$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur. Sorumluluk ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Düşmanlık ile; yaş arasında ($r=0,20$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, düşmanlık ile; dışadönüklük arasında ($r=0,14$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, düşmanlık ile; içedönüklük arasında ($r=0,17$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde, düşmanlık ile; yumuşak başlılık arasında ($r=-0,21$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Düşmanlık ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Yumuşak başlılık ile; müzik icra etme süresi arasında ($r=-0,10$; $p<0,05$) negatif ve düşük düzeyde, yumuşak başlılık ile; enstrüman çalma süresi arasında ($r=-0,12$; $p<0,05$) negatif ve düşük düzeyde, yumuşak başlılık ile; dışadönüklük arasında ($r=0,47$; $p<0,01$) pozitif ve orta düzeyde, yumuşak başlılık ile; içe dönüklük arasında ($r=0,16$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur. Yumuşak başlılık ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

İçedönüklük ile; dışadönüklük arasında ($r=-0,47$; $p<0,01$) negatif ve orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. İçedönüklük ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Dışadönüklük ile; yaş arasında ($r=0,16$; $p<0,01$) pozitif ve düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur. Dışadönüklük ile diğer değişkenler arasında anlamlı korelasyon bulunamamıştır.

Enstrüman çalma süresi ile; yaş arasında ($r=0,62$; $p<0,01$) pozitif ve yüksek düzeyde, enstrüman çalma süresi ile; müzik icra etme süresi arasında ($r=0,83$; $p<0,01$) pozitif ve yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur.

Müzik icra etme süresi ile; yaş arasında ($r=0,65$; $p<0,01$) pozitif ve yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur.

Tablo 4.15. Cinsiyet Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Dışadönüklük	Kadın	201	16,22	2,72	3,398	376	,000**
	Erkek	177	15,07	3,86			
İçedönüklük	Kadın	201	14,64	3,84	1,510	376	,925
	Erkek	177	14,03	3,98			
Yumuşak Başlılık	Kadın	201	22,75	1,84	6,646	376	,000**
	Erkek	177	20,92	3,38			
Düşmanlık	Kadın	201	11,78	2,83	1,847	376	,671
	Erkek	177	11,24	2,83			
Sorumluluk	Kadın	201	21,43	2,70	1,949	376	,002**
	Erkek	177	20,83	3,30			
Dağınıklık	Kadın	201	17,33	3,16	2,031	376	,557
	Erkek	177	16,66	3,22			
Duygusal Dengesizlik	Kadın	201	23,58	7,60	-1,668	376	,328
	Erkek	177	24,90	7,72			
Gelişime Açıklık	Kadın	201	23,63	2,93	-1,354	376	,000**
	Erkek	177	24,08	3,64			
Gelişime Kapalılık	Kadın	201	4,34	1,14	-1,767	376	,020*
	Erkek	177	4,54	1,03			

Cinsiyetin, IPI alt boyut toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı bağımsız örnek t testi ile incelenmiştir.

Kadın ve erkeklerin içedönüklük ($t(376)= 1,510$; $p<0,05$), düşmanlık ($t(376)= 1,847$; $p<0,05$), dağınıklık ($t(376)= 2,031$; $p<0,05$) ve duygusal dengesizlik ($t(376)= -1,668$; $p<0,05$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kadın ve erkeklerin dışadönüklük ($t(376)= 3,398$; $p<0,01$), yumuşak başlılık ($t(376)= 6,646$; $p<0,01$), sorumluluk ($t(376)= 1,949$; $p<0,01$), gelişime açıklık ($t(376)= -1,354$; $p<0,01$) ve gelişime kapalılık ($t(376)= -1,767$; $p<0,05$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınların dışadönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluk toplam puan

ortalamları erkeklerden yüksek, erkeklerin ise gelişime açıklık ve gelişime kapalılık toplam puan ortalamaları kadınlardan yüksektir. (Bkz. Tablo 15)

Tablo 4.16. Çaldığı Enstrümanı Kendi İsteğiyle Seçip Seçmediği Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Değişkenler	Çaldığı Enstrümanı Kendi İsteği ile Seçip Seçmediği	N	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Dışadönüklük	Evet	294	15,71	3,35	1,197	319	,050*
	Hayır	27	14,89	4,25			
İçedönüklük	Evet	294	14,60	3,81	3,340	319	,332
	Hayır	27	12,00	4,51			
Yumuşak Başlılık	Evet	294	21,69	2,68	0,814	319	,000**
	Hayır	27	21,22	4,58			
Düşmanlık	Evet	294	11,80	2,70	2,847	319	,132
	Hayır	27	10,22	3,25			
Sorumluluk	Evet	294	21,26	3,10	1,699	319	,005**
	Hayır	27	20,22	2,03			
Dağınıklık	Evet	294	16,97	3,11	0,648	319	,003**
	Hayır	27	16,56	3,79			
Duygusal Dengesizlik	Evet	294	23,53	7,60	-	319	,062
	Hayır	27	25,00	6,35			
Gelişime Açıklık	Evet	294	24,15	3,01	4,180	319	,000**
	Hayır	27	21,33	5,98			
Gelişime Kapalılık	Evet	294	4,48	1,06	1,195	319	,075
	Hayır	27	4,22	1,15			

*p<0,05; **p<0,01

Çaldığı enstrümanı kendi isteği ile seçip seçmediğinin, IPI alt boyut toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı bağımsız örnek t testi ile incelenmiştir.

Çaldığı enstrümanı kendi seçenlerin ve seçmeyenlerin içedönüklük ($t(319)= 3,340$; $p<0,05$), düşmanlık ($t(319)= 2,847$; $p<0,05$), duygusal dengesizlik ($t(319)= -0,973$; $p<0,05$) ve gelişime kapalılık ($t(319)= 1,195$; $p<0,05$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çaldığı enstrümanı kendi seçenlerin ve seçmeyenlerin dışadönüklük ($t(319)= 1,197$; $p<0,05$), yumuşak başlılık ($t(319)= 0,814$; $p<0,01$), sorumluluk ($t(319)= 1,699$; $p<0,01$), dağınıklık ($t(319)= 0,648$; $p<0,01$) ve gelişime açıklık ($t(319)= 4,180$; $p<0,01$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çaldığı enstrümanı kendi seçenlerin dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, dağınıklık ve gelişime açıklık toplam puan ortalamaları, çaldığı enstrümanı kendi seçmeyenlerden yüksektir. (Bkz. Tablo 16)

Tablo 4.17. Çaldığı Enstrümanı Değiştirmek İstemesi Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Değişkenler	Çaldığı Enstrümanı Değiştirmek İstemesi	n	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Dışadönüklük	Evet	48	15,25	3,49	-0,864	319	,794
	Hayır	273	15,71	3,42			
İçedönüklük	Evet	48	12,31	4,15	-4,048	319	,689
	Hayır	273	14,75	3,79			
Yumuşak Başlılık	Evet	48	21,06	3,22	-1,547	319	,463
	Hayır	273	21,76	2,81			
Düşmanlık	Evet	48	11,31	3,64	-0,949	319	,000**
	Hayır	273	11,73	2,60			
Sorumluluk	Evet	48	21,69	3,07	1,288	319	,592
	Hayır	273	21,08	3,02			
Dağınıklık	Evet	48	16,81	3,66	-0,289	319	,004**
	Hayır	273	16,96	3,08			
Duygusal Dengesizlik	Evet	48	23,75	6,84	0,096	319	,062
	Hayır	273	23,64	7,63			
Gelişime Açıklık	Evet	48	23,19	3,66	-1,595	319	,352
	Hayır	273	24,04	3,39			
Gelişime Kapalılık	Evet	48	4,44	1,24	-0,143	319	,269
	Hayır	273	4,46	1,04			

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Çaldığı enstrümanı değiştirmek istemesinin, IPI alt boyut toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı bağımsız örnek t testi ile incelenmiştir.

Çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen ve istemeyenlerin dışadönüklük ($t(319) = -0,864$; $p < 0,05$), içedönüklük ($t(319) = -4,048$; $p < 0,05$), yumuşak başlılık ($t(319) = -1,547$; $p < 0,05$), sorumluluk ($t(319) = 1,288$; $p < 0,05$), duygusal dengesizlik ($t(319) = 0,096$; $p < 0,05$), gelişime açıklık ($t(319) = -1,595$; $p < 0,05$) ve gelişime kapalılık ($t(319) = -0,143$; $p < 0,05$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çaldığı enstrümanı değiştirmek isteyen ve istemeyenlerin düşmanlık ($t(319) = -0,949$; $p < 0,01$) ve dağınıklık ($t(319) = -0,289$; $p < 0,01$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çaldığı enstrümanı kendi seçmeyenlerin düşmanlık ve dağınıklık toplam puan ortalamaları çaldığı enstrümanı kendi seçenlerden yüksektir. (Bkz. Tablo 17)

Tablo 4.18. Enstrümanı Çalıp Çalmadığı Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Değişkenler	Enstrüman Çalıp Çalmadığı	n	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Dışadönüklük	Evet	321	15,64	3,43	-0,011	379	,373
	Hayır	60	15,65	2,96			
İçedönüklük	Evet	321	14,38	3,93	0,243	379	,620
	Hayır	60	14,25	3,72			
Yumuşak Başlılık	Evet	321	21,65	2,88	-3,439	379	,020*
	Hayır	60	23,00	2,19			
Düşmanlık	Evet	321	11,66	2,78	2,181	379	,147
	Hayır	60	10,80	3,00			
Sorumluluk	Evet	321	21,17	3,03	0,516	379	,090
	Hayır	60	20,95	2,86			
Dağınıklık	Evet	321	16,93	3,17	-0,925	379	,553
	Hayır	60	17,35	3,32			
Duygusal Dengesizlik	Evet	321	23,65	7,51	-3,709	379	,268
	Hayır	60	27,60	7,86			
Gelişime Açıklık	Evet	321	23,92	3,44	1,013	379	,003**
	Hayır	60	23,45	2,13			
Gelişime Kapalılık	Evet	321	4,46	1,07	0,702	379	,322
	Hayır	60	4,35	1,20			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Enstrüman çalıp çalmamasının, IPI alt boyut toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı bağımsız örnek t testi ile incelenmiştir.

Enstrüman çalıp çalmamasının dışadönüklük ($t(379) = -0,011$; $p < 0,05$), içedönüklük ($t(379) = 0,243$; $p < 0,05$), düşmanlık ($t(379) = -3,439$; $p < 0,05$), sorumluluk ($t(379) = 0,516$; $p < 0,05$), dağınkılık ($t(379) = -0,925$; $p < 0,05$), duygusal dengesizlik ($t(379) = -3,709$; $p < 0,05$) ve gelişime kapalılık ($t(379) = 0,702$; $p < 0,05$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Enstrüman çalıp çalmamasının yumuşak başlılık ($t(379) = -3,439$; $p < 0,05$) ve gelişime açıklık ($t(379) = 1,013$; $p < 0,01$) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Enstrüman çalmayanların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması enstrüman çalanlardan yüksek, enstrüman çalanların ise gelişime açıklık toplam puan ortalaması enstrüman çalmayanlardan yüksektir (Bkz. Tablo 18).

Eğitim düzeyinin, IPI alt boyutları toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan incelemede eğitim durumunun dışadönüklük $F(2/375) = 2,651$; $p > 0,05$, içedönüklük $F(2/375) = 0,955$; $p > 0,05$, yumuşak başlılık $F(2/375) = 2,730$; $p > 0,05$, düşmanlık $F(2/375) = 2,940$; $p > 0,05$, dağınkılık $F(2/375) = 1,770$; $p > 0,05$, duygusal dengesizlik $F(2/375) = 1,016$; $p > 0,05$ ve gelişime açıklık $F(2/375) = 0,447$; $p > 0,05$ toplam puan ortalamalarında farklılaşma tespit edilmemiştir.

Eğitim düzeyi değişkeni için katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(2/375) = 7,539$; $p < 0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; üniversite mezunları ile yüksek lisans ve üzeri olanların sorumluluk toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Üniversite mezunu olanların sorumluluk toplam puan ortalaması, yüksek lisans ve üzeri olanların sorumluluk toplam puan ortalamasından yüksektir.

Tablo 4.19. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	P
Dışadönüklük	Lise Mezunu	57	15,05	2,95	2,651	2/375	0,072
	Üniversite Mezunu	228	16,01	3,17			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	15,35	3,73			
İçedönüklük	Lise Mezunu	57	14,11	3,76	0,955	2/375	0,386
	Üniversite Mezunu	228	14,22	3,86			

	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	14,84	4,13			
Yumuşak Başlılık	Lise Mezunu	57	21,47	2,75	2,730	2/375	0,066
	Üniversite Mezunu	228	22,13	2,76			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	21,42	3,00			
Düşmanlık	Lise Mezunu	57	10,84	3,28	2,940	2/375	0,054
	Üniversite Mezunu	228	11,80	2,66			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	11,35	2,88			
Sorumluluk	Lise Mezunu	57	20,95	3,81	7,539	2/375	0,001**
	Üniversite Mezunu	228	21,59	2,59			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	20,19	3,20			
Dağınıklık	Lise Mezunu	57	16,47	3,53	1,770	2/375	0,172
	Üniversite Mezunu	228	17,25	3,03			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	16,74	3,39			
Duygusal Dengesizlik	Lise Mezunu	57	25,58	7,90	1,016	2/375	0,363
	Üniversite Mezunu	228	24,11	7,77			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	23,84	7,48			
Gelişime Açıklık	Lise Mezunu	57	24,21	2,28	0,447	2/375	0,640
	Üniversite Mezunu	228	23,75	2,90			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	23,84	4,49			
Gelişime Kapalılık	Lise Mezunu	57	4,58	,89	6,724	2/375	0,001**
	Üniversite Mezunu	228	4,28	1,23			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	93	4,74	,72			

*p<0,05; **p<0,01

Eğitim düzeyi değişkeni için katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(2/375)=6,742$; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; üniversite mezunları ile yüksek lisans ve üzeri olanların gelişime kapalılık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Yüksek lisans ve üzeri olanların gelişime kapalılık toplam puan ortalaması, üniversite mezunu olanların gelişime kapalılık toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 19).

Tablo 4.20. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Algılanan Maddi Durum Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Değişkenler	Algılanan Maddi Durum	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p
Yumuşak Başlılık	Düşük	30	22,50	2,00	0,849	2/378	0,429
	Orta	309	21,83	2,93			
	Yüksek	42	21,71	2,52			
Dağımlılık	Düşük	30	17,50	2,33	2,903	2/378	0,056
	Orta	309	17,10	3,25			
	Yüksek	42	15,93	3,17			
Gelişime Açıklık	Düşük	30	25,90	2,34	8,600	2/378	0,000**
	Orta	309	23,54	3,30			
	Yüksek	42	24,57	3,03			

*p<0,05; **p<0,01

Algılanan maddi durumun, IPI alt boyutları toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Yapılan incelemede algılanan maddi durumun yumuşak başlılık $F(2/378)=0,849$; $p<0,05$ ve dağımlılık $F(2/378)=2,903$; $p<0,05$ toplam puan ortalamalarında farklılaşma tespit edilmemiştir.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(2/378)=8,600$; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; algıladığı maddi durumu düşük olanlar ile algıladığı maddi durumu orta olanların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Algıladığı maddi durumu düşük olanların gelişime açıklık toplam puan ortalaması, algıladığı maddi durumu orta olanların gelişime açıklık toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 20).

Tablo 21. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Algılanan Maddi Durum Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması

Değişkenler	Algılanan Maddi Durum	n	$\bar{x}$	ss	Welch	Sd	p
Dışadönüklük	Düşük	30	17,20	1,92	9,773	2/70,496	,000**
	Orta	309	15,43	3,55			
	Yüksek	42	16,14	2,16			
İçedönüklük	Düşük	30	14,80	2,27	2,292	2/64,829	,109
	Orta	309	14,18	4,03			
	Yüksek	42	15,36	3,66			
Düşmanlık	Düşük	30	12,00	2,36	1,197	2/56,127	,310
	Orta	309	11,55	2,83			
	Yüksek	42	11,00	3,08			
Sorumluluk	Düşük	30	22,60	2,33	9,188	2/57,880	,000**
	Orta	309	21,16	3,01			
	Yüksek	42	19,93	2,97			
Duygusal Dengesizlik	Düşük	30	27,70	5,19	7,131	2/58,715	,002**
	Orta	309	23,80	7,62			
	Yüksek	42	25,36	9,05			
Gelişime Kapalılık	Düşük	30	4,90	0,31	18,324	2/86,302	,000**
	Orta	309	4,42	1,10			
	Yüksek	42	4,29	1,29			

*p<0,05; **p<0,01

Algılanan maddi durum değişkeni için dışadönüklük, içedönüklük, düşmanlık sorumluluk, duygusal dengesizlik ve gelişime kapalılık toplam puan varyanslarının homojen olmaması nedeni ile toplam puan ortalamalarında algılanan maddi durum değişkeni açısından bir farklılık olup olmadığı Welch ile incelenmiştir.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların içedönüklük Welch (2/64,829) = 2,292; p>0,05 toplam puan ortalaması ve düşmanlık Welch (2/56,127) = 1,197; p>0,05 toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/70,496) = 9,773; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) oklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre maddi durumunu düşük olarak algılayan kişilerin dışadönüklük toplam puan ortalaması; maddi durumunu orta olarak algılayan kişilerin ortalamasından yüksektir.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/57,880) = 9,188; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) oklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre maddi durumunu düşük algılayan kişilerin sorumluluk toplam puan ortalaması, maddi durumunu orta ve yüksek olarak algılayan kişilerin sorumluluk toplam puan ortalamasından yüksektir.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/58,715) = 7,131; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) oklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre maddi durumunu düşük olarak algılayan kişilerin duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması; maddi durumunu orta olarak algılayan kişilerin ortalamasından yüksektir.

Algılanan maddi durum değişkeni için katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/86,302) = 18,324; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) oklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre maddi durumunu düşük olarak algılayan kişilerin gelişime kapalılık toplam puan ortalaması; maddi durumunu orta olarak algılayan kişilerin gelişime kapalılık toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 21).

Tablo 4.22. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Edilen Müzik Türü Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Değişkenler	İcra Edilen Müzik Türü	N	$\bar{x}$	ss	F	Sd	p
Düşmanlık	Klasik Batı Müziği	75	11,12	2,94	3,155	4/376	,014*
	Klasik Türk Müziği	69	12,48	2,34			
	Pop	66	11,27	2,93			
	Halk Müziği	129	11,60	2,77			
	Diğer	42	10,86	3,10			
Dağınıklık	Klasik Batı Müziği	75	16,08	3,37	5,172	4/376	,000**
	Klasik Türk Müziği	69	18,04	2,68			
	Pop	66	16,18	3,15			
	Halk Müziği	129	17,21	3,22			
	Diğer	42	17,57	3,01			
Gelişime Açıklık	Klasik Batı Müziği	75	23,48	3,31	4,701	4/376	,001**
	Klasik Türk Müziği	69	23,13	3,87			
	Pop	66	25,18	2,61			
	Halk Müziği	129	23,53	3,11			
	Diğer	42	24,50	2,98			
Gelişime Kapalılık	Klasik Batı Müziği	75	4,48	1,03	0,525	4/376	,717
	Klasik Türk Müziği	69	4,35	1,14			
	Pop	66	4,55	0,95			
	Halk Müziği	129	4,47	1,11			
	Diğer	42	4,29	1,29			

*p<0,05; **p<0,01

İcra edilen müzik türünün, IPI boyutlarının toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Yapılan incelemede icra edilen müzik türünün gelişime kapalılık $F(4/376)=0,525$; $p<0,05$ toplam puan ortalamalarında farklılaşma tespit edilmemiştir (Bkz. Tablo 22)

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların düşmanlık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(4/376)=3,155$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Batı Müziği, Klasik Türk Müziği ve Diğer cevabını veren kişilerin düşmanlık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Klasik Türk Müziği cevabını veren kişilerin düşmanlık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve Diğer cevabını veren kişilerin düşmanlık toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların dağınıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(4/376)=5,172$; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Batı Müziği, Klasik Türk Müziği, Pop ve diğer cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Klasik Türk Müziği cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve Pop Müziği cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalamasından yüksektir. Diğer cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği cevabını verenlerin dağınıklık toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(4/376)=4,701$; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği cevabını veren kişiler ile Pop Müziği cevabını veren kişilerin gelişime açıklık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Pop Müziği cevabını veren kişilerin gelişime açıklık toplam puan ortalaması, Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği cevabını veren kişilerin gelişime açıklık toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 22).

Tablo 4.23. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Edilen Müzik Türü Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması

Değişkenler	İcra Edilen Müzik Türü	n	$\bar{x}$	Ss	Welch	Sd	p
Dışadönüklük	Klasik Batı Müziği	75	15,80	3,45	3,794	4/160,371	,006**
	Klasik Türk Müziği	69	16,48	2,77			
	Pop	66	16,18	2,89			
	Halk Müziği	129	14,74	3,79			
	Diğer	42	15,93	2,80			
İçedönüklük	Klasik Batı Müziği	75	14,60	3,83	1,246	4/151,517	,294
	Klasik Türk Müziği	69	14,52	4,36			
	Pop	66	15,09	4,26			
	Halk Müziği	129	13,98	3,49			
	Diğer	42	13,71	3,74			
Yumuşak Başlılık	Klasik Batı Müziği	75	21,04	2,72	6,247	4/152,793	,000**
	Klasik Türk Müziği	69	22,91	1,95			
	Pop	66	21,91	2,70			
	Halk Müziği	129	21,79	2,90			
	Diğer	42	21,79	3,63			
Sorumluluk	Klasik Batı Müziği	75	21,68	2,59	1,147	4/153,785	,337
	Klasik Türk Müziği	69	21,30	2,79			
	Pop	66	21,00	2,47			
	Halk Müziği	129	20,93	3,24			
	Diğer	42	20,71	3,89			
Duygusal Dengesizlik	Klasik Batı Müziği	75	22,40	5,87	6,357	4/156,950	,000**
	Klasik Türk Müziği	69	21,43	8,16			
	Pop	66	24,45	6,32			
	Halk Müziği	129	26,63	8,44			
	Diğer	42	24,79	7,24			

*p<0,05; **p<0,01

İcra edilen müzik türü değişkeni için dışadönüklük, içedönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik toplam puan varyanslarının homojen

olmaması nedeni ile toplam puan ortalamalarında icra edilen müzik türü değişkeni açısından bir farklılık olup olmadığı Welch ile incelenmiştir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların içedönüklük Welch ($4/151,517$) = 1,246; $p>0,05$ ve sorumluluk Welch ($4/4/153,785$) = 1,147; $p>0,05$ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch ($4/160,371$) = 3,794; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Türk Müziği, Pop Müziği ve Halk Müziği icra eden katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Klasik Türk Müziği ve Pop Müziği icra eden katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları, Halk Müziği icra eden katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch ($4/152,793$) = 6,247; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Türk müziği, Klasik Batı Müziği ve Halk müziği icra eden katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Klasik Türk Müziği icra eden katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch ($4/156,950$) = 6,357; $p<0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Halk Müziği icra eden katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması, Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı müziği icra eden katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 23).

Tablo 4.24. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Müzik İcra Etme Şekli Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Değişkenler	Müzik İcra Etme Şekli	N	$\bar{x}$	Ss	F	sd	p
Düşmanlık	Enstrüman Çalıyorum	126	11,50	2,94	1,367	3/377	,252
	Vokalim	87	11,10	2,96			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	11,66	2,60			
	Diğer	36	12,17	2,86			

*p<0,05; **p<0,01

Müzik icra etme şekli, IPI boyutlarının toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Yapılan incelemede müzik icra etme şeklinin düşmanlık $F(3/377) = 1,367$; $p < 0,05$ toplam puan ortalamalarında farklılaşma tespit edilmemiştir (Bkz. Tablo 24). Müzik icra etme şekli değişkeni için dışadönüklük, içedönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, dağınıklık, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık toplam puan varyanslarının homojen olmaması nedeni ile toplam puan ortalamalarında müzik icra etme şekli değişkeni açısından bir farklılık olup olmadığı Welch ile incelenmiştir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların sorumluluk Welch $(3/141,201) = 1,896$; $p > 0,05$ ve gelişime kapalılık Welch $(3/129,788) = 1,041$; $p > 0,05$ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch $(3/135,269) = 3,860$; $p < 0,05$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

Tablo 4.25. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Müzik İcra Etme Şekli Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması

Değişkenler	Müzik İcra Etme Şekli	n	$\bar{x}$	ss	Welch	sd	p
Dışadönüklük	Enstrüman Çalıyorum	126	15,07	3,81	3,860	3/135,269	,011*
	Vokalim	87	16,31	2,45			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	15,98	3,31			
	Diğer	36	14,83	3,38			
İçedönüklük	Enstrüman Çalıyorum	126	13,55	4,36	8,180	3/137,206	,000**
	Vokalim	87	15,07	3,67			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	15,16	3,40			
	Diğer	36	12,58	3,35			
Yumuşak Başlılık	Enstrüman Çalıyorum	126	20,52	3,18	13,880	3/141,332	,000**
	Vokalim	87	22,79	2,20			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	22,41	2,53			
	Diğer	36	22,33	2,16			
Sorumluluk	Enstrüman Çalıyorum	126	21,55	3,08	1,896	3/141,201	,133
	Vokalim	87	21,21	2,71			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	20,64	3,20			
	Diğer	36	21,33	2,50			
Dağınıklık	Enstrüman Çalıyorum	126	16,76	3,61	2,751	3/144,390	,045
	Vokalim	87	17,45	3,34			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	16,70	2,83			
	Diğer	36	17,83	2,26			
Duygusal Dengesizlik	Enstrüman Çalıyorum	126	22,60	6,33	10,702	3/131,198	,000**
	Vokalim	87	27,79	7,00			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	24,02	8,42			
	Diğer	36	22,58	8,29			
Gelişime Açıklık	Enstrüman Çalıyorum	126	23,26	3,59	5,821	3/129,139	,001**
	Vokalim	87	23,97	2,25			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	24,70	2,91			
	Diğer	36	22,42	4,45			
Gelişime Kapalılık	Enstrüman Çalıyorum	126	4,48	0,94	1,041	3/129,788	,377
	Vokalim	87	4,28	1,24			
	Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim	132	4,55	1,10			
	Diğer	36	4,33	1,20			

*p<0,05; **p<0,01

Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Müzik icra etme şekli vokalim olan katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum olan katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (3/137,206) = 8,180; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, vokalim, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Müzik icra etme şekli vokalim olan katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve diğer olan katılımcılardan yüksektir. Müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve diğer olan katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (3/141,332) = 13,880; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, vokalim, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Müzik icra etme şekli vokalim, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum olan katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (3/131,198) = 10,702; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, vokalim, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Müzik icra etme şekli vokalim

olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması, Müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch (3/129,139) = 5,821; $p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, enstrüman çalıyorum ve vokalim ve diğer olan katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. Müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve diğer olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 25).

Tablo 4.26. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının İcra Ettiği Müzik Türünde Kendisini Profesyonel Olarak Görme Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Karşılaştırılması

Değişkenler	İcra Ettiği Müzik Türünde Kendisini Profesyonel Olarak Görme	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p
Dışadönüklük	Evet	243	15,85	3,48	1,843	2/378	,160
	Hayır	99	15,09	3,25			
	Fikrim Yok	39	15,77	2,76			
İçedönüklük	Evet	243	14,84	3,83	6,816	2/378	,001**
	Hayır	99	13,15	4,03			
	Fikrim Yok	39	14,46	3,34			
Yumuşak Başlılık	Evet	243	21,89	2,83	1,569	2/378	,210
	Hayır	99	22,09	2,99			
	Fikrim Yok	39	21,15	2,24			
Duygusal Dengesizlik	Evet	243	24,20	7,91	0,181	2/378	,181
	Hayır	99	24,64	7,38			
	Fikrim Yok	39	23,85	7,22			
Gelişime Açıklık	Evet	243	24,05	3,23	1,692	2/378	,186
	Hayır	99	23,33	3,67			
	Fikrim Yok	39	23,85	2,24			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görmenin, IPI boyutlarının toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların dışadönüklük $F(2/378) = 1,843$; $p > 0,05$, yumuşak başlılık $F(2/378) = 1,569$; $p > 0,05$, duygusal dengesizlik $F(2/378) = 0,181$; $p > 0,05$ ve gelişime açıklık $F(2/378) = 1,692$; $p > 0,05$ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: $F(2/378) = 6,816$; $p < 0,01$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre icra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak gören ve görmeyen katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak gören katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalaması, icra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görmeyen katılımcıların içedönüklük toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 26).

Tablo 4.27. IPI Alt Boyutlarının Toplam Puanının Kendisini Profesyonel Görme Değişkeni Açısından Welch ile Karşılaştırılması

Değişkenler	İcra Ettiği Müzik Türünde Kendisini Profesyonel Olarak Görme	n	$\bar{x}$	ss	Welch	sd	p
Düşmanlık	Evet	243	11,26	3,01	4,795	2/119,945	,010*
	Hayır	99	12,24	2,60			
	Fikrim Yok	39	11,38	1,80			
Sorumluluk	Evet	243	21,30	2,90	6,416	2/108,824	,002**
	Hayır	99	20,36	3,40			
	Fikrim Yok	39	22,08	2,08			
Dağınıklık	Evet	243	17,05	3,26	7,724	2/105,135	,001**
	Hayır	99	16,33	3,06			
	Fikrim Yok	39	18,38	2,62			
Gelişime Kapalılık	Evet	243	4,43	1,13	8,098	2/158,908	,000**
	Hayır	99	4,33	1,15			
	Fikrim Yok	39	4,77	0,43			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için düşmanlık, sorumluluk, dağınıklık ve gelişime kapalılık toplam puan varyanslarının homojen olmaması nedeni ile toplam puan ortalamalarında, icra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni açısından bir farklılık olup olmadığı Welch ile incelenmiştir.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların düşmanlık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/119,945) = 4,795; p < 0,05$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel gören ve görmeyenlerin düşmanlık toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. İcra ettiği müzik türünde kendini profesyonel görmeyen katılımcıların düşmanlık toplam puan ortalaması, icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel gören katılımcıların düşmanlık toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/108,824) = 6,416; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel görmeyen ve profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. İcra ettiği müzik türünde profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalaması, icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel olarak görmeyen katılımcıların sorumluluk toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların dağınıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/105,135) = 7,724; p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel gören, kendini profesyonel görmeyen ve profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların dağınıklık toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. İcra ettiği müzik türünde profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların dağınıklık toplam puan ortalaması, icra ettiği müzik

türünde kendini profesyonel gören ve kendini profesyonel görmeyen katılımcıların dağılımı toplam puan ortalamasından yüksektir.

İcra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görme değişkeni için katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch (2/158,908) = 8,098$; $p < 0,01$. Farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığını bulmak için Tamhane (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel gören, kendini profesyonel görmeyen ve profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalaması farklılaşmaktadır. İcra ettiği müzik türünde profesyonel olup olmadığı ile ilgili fikri olmayan katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalaması, icra ettiği müzik türünde kendini profesyonel gören ve kendini profesyonel görmeyen katılımcıların gelişime kapalılık toplam puan ortalamasından yüksektir (Bkz. Tablo 27).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Kişilik konusu uzunca bir süredir psikoloji literatüründe önemli bir yere sahiptir. Kişilik ve Müzik türü seçimleri arasındaki ilişkiyi aydınlatmaya çalışan araştırma sayısı literatürde sayıca çok olmasa da bulunmaktadır; fakat bu çalışmalar içerisinde müzisyenlerin kişilik özelliklerini ve kişilik farklılıklarını ortaya çıkartmaya yönelik araştırma sayısı azdır. Bu çalışma İstanbul ilinde Bostancı, Beyoğlu, Kadıköy ve Bakırköy ilçelerinde bulunan dört kayıt stüdyosundaki müzisyenlerin icra ettikleri Müzik türleri ve kişilikleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek, eğer bir ilişki varsa müzisyenlerin icra ettikleri dört müzik türü arasındaki farklılığı ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmaya 201'i (%52,8) kadın, 177'si (%46,5) erkek ve 3'ü (%0,8) diğeri olmak üzere toplam 381 kişi katılmıştır. Katılımcıların icra ettikleri müzik türüne bakıldığında; “Klasik Batı Müziği” icra eden 75 (%19,7) kişi, “Klasik Türk Müziği” icra eden 69 (%18,1) kişi, “Popüler Müzik” icra eden 66 (%17,3) kişi, “Halk Müziği” icra eden 129 (%33,9) kişi, “Diğer” türleri icra eden 42 (%11) kişinin olduğu görülmüştür. Çalışmada öncelikli olarak uyum indeksleri ve geçerlilik katsayısını azaltan maddeler incelenmiştir. Cronach Alpha analizi sonucunda uyum indekslerinin geçerliliği onanmıştır. Tüm test ve alt testlerin iç tutarlılıklarının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılanlar; icra ettiği müzik türü “Klasik Batı Müziği” olan 75 kişinin gelişime açıklık için ($\bar{x} = 23,48 \pm 3,31$), duygusal dengesizlik için ($\bar{x} = 22,40 \pm 5,87$), sorumluluk için ($\bar{x} = 21,68 \pm 2,59$), yumuşak başlılık için ($\bar{x} = 21,04 \pm 2,72$), dağınıklık için ($\bar{x} = 16,08 \pm 3,37$), dışadönüklük için ($\bar{x} = 15,80 \pm 3,45$), içedönüklük için ($\bar{x} = 14,60 \pm 3,83$), düşmanlık için ($\bar{x} = 11,12 \pm 2,94$), gelişime kapalılık için ($\bar{x} = 4,48 \pm 1,03$) ortalama puanı bulunmuştur; İcra ettiği müzik türü “Klasik Türk Müziği” olan 69 kişinin gelişime açıklık için ($\bar{x} = 23,13 \pm 3,87$), yumuşak başlılık için ($\bar{x} = 22,91 \pm 1,95$), duygusal dengesizlik için ($\bar{x} = 21,43 \pm 8,16$), sorumluluk için ($\bar{x} = 21,30 \pm 2,79$), dağınıklık için ($\bar{x} = 18,04 \pm 2,68$), dışadönüklük için ($\bar{x} = 16,48 \pm 2,77$), içedönüklük için ($\bar{x} = 14,52 \pm 4,36$), düşmanlık için ($\bar{x} = 12,48 \pm 2,34$), gelişime kapalılık için ($\bar{x} = 4,35 \pm 1,14$) ortalama puanı bulunmuştur; İcra ettiği müzik türü “Popüler Müzik” olan 66 kişinin gelişime açıklık için ($\bar{x} = 25,18 \pm 2,61$), duygusal dengesizlik için ($\bar{x} = 24,45 \pm 6,32$), yumuşak başlılık için ($\bar{x} = 21,91 \pm 2,70$), sorumluluk için ($\bar{x}$

=21,00±2,47), dağımlık için ($\bar{x}$ =16,18±3,15), dışadönüklük için ($\bar{x}$ =16,18±2,89), içedönüklük için ($\bar{x}$ =15,09±4,26), düşmanlık için ($\bar{x}$ =11,27±2,93), gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =4,55±0,95) bulunmuştur; İcra ettiği müzik türü “Halk Müziği” olan 129 kişinin duygusal dengesizlik için ($\bar{x}$ =26,63±8,44), gelişime açıklık için ($\bar{x}$ =23,53±3,11), yumuşak başlılık için ($\bar{x}$ =21,79±2,90), sorumluluk için ($\bar{x}$ =20,93±3,24), dağımlık için ($\bar{x}$ =17,21±3,22), dışadönüklük için ($\bar{x}$ =16,18±2,89), içedönüklük için ($\bar{x}$ =13,98±3,49), düşmanlık için ($\bar{x}$ =11,60±2,77), gelişime kapalılık ortalama puanı ($\bar{x}$ =4,47±1,11) bulunmuştur.

Müziyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri ile Kişilik Özellikleri Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İcra edilen müzik türü değişkeni ile dışadönüklük, içedönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Welch ile incelendiğinde; İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch (4/160,371)= 3,794;p<0,01. Klasik Türk Müziği ve Popüler Müzik icra eden katılımcı bireylerin dışadönüklük toplam puan ortalamalarının, Halk Müziği icra eden katılımcı bireylere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Rawlings ve Ciancarelli’ni (1997) yapmış olduğu çalışmada araştırmamızı destekler nitelikte sonuçlar elde etmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre Popüler Müzik tercih eden kişilerin diğer gruptaki kişilere kıyasla daha dışadönük oldukları bulunmuştur. Benedek ve diğ. (2014) yapmış oldukları çalışmada ise bizim bulgularımızdan farklı olarak Halk Müziği icra edenlerin Klasik ve Jaz Müziği icra edenlerden daha dışa dönük olduklarını belirlemişlerdir. Bu farklılığın nedeni olarak, çalışmasının başka bir ülkede yapılmış olması, çalışılan iki grubun yetiştirme ortamları ve kültürel farklılıklarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çağımızda, müzik formları arasında, geçmişe nazaran daha girift bir ilişki söz konusu olduğu bilinmektedir. Akademik eğitim süreçleri, ekol davranışları, günümüzdeki müzik ifade biçimini bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalarda, alınan eğitimler, icra edilen müziklerin form olarak birbirilerinden uzak olmalarına rağmen, değişen dünya düzeni içerisinde hem ifade olarak hem kabul görülme ihtiyacı olarak, teknoloji ve diğer müzik kültürleriyle yakın ilişki kurmaları zorunlu hale gelmiştir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Welch (4/152,793) = 6,247; p<0,01). Klasik Türk Müziği icra eden katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamasından yüksektir. Literatür çalışmaları incelendiğinde Erdal'ın (2009) müzik tercihi ve kişilik ilişkisini incelediği araştırma bulguları Klasik Müzik dinleyen bireylerin yumuşak başlı ve sakin olduğunu göstermektedir. Fakat bu araştırmada Türk Müziğinin, Klasik ve Halk Müziği olarak iki kategoriye ayırmamış olması sonuçların ayrıntılı bir şekilde görülmesini engellemiş olabilir. Protest ve Ofansif Müzik icra edilmediği sürece her tür müzik eğitimi öncelikle ilk bir yıl rahle-i tedristen (birinin bilgisi ve görgüsü altında alınan eğitim) geçmeyi gerektirir. Bu nedendir ki hangi dalda olursa olsun eğitim ve uygulama sürecinde olan herkesin öncelikle müziğe teslim olması sağlanır.

İcra edilen Müzik türü değişkeni için katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Welch (4/156,950) = 6,357; p<0,01). Halk Müziği icra eden katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması, Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği icra eden katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamasından yüksektir. Literatürde bu konu ile ilgili yapılmış çok az çalışma bulunmaktadır. Rauf ve Rasheed'in (2017) ve Rentfrow ve Gosling'in (2003) çalışmaları incelendiğinde elde etmiş oldukları bulgular bizim çalışmamızdan farklı olarak Klasik Müzik ve Halk Müziği tercih eden katılımcıların duygusal dengesizlik puanlarının beraber değiştiği görülmüştür. Bu duruma genel olarak, kırsaldan kente göç, geleneksel yaşam ile kent yaşamı arasındaki farkın etkili olduğu düşünülmektedir. Günlük hayatın, dilin kullanılma biçiminin, inanç ve etnik kökenlerin daha kendine ait dinamiklerle var olduğunu düşünürsek, karmaşık kent kültürü içinde var olmaya çalışma çabasının daha da sancılı hale geldiğini gözlemleyebiliriz.

İcra edilen Müzik türü değişkeni için katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F(4/376)= 4,701; p<0,01). Pop Müziği icra eden kişilerin gelişime açıklık toplam puan ortalaması; Klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden kişilerin gelişime açıklık toplam puan ortalamasından yüksektir. Elde edilen bulgular, Rauf ve Rasheed'in (2017) çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Pop Müziğin sürekli bir gelişim halinde olması, değişime açık bir müzik türü oluşu

nedeniyle, gelişime açık kişiliğe sahip insanların ilgisini çekmesi ve icrası söz konusu olabilir. Ayrıca, Pop Müzik icra eden kişilerin yaş ortalamasının ($\bar{x} = 33,86$; $ss = 7,34$); Klasik Türk Müziği ($\bar{x} = 41,78$; $ss = 8,11$), Klasik Batı Müziği ($\bar{x} = 36,24$; $ss = 8,05$) ve Halk Müziği ($\bar{x} = 36,2$; $ss = 7,83$) icra eden kişilerden düşük olması durumu da sonucu etkilemiş olabilir.

İcra edilen müzik türü değişkeni ile düşmanlık, dağınıklık, toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelendiğinde; icra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların düşmanlık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: ($F(4/376) = 3,155$; $p < 0,05$). Klasik Türk Müziği cevabını veren kişilerin düşmanlık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve diğer cevabını veren kişilerin düşmanlık toplam puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Klasik Türk Müziği eğitim sürecinin geleneğinde usta çırak ilişkisinin olması, ses sistemi ve kullanılan enstrümanlar, kendi içinde özel işaret sistemiyle (mikrotonal) icra edildiklerinden, Batı Müziği ses sisteminde karşılığını bulamadığı görülmektedir. Bütün bu genel bilgiler ışığında kabul görme, anlaşılabilirlik ve dönemsel müzikal gelişim hareketine eşlik edebilme durumunun Tasavvuf ve Divan edebiyatının rahle-i tedrisinden geçen “Klasik Türk Müziği” formu, geleneği yaşatabilmek için, her dönemde kendi iç prensiplerine bağlı kalmayı zorlaştırdığı da düşünülebilir.

İcra edilen müzik türü değişkeni için katılımcıların dağınıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur: ($F(4/376) = 5,172$; $p < 0,01$). Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre; Klasik Batı Müziği, Klasik Türk Müziği, Popüler Müzik ve diğer cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalamaları farklılaşmaktadır. Klasik Türk Müziği cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği ve Popüler Müzik cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalamasından yüksektir. Diğer cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalaması, Klasik Batı Müziği cevabını verenlerin dağınıklık toplam puan ortalamasından yüksektir. Erdal (2009) yapmış olduğu çalışmada, müzik tercihi Klasik Müzik olanların Türk Müziği tercih edenlere göre daha düzenli olduklarını belirlemiştir. Yaptığımız çalışmada da benzer bir sonuç olarak “Klasik Türk Müziği” cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan

ortalamasının “Klasik Batı Müziği” ve “Popüler Müzik” cevabını veren kişilerin dağınıklık toplam puan ortalamasından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Etnomüzikolojinin kapsamlı araştırmalarına genel olarak bakıldığında, sözlü kültür geleneğinden gelen müzik icracılarının, yazılı kültür geleneğinden gelen müzik icracılarına oranla oldukça farklı bir üretim ve ifade biçimi ortaya koydukları görülmektedir. Klasik Türk Müziğinde 1800’lü yıllarda, Hampartsum notası olarak bilinen bir yazım biçimi kullanılarak, eserlerin gelecek nesillere intikal edebilmesi amaçlanmıştır. Fakat harflere dayalı bu yazım biçimi, 19. yy. ikinci yarısında yerini Batı Müziği nota yazım sistemine bırakmıştır. Geleneğinde sözlü kültüre dayanan Klasik Türk Müziği, kendini ifade etme konusunda oldukça zor dönemlerden geçmiştir.

Müzik İcra Etme Şekli Değişkenine göre IPI Alt Boyutlarının Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Welch(3/135,269)= 3,860;p<0,05). Vokal olarak müzik icra eden katılımcıların dışadönüklük toplam puan ortalaması, sadece enstrüman çalan müzisyenlerin dışadönüklük toplam puan ortalamasından yüksektir. Elde edilen bulgular, Witherow’un (2003) ve Torrance ve Bugos’un (2017) elde ettikleri bulgular ile paralellik göstermektedir. Torrance ve Bugos’un (2017) de belirttiği üzere müzik icra etme biçimi vokal performans gerektiren kişiler toplum içerisinde daha sosyal kişilerdir. Ayrıca, dışadönüklük göstergesi olan enerjinin iç dünyadan ziyade diğer insanlara aktarılması durumu ve kendini ifade edebilme becerisinin yüksek oluşu ile vokalist kişilerin karakteri benzeşmektedir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: Welch(3/141,332)= 13,880;p<0,01. Sandgren (2018) yapmış olduğu çalışma ile benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Müzik icra etme şekli vokalim, enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalaması müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum olan katılımcıların yumuşak başlılık toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch(3/131,198)= 10,702;p<0,01$. Müzik icra etme şekli vokalim olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum, enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların duygusal dengesizlik toplam puan ortalamasından yüksektir.

Müzik icra etme şekli değişkeni için katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Welch istatistiği: $Welch(3/129,139)= 5,821;p<0,01$. Sandgren (2018) yapmış olduğu çalışma ile benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum ve vokalim olan katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalaması, müzik icra etme şekli enstrüman çalıyorum olan katılımcıların gelişime açıklık toplam puan ortalamasından yüksektir.

Son olarak, müzisyenlerin icra ettiği müzik türünde kendisini profesyonel olarak görmesi durumunun kişiliklerine nasıl yansıdıkları incelenmiş ve kendisini icra ettiği müzik alanında profesyonel olarak tanımlayan müzisyenlerin, kendisini profesyonel olarak görmeyen müzisyenlerden daha içedönük oldukları bulunmuştur ($F(2/378) = 6,816; p<0,01$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişilik konusu uzunca bir süredir psikoloji literatüründe önemli bir yere sahiptir. Çok çeşitli konular ve değişkenler ile kişilik arasındaki olası ilişkiler açıklanmaya çalışılmaktadır. Kişilik ve Müzik türü seçimleri arasındaki ilişkiyi aydınlatmaya çalışan araştırma sayısı literatürde sayıca çok olmasa da bulunmaktadır. Fakat bu çalışmalar içerisinde müzisyenlerin kişilik özelliklerini ve kişilik farklılıklarını ortaya koymaya yönelik araştırma sayısı azdır. Bu çalışmada ise literatürde daha önce araştırılmış ve araştırılmamış demografikler ile kişilik arasındaki ilişki ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın temel amacı ‘farklı türde müzik icra eden müzisyenlerin kişilikleri arasında farklılık var mıdır’ sorusuna cevap bulmaktır. Bu bağlamda Klasik Türk Müziği icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden müzisyenlerden daha yumuşak başlı olduğu, Halk Müziği icra eden müzisyenlerin duygusal dengesizliklerinin Klasik Türk Müziği ve Klasik Batı Müziği icra eden müzisyenlerden yüksek olduğu, Pop Müzik icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği ve Halk Müziği icra eden müzisyenlere göre daha gelişime açık oldukları, Klasik Türk Müziği icra eden müzisyenlerin Klasik Batı Müziği icra eden müzisyenlere göre düşmanlıklarının yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışmanın sınırlılıkları arasında araştırmanın sadece İstanbul ilinde yapılması, örnekleme oluşturan katılımcıların sadece müzisyen olması dolayısı ile müzisyen olmayan kişilerin kişilikleri ile karşılaştırma yapılamaması, araştırmada yer alan Müzik türlerinin araştırmaya katılmayı kabul eden kurumların profillerine göre seçilmiş olması sayılabilir.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda araştırmaya katılan kurumların sayısı arttırılmalı, farklı müzik türlerini de kapsamına dikkat edilmelidir. Literatür ile bağlantılı olabilecek müzik türlerinin çalışıldığı atölyelere katılım gösteren müzisyenlere de anket uygulanmalıdır. Ayrıca araştırma konusunun enstrüman seçimlerini de kapsamı, belirli enstrüman çalan kişilerin kişilikleri arasındaki farklılara bakılması da literatüre önemli bir katkı olacaktır. Daha sonra yapılacak çalışmaların Türkiye’nin farklı illerinde de sürdürülmesi genelleme yapılmasına faydalı olacaktır. Son olarak, yapılacak çalışmalarda müzisyen olmayan kişilerin kişiliklerinin de incelenmesi karşılaştırma yapmaya müsaade edecek ve müzisyenlik ile ilişkili kişilik özelliklerini ortaya çıkarmada daha etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aanstoos, C. S., & Greening, T. (2000). A History of Division 32 (Humanistic Psychology) of the American Psychological Association. D. Dewsbury içinde, *Unification through division: Histories of the divisions of the American Psychological Association*. Washington: American Psychological Association.
- Akdoğan, S., Arslan, F., & Bayraktar, G. (2007). *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Akers, R. (2009). *Social Learning and Social Structure*. New York: Routledge.
- Akkaş, S. (1996). *Müzik Tarihi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü.
- Allport, G. W., & Odbert, H. S. (1936). Trait names: A psycholexical study. *Psychological Monographs*, 47, 211.
- Alper, Y., Bayraktar, E., & Karaçam, O. (1997). *Herkes için psikiyatri*. İstanbul: Era Yayıncılık.
- Ambridge, B. (2014). *Psy-Q: You Know Your IQ - Now Test Your Psychological Intelligence Profile*. New York: Profile Books.
- American Psychological Association. (2019). *Personality*. Erişim adresi: <http://www.apa.org/topics/personality/> adresinden alındı
- Anderson, J. R. (2010). *Cognitive Psychology And Its Implications*. New York: Worth Publishers.
- Angı, E. Ç. (2013). Müzik Kavramı ve Türkiye'de Dinlenen Bazı Müzik Türleri. *İdil Dergisi*, 2(2), 59-81.
- Arnold, D. (1983). *The New Oxford Companion Music*. Oxford: Oxford University Press.
- Ashby, A. M. (2004). *The Pleasure of Modernist Music: Listening Meaning Intention, Ideology*. *Eastman Studies in Music*. Rochester: University of Rochester Press.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., & Hilgard, E. R. (1999). *Psikolojiye giriş*. Ankara: Arkadas Yayınevi.
- Bagby, R. M., Marshall, M. B., & Georgiades, S. (2005). Dimensional personality traits and the prediction of DSM-IV personality disorder symptom counts in a nonclinical sample. *Journal of Personality Disorders*, 19 (1), 53–67.

- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bandura, A. (1963). *Social learning and personality development*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Bandura, A. (1969). *Principles of Behavior Modification*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Oxford, England: Prentice-Hall.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1961). Transmission Of Aggression Through Imitation Of Aggressive Models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63, 575-582.
- Barış, E. (2009). Müzik Tercihi ve Kişilik İlişkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 35,2,188-196.
- Barsoumian, N. (2011). *What Was Left Behind: Music of the Ottoman Empire*. Erişim Adresi: <https://armenianweekly.com/2011/10/20/what-was-left-behind-music-of-the-ottoman-empire/> adresinden alındı
- Baumeister, R. F., & Tice, D. M. (1996). Rethinking And Reclaiming The İnterdisciplinary Role Of Personality Psychology: The Science Of Human Nature Should Be The Center Of The Social Sciences and Humanities. *Journal of Research in Personality*, 30, 363.
- Baymur, F. (1999). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Beck, A. T., Freeman , A., & Davis, D. D. (2004). *Cognitive Therapy of Personality Disorders*. New York: Guilford Press.
- Benedek, M., Barbara , B., & Silke , K.-W. (2014). Creativity and personality in classical, jazz and folk musicians. *Personality and individual differences*, 117-121.
- Berk, L. (2010). *Development through the lifespan*. New York: Allyn & Bacon.
- Berzoff, J., Flanagan, L. M., & Hertz, P. (2008). *Inside Out and Outside in: Psychodynamic Clinical Theory and Psychopathology in Contemporary Multicultural Contexts*. New York: Jason Aronson.
- Berzoff, J., Flanagan, L., & Hertz, P. (2016). *Inside out and outside in*. Lanham: Rowman ve Littlefield.
- Bitlisli, F., Dinç, M., & Çetinceli, E. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 459-480.
- Blume, F. (1970). *Classic and Romantic Music*. New York: W. W. Norton & Company.
- Bouchard, T. (1994). Genes environment and personality. *Science*, 264, 1700–1701.

- Bouchard, T. J., & McGue, M. (2003). Genetic And Environmental Influences On Human Psychological Differences. *Journal of Neurobiology*, 54 (1), 44–45.
- Bouchard, T., Tellegen, A., Lykken, D. T., McGue, M., & Segal, N. (1990). Sources Of Human Psychological Differences: The Minnesota Study Of Twins Reared Apart. *Science*, 250, 223–228.
- Bradley, A. (2009). *Book of Rhymes: The Poetics of Hip-Hop*. New York: Basic Civitas Books.
- Bradshaw, J. (1996). *Bradshaw on the family*. Deerfield Beach. Florida: Health Communications.
- Burger, J. (2008). *Personality*. Kaliforniya: Wadsworth Pub Co.
- Burger, J. M. (1990). Desire for control and interpersonal interaction style. *Journal of Research in Personality*, 24,32-44.
- Carver, C., & Scheier, M. (2004). *Perspectives on Personality*. Boston: Pearson.
- Cavallera, G., Passerini, A., & Pepe, A. (2013). Personality And Gender İn Swimmers İn Indoor Practice At Leisure Level. *Social Behaviour and Personality*, 41, (4), 693-704.
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K., & McBride-Chang, C. (2003). . (2003). Harsh Parenting in Relation to Child Emotion Regulation and Aggression. *Journal Of Family Psychology*, 17(4), 598-606.
- Chapman, B., Duberstein, P., Sörensen, S., & Lyness, J. (2008). Gender differences in Five Factor Model personality traits in an elderly cohort. *Personality And Individual Differences*, 43(6), 1594-1603.
- Childers, J., & Hentzi, G. (1995). *Columbia Dictionary of Modern Literary and Cultural Criticism*. New York: Columbia University Press.
- Colman, A. M. (2010). *A Dictionary of Psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Corr, P. J., & Matthews, G. (2009). *The Cambridge handbook of personality psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) manual*. Odessa, Florida: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., Terracciano, A., & McCrae, R. R. (2001). Gender Differences İn Personality Traits Across Cultures: Robust And Surprising Findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, (2),322-331.
- Dal , V. (2009). *Farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin risk algularının tüketici davranışı açısından incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Demir, E. (2018). *Marka Bağlılığı Ve Tüketicilerin Kişilik Özellikleri İlişkisinin İncelenmesi: Y Kuşağı Üzerine Bir Araştırma*. Uşak: Uşak Üniversitesi.
- DeYoung, C. G., Quilty, L. C., & Peterson, J. B. (2007). Between Facets And Domains: 10 Aspects Of The Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93 (5): 880–96.
- Digman, J. M. (1990). Personality Structure: Emergence of the five factor model. *Annual Review Of Psychology*, 41(1), 417-440.
- Dodge, K. A. (1986). A social information processing model of social competence in children. M. Perlmutter içinde, *Minnesota symposium in child*.
- Dwan, T., & Ownsworth, T. (2017). The Big Five Personality Factors And Psychological Well-Being Following Stroke: A Systematic Review. *Disability and Rehabilitation*, 5, 1-12.
- Engler, B. (2013). *Personality theories*. Avustralya: Wadsworth Cengage Learning.
- Ercan, H. (2014). *Klasik Batı Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarı Müzik Lisans Öğrencilerinin Müzikal Beğenileri ve Müzik Dinleme Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdal, B. (2009). *Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri Ve Beğeni İlişkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı.
- Erdal, B. (2009). Müzik Tercihi ve Kişilik İlişkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 188-196.
- Eroğlu, F. (2017). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Basım.
- Erol, İ. L. (2001). *Neden Klasik Müzik? Klasik Müziğe İlgi Duyanlar İçin Kılavuz Kitap*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları Ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Türk PDR Dergisi*.
- Eysenck, H. J. (1967). *The Biological Basis Of Personality*. Springfield, Illinois: Thomas.
- Eysenck, H. J. (1990). Biological dimensions of personality. L. A. Pervin içinde, *Handbook of personality: Theory and research içinde* (s. 244-276). New York: Guilford.
- Eysenck, H. J. (1991). Dimensions of personality: 16, 5, or 3?--Criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and Individual Differences*, 12, 773-790.
- Eysenck, H. J. (1994). Creativity and personality: Word association origence and Psychoticism. *Creativity Research Journal*, 7, 209–216.
- Feist, J. (2008). *Theories of Personality*. Blacklick, Ohio: McGraw-Hill Publishing.

- Feist, J., Feist, G., & Roberts, T. (2017). *Theories of Personality*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Freud, S., Strachey, J., & Richards, A. (1977). *Three essays on the theory of sexuality and other works*. Harmondsworth: Penguin.
- Freud, S., Strachey, J., & Zilboorg, G. (1975). *Beyond the pleasure principle*. New York: Norton.
- Friedman, H. (2008). Humanistic and positive psychology: The methodological and epistemological divide. *The Humanistic Psychologist*, 36(2), 113-126.
- Friedman, H., & Schustack, M. (2016). *Personality: Classic Theories and Modern Research*. New York: Pearson Education Inc.
- Frith, S., Straw, W., & Street, J. (2001). *The Cambridge Companion to Pop and Rock*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Geringer, J. M. (1982). Verbal and operant music listening preferences in relationship to age and musical training. *Psychology of Music*, 47-50.
- Giorgi, A. (2005). The phenomenological movement and research in the human sciences. *Nursing Science Quarterly*, 18(1), 75-82.
- Goldberg, L. R. (1980). *Some ruminations about the structure of individual differences: Developing a common lexicon for the major characteristics of human personality*. ABD: Western Psychological Association Sempozyum Sunumu Raporu.
- Goldberg, L. R. (1990). An Alternative Description Of Personality: The Big-Five Factor Structure. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 59 (6), 1216-1229.
- Goldberg, L. R. (2001). Analyses Of Digman's Child-Personality Data: Derivation Of Big-Five Factor Scores From Each Of Six Samples. *Journal of Personality*, 69, 709-743.
- Graci, C. (2010). A Brief Tour Of The Learning Sciences Featuring A Cognitive Tool For Investigating Melodic Phenomena. *Journal of Educational Technology Systems*, 38(2), 181-211.
- Greenberg, J., Koole, S., & Tom, P. (2013). *Handbook of Experimental Existential Psychology*. New York: Guilford Publications.
- Hall, C. S., & Lindzey, G. (1957). *Theories of personality*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Hargreaves, D. J., & North, A. C. (1997). The Social Psychology of Music. *The Social Psychology of Music* (s. 1-21). içinde
- Heaven, P., Mak, A., Barry, J., & Ciarrochi, J. (2002). Personality And Family Influences On Adolescent Attitudes To School And Self-Rated Academic Performance. *Personality And Individual Differences*, 32(3), 453-462.

- Hergenhahn, B. R., & Olson, M. H. (2003). *An introduction to theories of personality*. New Jersey: Pearson Education.
- Horney, K. (1942). *Self-analysis*. New York: W. W. Norton and Company.
- Isaacson, C., & Radish, K. (2002). *The birth order effect*. Massachusetts: Adams Media.
- Jang, K. L., Livesley, W. J., & Vernon, P. A. (1996). Heritability Of The Big Five Personality Dimensions And Their Facets: A Twin Study. *Journal of Personality*, 64 (3), 577–91.
- Jayawickreme, E., Zachry, C. E., & Fleeson, W. (2019). Whole Trait Theory: An integrative approach to examining personality structure and process. *Personality and Individual Differences*, 136, 2-11.
- Johnson, A. P. (2014). *Social Learning Theory or Social Cognitive Learning Theory*. Minnesota: National Science Press.
- Johnson, J. A., & Ostendorf, F. (1993). Clarification Of The Five-Factor Model With The Abridged Big-Five Dimensional Circumplex. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 65(3), 563-576.
- Jonassaint, C. R., Siegler, I. C., & Barefoot, J. C. (2011). Low life course socioeconomic status (SES) is associated with negative NEO PI-R personality patterns. *International Journal of Behavioral Medicine*, 18 (1), 13-21.
- Kahn, M. (2002). *Basic Freud : Psychoanalytic Thought For The Twenty First Century*. New York: Basic Books.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kassin, S. (2003). *Psychology*. Amerika Birleşik Devletleri: Prentice-Hall.
- Kaygısız, M. (2000). *Türklerde Müzik*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Kelly, G. A. (1955). *The Psychology of Personal Constructs*. New York: WW Norton.
- Kelly, G. A. (1963). *A Theory of Personality: The Psychology of Personal Constructs*. New York: W.W. Norton and Company.
- Komitoğlu, D. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krippner, S. (2001). Research Methodology İn Humanistic Psychology İn The Light Of Postmodernity. K. Schneider, J. F. Bugental, & J. Pierson içinde, *The Handbook of Humanistic Psychology: Leading Edges in Theory, Research, and Practice* (s. 289-304). Londra: Sage.
- Kuhar, A., & Di, S. L. (2013). *New Musical Production Era: How The Value İn The Musical Supply Chain Has Moved*.
- Kutluk, F. (1997). *Müziğin Tarihsel Evrimi*. İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.

- Langmeyer, A., Guglhör-Rudan, A., & Tarnai, C. (2012). What Do Music Preferences Reveal About Personality? *Journal Of Individual Differences*, 33(2), 119-130.
- Laplanche, J. (1973). *The language of psycho-analysis*. New York: W.W. Norton.
- Leach, P. (1997). *Your Baby and Child: From Birth to Age Five*. New York: Knopf.
- Lewis, L. M. (1952). Alfred Adler and Gordon W. Allport: A Comparison on Certain Topics in Personality Theory. *American Journal of Individual Psychology*, 10(1), 43.
- Macionis, J. J., & Gerber, L. M. (2011). *Sociology*. Toronto: Pearson Prentice Hall.
- Maher, B. A. (1969). *Clinical Psychology and Personality: The Selected Papers of George Kelly*. New York: John Wiley & Sons.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper.
- McCrae, R. R. (1987). Creativity divergent thinking and openness to experience. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 52(6), 1258-1265.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1989). The structure of interpersonal traits: Wigginn's circumplex and the five factor model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 56(4), 586-595.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1991). The NEO personality inventory: Using the five factor model in counseling. *Journal Of Counseling and Development*, 69(4), 367-372.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1997). Personality Trait Structure As A Human Universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.
- McLeod, S. A. (2008). *Social Roles*. Erişim adresi: <https://www.simplypsychology.org/social-roles.html> adresinden alındı
- McLeod, S. A. (2017). *Theories of personality*. Erişim adresi: <https://www.simplypsychology.org/personality-theories.html> adresinden alındı
- Middleton, R., & Manuel, P. (2001). *Popular Music*. Oxford: Grove Music Online.
- Mischel, W., Shoda, Y., & Ayduk, O. (2008). *Introduction To Personality*. Amerika Birleşti Devletleri: John Wiley & Sons.
- Monaco, B., & Riordan, J. (1980). *The Platinum Rainbow (How to Succeed in the Music Business Without Selling Your Soul)*. Kaliforniya: Sherman Oaks.
- Morgan, R. P. (1984). Secret Languages: The Roots of Musical Modernism. *Critical Inquiry*, 10, (3), 442-61.
- Morris, C., Ayvaşık, H., & Sayıl, M. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

- Moss, D. (2001). The roots and genealogy of humanistic psychology. K. J. Schneider, J. F. Bugental, & J. F. Pierson içinde, *The Handbook Of Humanistic Psychology: Leading Edges In Theory, Research And Practice* (s. 5-20). Kaliforniya: Thousand Oaks.
- Mulder, R. (1992). The Biology of Personality, Australian and New Zealand. *Journal of Psychiatry*, 26(3), 364-376.
- Nakao, K., Takaishi, J., Tatsuta, K., Katayama, H., Iwase, M., Yorifuji, K., & Takeda, M. (2000). The Influences Of Family Environment On Personality Traits. *Psychiatry Clinical Neuroscience*, 54(1), 91-95.
- Nidel, O. R. (2004). *World Music, The Basics*. Londra: Routledge.
- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: replicated factors structure in peer nomination personality ratings. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66 (6), 574-83.
- O'Neil, D. (2006). *Culture Change: Processes of Change*. Kaliforniya: Palomar College.
- Öktem, Ş., Turgut, H., & Tokmak, İ. (2013). Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özelliklerinin Çalışanların Motivasyonuna Etkisi: Ankara'da Bulunan Konaklama İşletmelerinde Yapılan Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 79-92.
- Paris, B. (1994). *Karen Horney: A Psychoanalyst's Search For Self-Understanding*. New Haven: Yale University Press.
- Passamonti, L. (2017). *What your brain structure says about your personality*. Erişim Adresi: <https://theconversation.com/what-your-brain-structure-says-about-your-personality-71826> adresinden alındı
- Pervin, L. A. (1985). Personality: Current controversies, issues, and directions. *Annual Review of Psychology*, 36, 83-114.
- Pervin, L. A. (1993). *Personality: Theory and research*. Oxford: John Wiley & Sons.
- Plaut, A. (2005). Freud's 'Id' And Jung's 'Self' As Aids In Self-Analysis. *Journal of Analytical Psychology*, 50 (1), 69-82.
- Polat, S. (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 154-164.
- Politoske, D. T., & Werner, M. (1988). *Music*. New Jersey: Prentice Hall.
- Rahmani, S., & Lavasani, M. (2012). Gender Differences in Five Factor Model of Personality and Sensation Seeking. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2906-2911.
- Rauf, K., & Rasheed, S. (2017). The Relation Of Musicpreference Andpersonality Type. *Pakistan Business Review*, 797-809.
- Rawlings, D., & Ciancarelli, V. (1997). Music Preference and the Five-Factor Model of the NEO Personality Inventory. *Psychology Of Music*, 25(2), 120-132.

- Reeve, J. (2009). *Understanding motivation and emotion*. Hoboken, New Jersey: Wiley.
- Rodgers, J. L., Cleveland, H. H., Van Den , O. E., & Rowe, D. C. (2000). Resolving The Debate Over Birth Order Family Size And Intelligence. *The American Psychologist.*, 55 (6): 599–612.
- Rogers, C. R. (1953). *Communication: Its Blocking And Its Facilitation*. Chicago: Counseling Center Press.
- Rogers, C. R. (1965). The place of the person in the new world of the behavioral sciences. F. T. Severin içinde, *Humanistic Viewpoints In Psychology: A Book Of Readings* (s. 387-407). New York: McGraw-Hill.
- Rothmann, S., & Coetzer, E. P. (2003). The big five personality dimensions and job performance. *Journal of Industrial Psychology*, 29.
- Rotter, J. B. (1954). *Social learning and clinical psychology*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rotter, J. B., Chance, J. E., & Phares, E. J. (1972). *Applications of a social learning theory of personality*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Ryckman, R. M. (2013). *Theories of Personality*. Amerika Birleşti Devletleri: Wadsworth Cengage Learning.
- Rycroft , C. (1995). *A Critical Dictionary of Psychoanalysis*. Londra: Penguin.
- Sadock, B., Sadock, V., & Ruiz, P. (2017). *Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Hagerstown, Maryland: Wolters Kluwer Health.
- Sandal, G. M. (1988). The effects of personality and interpersonal relations on crew performance during space simulation studies. *Life Support ve Biosphere Science*, 5(4):461-70.
- Saville & Holdsworth. (1984). *Occupational Personality Questionnaires manual*. Esher, Surrey: Saville & Holdsworth Ltd.
- Say, A. (1995). *Müzik Tarihi*. İstanbul: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schacter, D. L., & Gilbert, D. (2011). *Psychology*. New York: Web.
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., & Allik, J. (2008). Why Can't A Man Be More Like A Woman? Sex Differences In Big Five Personality Traits Across 55 Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94 (1), 168–182.
- Schuett, W. S., Dall, A. J., & Wilson, N. J. (2013). Environmental Transmission Of A Personality Trait: Foster Parent Exploration Behaviour Predicts Offspring Exploration Behaviour In Zebra Finches. *Biology Letters*, 9 (4).
- Segal, N. L. (2012). *Born Together-Reared Apart: The Landmark Minnesota Twin Study*. Massachusetts: Harvard University Press.

- Shenkman, G. (2015). Classic Psychoanalysis And Male Same-Sex Parents: A Reexamination Of Basic Concepts. *Psychoanalytic Psychology*, 33, 585–598.
- Shrout, P. E., & Fiske, S. T. (1995). *Personality Research Methods And Theory*. New York: Psychology Press.
- Sivola, C., & Obert, M. (1996). Music style preferences of different age music listeners. *Journal of Research in Music Education*, 44,49-59.
- Skinner, B. (1938). *The behavior of organisms*. New York: D. Appleton-Century.
- Skinner, B. F. (1953). *Science And Human Behavior*. İngiltere: Macmillan.
- Staats, A. W. (2003). A psychological behaviorism theory of personality. T. Millon, & M. J. Lerner içinde, *Handbook of psychology: Personality and social psychology* (s. 5, 135-158). New Jersey: Wiley: Wiley.
- Stark, R. (2007). *Sociology*. Kaliforniya: Thomson Wadsworth Press.
- Strozier, C. B. (2001). *Heinz Kohut: The Making of a Psychoanalyst*. New York: Farrar Straus and Giroux.
- Surprenant, C. (2007). Freud and Psychoanalysis. W. Patricia içinde, *Literary Theory and Criticism* (s. 21-43). New Delhi: Oxford University Print.
- Tadayon , N. R. (2011). Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory. *Department of Human Development and Family Study*, 1-23.
- Tanrıkorur, C. (2018). *The Ottoman Music*. Erişim Adresi: https://web.archive.org/web/20110717025541/http://www.turkmusikisi.com/osmanli_musikisi/the_ottoman_music.htm adresinden alındı
- Tatar, A., Bildik, T., Saltukoğlu, G., & Güler , D. M. (2014). Klinik Olmayan Örneklemde Beş Faktör Kişilik Envanteri Belirti Tarama Amaçlı Kullanılabilir mi?: Ön Çalışma. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 181.
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 939-971.
- Taylor, E. (1999). An Intellectual Renaissance of Humanistic Psychology. *Journal of Humanistic Psychology*, 39(2), 7-25.
- Taymur, İ., & Türkçapar, H. M. (2012). Kişilik: Tanımı Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Toegel, G., & Barsoux, J. L. (2012). How To Become a Better Leader. *MIT Sloan Management Review*, 53 (3), 51–60.
- Tupes, E. C., & Christal, R. E. (1961). Recurrent personality factors based on trait ratings. *USAF*, 5, 61–97.

- Türk Dil Kurumu. (2018). *Kişilik*. Çevrimiçi Büyük Türkçe Sözlük: Erişim Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b9577df345d91.14811357 adresinden alındı
- Türkoğlu, T., Tetik, S., & Açıkgöz, A. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri İle Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Journal Of Yasar University*, 12(45), 1-13.
- Uçan, A. (1997). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar. *Müzik*.
- Ulucan , H., & Bahadır , Z. (2011). Haltercilerin Kişilik Özelliklerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2).
- Uslu, N. B. (2010). *Niğde İlinde Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenleri İle Niğde Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda Öğrenim Görmekte Olan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Müziksel Beğenilerinin İncelenmesi*. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vella, E. J., & Mills, G. (2017). Personality Uses Of Music And Music Preference: The Influence Of Openness To Experience And Extraversion. *Psychology of Music*, 45(3), 338-354.
- Veltkamp, G., Recio, G., Jacobs, A., & Conrad, M. (2013). Is Personality Modulated By Language. *International Journal of Bilingualism*, 17 496-504.
- Wallerstein, I. (2004). *World-Systems Analysis:An Introduction*. Londra: Duke University Press.
- Watson, J. B. (1919). *Psychology from the standpoint of a behaviorist*. Philadelphia: Lippincott Company.
- Whitebook, J. (1999). Freud Foucault And 'The Dialogue With Unreason. *Philosophy & Social Criticism*, 25(6), 29–66.
- Wilce, H. (2019). *Six Of The Best: The Traits Your Child Needs To Succeed*. Independent. Erişim adresi: <https://www.independent.co.uk/news/education/schools/six-of-the-best-the-traits-your-child-needs-to-succeed-8899903.html> adresinden alındı
- Winter, D. (2013). Still radical after all these years: George Kelly's The Psychology of Personal Constructs. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 18(2), 276-283.
- Witherow, A. R. (2003). *The Relationship Between Personality Type And Instrument Played In Undergraduate Music Majors*. <https://scholarlyrepository.miami.edu/dissertations/1937/> adresinden alındı
- Yazgan , İ. B., & Yerlikaya, E. E. (2012). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri Ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.

- York, K. L., & John, O. P. (1992). The Four Faces Of Eve: A Typological Analysis Of Women's Personality at Midlife. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 63(3), 494-508.
- Yöndem, S., Yöndem, Z. D., & Meral , P. M. (2017). Personality Traits and Psychological Symptoms of Music and Art Students. *Journal of Education and Training Studies*, 5(7), 53-59.
- Yöneven, E. G. (2016). Uluslararası Kişilik Envanteri (IPI) kısa versiyonunun Türkçeye uyarlanması: Güvenilirlik ve geçerlilik analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(4), 1058-1069.
- Zuckerman, M., & Cloninger, C. R. (1996). Relationship between Cloninger's, Zuckerman's and Eysenck's dimensions of personality. *Personality and Individual Differences*, 21, 283-285.

DEMOGRAFİK BİLİĞİ FORMU

- Yaş:
- Cinsiyet:
- Eğitim Durumunuz
- Size Göre Maddi Durumunuz
  - Kötü
  - Orta
  - İyi
- Hangi Müzik Türünü İcra Etmeyi Tercih Ediyorsunuz?
  - Klasik Batı Müziğı
  - Klasik Türk Müziğı
  - Pop
  - Halk Müziğı
  - Diğer
- Kaç Yıldır Müzik İcra Ediyorsunuz?
- Enstrüman Çalıyor Musunuz?
  - Kaç Yıldır Enstrüman Çalıyorsunuz?
- Hangi Şekilde Müzik İcra Ediyorsunuz?
  - Enstrüman Çalıyorum
  - Vokalim
  - Enstrüman Çalıyorum ve Vokalim
  - Diğer
- İcra Ettiğiniz Müzik Türünde Kendinizi Profesyonel Olarak Tanımlar Mısınız?
  - Evet
  - Hayır
  - Fikrim Yok

ULUSLARARASI KİŞİLİK ENVANTERİ (IPİ) KISA FORMU

Açıklamalar

Aşağıdaki tabloda 1-40 arası her ifade için 1-5 arasında bir puan seçerek verilen ifadeyle ne derecede mutabık olduğunuzu ifadenin solundaki kutucukta belirtiniz.

1=Katılmıyorum, 2=Kısmen Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Kısmen Katılıyorum Ve
5=Katılıyorum

Ben

1.	Etrafa neşe saçan biriyim	1	2	3	4	5
2.	Başkalarına karşı fazla alaka duymam	1	2	3	4	5
3.	Her zaman hazırlıklıyım	1	2	3	4	5
4.	Kolayca strese girerim	1	2	3	4	5
5.	Zengin bir sözcük dağarcığım var	1	2	3	4	5
6.	Fazla konuşmam	1	2	3	4	5
7.	İnsanlara karşı ilgiliyimdir	1	2	3	4	5
8.	Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım	1	2	3	4	5
9.	İnsanların yanındayken kendimi rahat hissederim	1	2	3	4	5
10.	Detaylara dikkat ederim	1	2	3	4	5
11.	Olaylar hakkında kaygı duyarım	1	2	3	4	5
12.	Canlı bir hayal gücüm var	1	2	3	4	5
13.	Geri planda kalan biriyim	1	2	3	4	5
14.	Başkalarının hislerine yakınlık gösteririm/hislerini paylaşıyorum	1	2	3	4	5
15.	İşleri yüzüme gözüme bulaştırırım	1	2	3	4	5
16.	Diyalog başlatan biriyim	1	2	3	4	5
17.	Başkalarının sorunları beni ilgilendirmez	1	2	3	4	5
18.	Kolayca rahatsız olurum	1	2	3	4	5
19.	Mükemmel fikirleri olan biriyim	1	2	3	4	5
20.	Söyleyecek fazla şeyim yoktur	1	2	3	4	5
21.	Yumuşak kalpli biriyim	1	2	3	4	5

22.	Eşyaları ait oldukları yerlere geri koymayı sık sık unuturum	1	2	3	4	5
23.	Kolay sinirlenirim	1	2	3	4	5
24.	İyi bir hayal gücüm yok	1	2	3	4	5
25.	Partilerde birçok farklı insanla sohbet ederim	1	2	3	4	5
26.	Başkaları beni pek ilgilendirmez	1	2	3	4	5
27.	Düzeni severim	1	2	3	4	5
28.	Duygu durumumu sıkça değiştiririm	1	2	3	4	5
29.	Anlamakta çabudumdur/çabuk anlarım	1	2	3	4	5
30.	Başkalarına zaman ayırmak için işlerime ara veririm	1	2	3	4	5
31.	Vazifeden kaçırım	1	2	3	4	5
32.	Sık duygu değişimlerim vardır	1	2	3	4	5
33.	Zor kelimeler kullanırım	1	2	3	4	5
34.	Belli bir programa göre çalışırım	1	2	3	4	5
35.	Kolayca asabileşirim	1	2	3	4	5
36.	Tanımadığım kişilerin yanında sessiz kalırım	1	2	3	4	5
37.	İnsanların rahat hissetmelerini sağlarım	1	2	3	4	5
38.	İşim konusunda titiz ve detaycıyım	1	2	3	4	5
39.	Sık sık efkârlı hissederim	1	2	3	4	5
40.	Fikirlerle doluyum	1	2	3	4	5

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sizi Arzu TAZEÖĞLU tarafından yürütülen “Müzişyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri ve Kişilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmmanın amacı farklı Müzik türleri icra eden müzişyenlerin kişilik farklarını incelemektir. Araştırmada sizden tahminen 20 dk ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 300 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir.

ETİK KURUL ONAY FORMU

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 25.02.2021
TOPLANTI SAYISI: 2021-06

KARAR NO: 2021-06-20: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 160603008 numaralı Arzu TAZEÖĞLU' nun " Müzisyenlerin İcra Ettikleri Müzik Türleri Ve Kişilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, İGÜ Etik Kurulumuzun 22.01.2021 tarih ve 2021-01 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verildi.